

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ**
UNIVERSITY OF PATRAS

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ

ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΚΑΛΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΣΤΗΝ ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ: ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΗ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΑΛΙΚΗ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΡΟΥ

ΠΑΤΡΑ, 2020

Πρόλογος

Η παρούσα Πτυχιακή Εργασία εκπονήθηκε κατά τη χειμερινή περίοδο του ακαδημαϊκού έτους 2019-2020 στα πλαίσια ολοκλήρωσης των σπουδών μου στο Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων του Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος Δυτικής Ελλάδος, υπό την επίβλεψη της κ. Αλίκης Παναγιώταρου, Καθηγήτρια του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων.

Αντικείμενο της παρούσας εργασίας αποτελούν οι καλές πρακτικές που εφαρμόζονται στην ανώτατη εκπαίδευση. Κατά τη διάρκεια της συγγραφής της έγινε μια προσπάθεια για την όσο το δυνατόν πληρέστερη ανάλυση του θέματος.

Στο σημείο αυτό, θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες προς την επιβλέπουσα καθηγήτρια της εργασίας κ. Αλίκη Παναγιώταρου, η οποία μου έδωσε την ευκαιρία να μελετήσω και να αναλύσω το συγκεκριμένο θέμα, καθώς και για την καθοδήγησή της και την πολύτιμη βοήθεια που μου προσέφερε κατά τη διάρκεια της συγγραφής.

Περίληψη

Η παρούσα πτυχιακή εργασία με τίτλο «Καλές πρακτικές στην ανώτατη εκπαίδευση», έχει ως σκοπό τη διερεύνηση της εφαρμογής των καλών πρακτικών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Προκειμένου να γίνει κατανοητό το θέμα της εργασίας, προσδιορίζεται ο όρος «καλές πρακτικές» στην ανώτατη εκπαίδευση καθώς και η συμβολή τους στην αναβάθμιση της ποιότητας της διδασκαλίας. Επιπλέον, παρουσιάζονται στατιστικά στοιχεία σχετικά με τον αριθμό των φοιτητών τόσο στην Ελλάδα όσο και στις υπόλοιπες Ευρωπαϊκές χώρες, σύμφωνα με τα οποία ο αριθμός αυτός αυξάνεται με το πέρασμα των ετών στην Ελλάδα και σε αρκετές χώρες της Ε.Ε., καθώς επίσης και οι συστάσεις της Ε.Ε. για τη βελτίωση της ποιότητας διδασκαλίας και μάθησης.

Στη συνέχεια, αναλύονται ορισμένες καλές πρακτικές σε θεωρητικό πλαίσιο και για κάθε μια από αυτές αναφέρονται μερικά παραδείγματα εκπαιδευτικών ιδρυμάτων που τις εφαρμόζουν, προκειμένου να γίνουν πιο κατανοητές στην πράξη. Τα παραδείγματα αποτελούν το ερευνητικό κομμάτι της πτυχιακής εργασίας. Από την έρευνα που έγινε, προκύπτει ότι η πλειοψηφία των τριτοβάθμιων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων εφαρμόζει κάποιες από τις καλές πρακτικές. Αυτό αναμφίβολα δημιουργεί αισιόδοξα μηνύματα για την εξέλιξη του ανθρώπινου παράγοντα αλλά και γενικότερα των κοινωνιών. Τα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα οφείλουν να εφαρμόζουν καλές πρακτικές προκειμένου να βελτιώνουν τη λειτουργία τους.

Λέξεις-Κλειδιά: καλές πρακτικές, ανώτατη εκπαίδευση, ποιοτική διδασκαλία, φοιτητές, ακαδημαϊκό προσωπικό

Abstract

The present thesis with title "Best Practices in Higher Education" aims to explore the application of good practices in higher education institutions.

In order to understand the issue of the project, the term 'good practices' in higher education is defined, as also their contribution to the improvement of the quality of teaching. In addition, statistics about the number of students in Greece and the other European countries are presented and according to these, this number is increasing over the years in Greece and in several EU countries. EU recommendations about improvement of teaching and learning quality are also presented.

Then, some good practices are analyzed in theory and for each one are mentioned some examples of educational institutions, which apply these practices in order to make them more understandable in practice. The research part of the thesis consists of examples. The research shows that the majority of tertiary education institutions implement some of the good practices, which creates optimistic feelings for the evolution of people and of societies in general. The higher education institutions have to apply good practices in order to improve their operation.

Key words: good practices, higher education, quality teaching, college students, academic personnel

Περιεχόμενα

Πρόλογος	1
Περίληψη	2
Abstract	3
Εισαγωγή.....	6
1. Το πλαίσιο της εργασίας	6
2. Σκοπός της εργασίας	7
3. Δομή της εργασίας.....	7
Κεφάλαιο 1 ^ο	8
1. Βιβλιογραφική Επισκόπηση.....	8
1.1 Έννοια της εκπαίδευσης.....	8
1.2 Εκπαιδευτικό σύστημα στην Ελλάδα	8
1.3 Ανώτατη Εκπαίδευση	9
1.3.1 Οφέλη της ανώτατης εκπαίδευσης.....	10
1.3.2 Αποστολή ΑΕΙ.....	11
1.3.3 Αριθμός φοιτητών στην Ελλάδα 2016-2017 και 2017-2018	12
1.3.4 Αριθμός φοιτητών στις χώρες της Ε.Ε. τα έτη 2016 και 2017	14
1.4 Ορισμός καλών πρακτικών (good practices).....	16
1.5 Ορισμός ποιοτικής διδασκαλίας.....	16
1.6 Πολιτικές και πρακτικές που οδηγούν στην ποιοτική διδασκαλία.....	19
1.7 Συστάσεις της ΕΕ για τη βελτίωση της ποιότητας διδασκαλίας και της μάθησης 24	
1.8 Καλές πρακτικές στην ανώτατη εκπαίδευση	26
1.8.1 Βιωματική μάθηση	26
1.8.2 Υπηρεσίες Υποστήριξης φοιτητών με αναπηρία	28
1.8.3 Web 2.0	29
1.8.4 Πρόγραμμα Erasmus+	31
1.8.5 Διαγωνισμοί-Βραβεία	33
1.8.6 Αξιολόγηση μαθήματος-διδασκαλίας	34
1.8.7 E-learning	35
1.8.8 Επιμορφωτικά σεμινάρια για εκπαιδευτικούς	36
Κεφάλαιο 2 ^ο	38
2. Μέθοδος και Υλικό	38
Παραδείγματα εκπαιδευτικών ιδρυμάτων που εφαρμόζουν καλές πρακτικές	38
2.1 Βιωματική μάθηση	38

2.2	Υπηρεσίες υποστήριξης φοιτητών με αναπηρία.....	41
2.3	Web 2.0	44
2.4	Πρόγραμμα Erasmus+	46
2.5	Διαγωνισμοί-Βραβεία.....	47
2.6	Αξιολόγηση μαθήματος-διδασκαλίας	50
2.7	E-learning	51
2.8	Επιμορφωτικά σεμινάρια για εκπαιδευτικούς	52
3.	Αποτελέσματα	54
4.	Συμπεράσματα	59
	Παράρτημα	61
	Βιβλιογραφία.....	63

Εισαγωγή

1. Το πλαίσιο της εργασίας

Το θέμα της εκπαίδευσης απασχολούσε και απασχολεί όλα τα κράτη μέλη της Ε.Ε., τα οποία μεριμνούν διαρκώς για την μόρφωση των πολιτών τους, προκειμένου να διαμορφώσουν καλλιεργημένους πολίτες με πλούσιες γνώσεις και ισχυρή προσωπικότητα. Οι πολίτες πρέπει να είναι ικανοί να αντιμετωπίζουν οποιαδήποτε δυσκολία σε προσωπικό, κοινωνικό και εργασιακό επίπεδο αποτελεσματικά, χάρη στις δεξιότητες και ικανότητες που έχουν αναπτύξει. Αρχικά, θα πρέπει να προσδιορίσουμε την διαφορά ανάμεσα στην εκπαίδευση και την παιδεία, διότι πολύ συχνά αυτές οι δύο έννοιες συγχέονται. Η εκπαίδευση παρέχεται από εκπαιδευτικά ιδρύματα, πιστοποιείται με πτυχία και αφορά την απόκτηση γνώσεων σε διάφορους τομείς.¹ Η παιδεία είναι αποτέλεσμα της οικογενειακής ανατροφής του ατόμου και εδράζεται σε πιο απλά και καθημερινά πράγματα. Είναι επίσης αποτέλεσμα της σχολικής παρουσίας. Αποτελεί κρατική μέριμνα σε πολλά κράτη, όπως την Ελλάδα. Το ίδιο το ελληνικό Σύνταγμα με το άρθρο 16 μεριμνά για τη δωρεάν εκπαίδευση εννέα ετών.²

Η πλειοψηφία των νέων, μετά τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, προετοιμάζεται για την εισαγωγή της στα ΑΕΙ. Ο αριθμός των φοιτητών σταδιακά αυξάνεται, επειδή η απόκτηση πτυχίου θεωρείται το κλειδί για την είσοδο στην αγορά εργασίας. Προκειμένου, λοιπόν, τα Πανεπιστήμια να προκαλούν το ενδιαφέρον των φοιτητών και να τους αποτρέπουν από την εγκατάλειψη των σπουδών τους, θα πρέπει να υιοθετήσουν καλές πρακτικές, οι οποίες θα συμβάλλουν στην ποιοτική διδασκαλία και θα αναβαθμίζουν τη λειτουργία τους. Επιπλέον, επειδή οι ανάγκες της αγοράς εργασίας μεταβάλλονται με γρήγορους ρυθμούς, τα τριτοβάθμια εκπαιδευτικά ιδρύματα οφείλουν να παρακολουθούν αυτές τις μεταβολές και να προσαρμόζουν ανάλογα τα προγράμματα σπουδών τους. Δεδομένου ότι οι καλές πρακτικές και η ποιοτική διδασκαλία αποτελούν στις μέρες μας πεδίο ερευνών, εντάσσονται στη χάραξη πολιτικών από μεγάλους διεθνείς οργανισμούς, όπως η Ε.Ε.. Για το λόγο αυτό, διατύπωσε 16 προτάσεις, οι οποίες αφορούν τα εκπαιδευτικά ιδρύματα, τους εκπαιδευτικούς και τους φοιτητές. Η βελτίωση και ο εκσυγχρονισμός της εκπαίδευσης αποτελούν σημαντική προτεραιότητα για την Ε.Ε. και τα κράτη μέλη της.³

¹ <https://landk.edu.gr/paideia-kai-ekpaideusi-poia-einai-i-diafora-tous/> (25/03/2020)

² Σύνταγμα της Ελλάδας, άρθρο 16/2: *Η παιδεία αποτελεί βασική αποστολή του Κράτους και έχει σκοπό την ηθική, πνευματική, επαγγελματική και φυσική αγωγή των Ελλήνων, την ανάπτυξη της εθνικής και θρησκευτικής συνείδησης και τη διάπλασή τους σε ελεύθερους και υπεύθυνους πολίτες.*

³ https://ec.europa.eu/education/policies/innovation-in-education/about-innovation-in-education_el (26/03/2020)

2. Σκοπός της εργασίας

Στην παρούσα εργασία εξετάζονται οι καλές πρακτικές που εφαρμόζονται στην ανώτατη εκπαίδευση. Συγκεκριμένα, καταγράφονται ορισμένες καλές πρακτικές καθώς και τα χαρακτηριστικά τους, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στην συνεισφορά τους στην βελτίωση της ποιότητας της διδασκαλίας που παρέχουν τα πανεπιστήμια. Επιπλέον, προκειμένου να γίνουν κατανοητές στην πράξη οι πρακτικές αυτές και να αποδειχθεί ότι εφαρμόζονται, παρουσιάζονται ορισμένα παραδείγματα Πανεπιστημίων τόσο της Ελλάδας όσο και των υπόλοιπων Ευρωπαϊκών χωρών, τα οποία εφαρμόζουν κάποιες από αυτές.

3. Δομή της εργασίας

Στο 1^ο Κεφάλαιο παρουσιάζεται η έννοια της εκπαίδευσης και το εκπαιδευτικό σύστημα στην Ελλάδα, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στην ανώτατη εκπαίδευση. Αναλύονται τα οφέλη που παρέχει η ανώτατη εκπαίδευση στους νέους, όπως επίσης η αποστολή των τριτοβάθμιων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Επιπλέον, παρουσιάζονται στατιστικά στοιχεία σχετικά με τον αριθμό των φοιτητών και αποφοίτων στην Ελλάδα κατά τα ακαδημαϊκά έτη 2016-2017 και 2017-2018, καθώς και σχετικά με τον αριθμό των φοιτητών σε όλες τις Ευρωπαϊκές χώρες κατά τα έτη 2016 και 2017. Στη συνέχεια δίνεται ο ορισμός των καλών πρακτικών στην ανώτατη εκπαίδευση και τα βασικά χαρακτηριστικά που καθιστούν μια πρακτική καλή. Επειδή η εφαρμογή καλών πρακτικών οδηγεί στην παροχή ποιοτικής διδασκαλίας από τα εκπαιδευτικά ιδρύματα, προσδιορίζεται και ο όρος ποιοτική διδασκαλία καθώς και οι πρακτικές που συμβάλουν σε αυτή. Στη συνέχεια, παρουσιάζονται 16 συστάσεις που διατύπωση ο ομάδα υψηλού επιπέδου της Ε.Ε., σχετικά με την αναβάθμιση της διδασκαλίας στα Πανεπιστήμια. Στο τελευταίο υποκεφάλαιο παρουσιάζονται ορισμένες καλές πρακτικές.

Στο 2^ο Κεφάλαιο δίνονται μερικά παραδείγματα Πανεπιστημίων τόσο της Ελλάδας όσο και των υπόλοιπων Ευρωπαϊκών χωρών, τα οποία εφαρμόζουν τις πρακτικές που αναλύθηκαν στο 1^ο Κεφάλαιο, προκειμένου να αποδειχθεί και να γίνει εύκολα κατανοητή η εφαρμογή τους.

Στο 3^ο Κεφάλαιο παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας που έγινε στο προηγούμενο Κεφάλαιο, σύμφωνα με τα οποία αποδεικνύεται πως οι πρακτικές που αναλύθηκαν εφαρμόζονται σε ένα τουλάχιστον Πανεπιστήμιο της Ελλάδας ή κάποιας άλλης χώρας της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στο 4^ο Κεφάλαιο παρουσιάζονται τα συμπεράσματα που προκύπτουν από την παρούσα εργασία σχετικά με την εφαρμογή καλών πρακτικών στην ανώτατη εκπαίδευση.

Κεφάλαιο 1^ο

1. Βιβλιογραφική Επισκόπηση

1.1 Έννοια της εκπαίδευσης

Η εκπαίδευση περιλαμβάνει ένα σύνολο δραστηριοτήτων, οι οποίες επιδρούν με συγκεκριμένο τρόπο στη σκέψη, στο χαρακτήρα και στη σωματική αγωγή του ατόμου. Μέσω αυτής αποκτώνται συγκεκριμένες γνώσεις, αναπτύσσονται ιδιαίτερες δεξιότητες και ικανότητες και διαμορφώνονται αξίες. Η διαδικασία της εκπαίδευσης πραγματοποιείται με συγκεκριμένες μεθόδους (θεωρητική διδασκαλία, ανάθεση εργασιών, πρακτική άσκηση, κτλ), σε ένα ειδικά σχεδιασμένο πρόγραμμα, με συγκεκριμένους μαθησιακούς στόχους και σε συγκεκριμένο χρονικό διάστημα.⁴ Ένα εκπαιδευτικό σύστημα αποτελεί μια από τις κρατικές πολιτικές, οι οποίες τυγχάνουν ισχυρού κρατικού παρεμβατισμού. Η διαμόρφωση των αυριανών πολιτών αναφορικά με τις αντιλήψεις τους και τις αποκτούμενες δεξιότητες είναι ζωτικής σημασίας για ένα κράτος. Συνεπώς, κάθε εκπαιδευτικό σύστημα εξετάζεται σε διαφορετικά χωροχρονικά συμφραζόμενα. Πέρα από αυτά, σε κάθε εκπαιδευτική βαθμίδα συντελούνται μια σειρά από αλληλεπιδράσεις εισόδων και εξόδων από αυτή.⁵ Ήδη από το 1948 η Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα αναφέρει: «*Η εκπαίδευση πρέπει να αποβλέπει στην πλήρη ανάπτυξη της ανθρώπινης προσωπικότητας και στην ενίσχυση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιακών ελευθεριών. Πρέπει να προάγει την κατανόηση, την ανεκτικότητα και τη φιλία ανάμεσα σε όλα τα έθνη και σε όλες τις φυλές και τις θρησκευτικές ομάδες, και να ευνοεί την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων των Ηνωμένων Εθνών για τη διατήρηση της ειρήνης.*».⁶

1.2 Εκπαιδευτικό σύστημα στην Ελλάδα

Η εκπαίδευση στην Ελλάδα, διακρίνεται σε τρία επίπεδα, στην πρωτοβάθμια, τη δευτεροβάθμια και την τριτοβάθμια. Η πρωτοβάθμια εκπαίδευση αποτελείται από το Νηπιαγωγείο, το οποίο διαρκεί ένα με δύο χρόνια, και το Δημοτικό σχολείο, το οποίο διαρκεί έξι χρόνια, και είναι υποχρεωτική. Η δευτεροβάθμια εκπαίδευση αποτελείται από το Γυμνάσιο, το οποίο διαρκεί τρία έτη και είναι υποχρεωτικό και το Λύκειο (Γενικό ή Επαγγελματικό), στο οποίο η φοίτηση δεν είναι υποχρεωτική. Η τριτοβάθμια εκπαίδευση, με την οποία θα ασχοληθούμε στην παρούσα εργασία, περιλαμβάνει τον Πανεπιστημιακό Τομέα και τον Τεχνολογικό Τομέα. Ο Πανεπιστημιακός Τομέας αποτελείται από τα Πανεπιστήμια, τα Πολυτεχνεία και την Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών (ΑΣΚΤ). Ο Τεχνολογικός Τομέας αποτελείται από τα Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΤΕΙ) και την Ανώτατη Σχολή Παιδαγωγικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης (ΑΣΠΑΙΤΕ). Αξίζει να σημειωθεί, ότι από το 2019 το σύνολο των ΤΕΙ της χώρας έχουν ενσωματωθεί πλήρως στα τοπικά Ανώτατα

⁴ Kalantzis & Cope, 460.

⁵ Κωτσίκης, 86.

⁶ βλέπε στον υπερασύνδεσμο το σύνολο της Διακήρυξης:
http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/grk.pdf

ιδρύματα ή έχουν συστήσει εκ νέου νέα ιδρύματα, όπως η ένωση ΤΕΙ Αθήνας-Πειραιά με τη δημιουργία του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής.⁷ Τα πανεπιστήμια είναι σημαντικά για τη χώρα και το ακαδημαϊκό προσωπικό έχει τον τίτλο του «λειτουργού» (κατά το άρθρο 16 του Συντάγματος). Τα πανεπιστήμια είναι ιδρύματα με αυτοδιοίκητο και μεγάλη ευχέρεια κινήσεων για ερευνητικά προγράμματα ή καινοτομίες.

Αξιολογώντας με διεθνή κριτήρια (PISA) το εκπαιδευτικό μας σύστημα, αυτό κατατάσσεται σε χαμηλές θέσεις.⁸ Εδώ, ωστόσο, εγείρονται ερωτήματα αναφορικά με τη φύση των ερωτημάτων που απαντώνται. Ο διαγωνισμός PISA εξετάζει και καθημερινά ζητήματα, ξεφεύγοντας από το καθαρά «σχολιακό» μέρος της εκπαίδευσης. Ένας διαγωνιζόμενος στον PISA θα πρέπει επί παραδείγματι να γνωρίζει πώς να διαβάζει έναν χάρτη. Αυτά τα στοιχεία δεν θα πρέπει να μας ανησυχούν, παρόλο που είμαστε πιο χαμηλά από χώρες όπως η Ουκρανία, χώρα με πολιτική αστάθεια τα τελευταία χρόνια, ή η Λευκορωσία.

1.3 Ανώτατη Εκπαίδευση

Από την άλλη πλευρά, τα στοιχεία του ΟΟΣΑ φανερώνουν ότι το ελληνικό σύστημα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι αρκετά υδροκέφαλο και δυσλειτουργικό.⁹ Αυτό προκαλεί μια μεγάλη έξοδο Ελλήνων φοιτητών στο εξωτερικό, κάτι που έχει δύο αρνητικές παραμέτρους. Αφενός, κεφάλαια που θα έμεναν εδώ, φεύγουν στο εξωτερικό, αφετέρου, μορφωμένοι και καλλιεργημένοι νέοι, χρήσιμοι στη χώρα, φεύγουν στην πιο παραγωγική τους ηλικία.

Τα τριτοβάθμια εκπαιδευτικά ιδρύματα πρέπει να εξελίσσονται και να αναπροσαρμόζονται προκειμένου να ανταποκρίνονται στην αποστολή τους, δηλαδή να εκπαιδεύουν τους φοιτητές. Αυτό γίνεται στα πλαίσια του να μπορέσουν να ανταπεξέλθουν στην περίπλοκη πραγματικότητα, η οποία βρίσκεται αντιμέτωπη με ραγδαίες τεχνολογικές, πολιτιστικές, οικονομικές και δημογραφικές εξελίξεις. Σκοπός της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι η παροχή τόσο σφαιρικών όσο και εξειδικευμένων γνώσεων για ένα συγκεκριμένο αντικείμενο, το οποίο έχει επιλέξει ο φοιτητής να σπουδάσει.

Η βελτίωση και ο εκσυγχρονισμός της εκπαίδευσης αποτελούν αναμφισβήτητα σημαντική προτεραιότητα για την Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη μέλη της.¹⁰ Στα πλαίσια της παγκοσμιοποίησης, αξίζει να ειπωθεί ότι ο τομέας της εκπαίδευσης είναι εξαιρετικά επικερδής για τα κράτη. Η Ε.Ε. στα πλαίσια αυτά αλλά και για την επιθυμία της να καλλιεργήσει ήπια ισχύ, δίνει αρκετά κονδύλια στα ευρωπαϊκά ιδρύματα για την προσέλκυση φοιτητών από το εξωτερικό (κυρίως την αγορά της Ασίας).¹¹ Σε αυτό το σημείο θα γίνει μια σύντομη αναφορά στην ήπια ισχύ. Η ήπια ισχύς εντάσσεται στις μεθόδους που χρησιμοποιεί μια κρατική οντότητα για να «επιβάλλει» την άποψή

⁷ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-education-system-and-its-structure-33_el (23/03/2020)

⁸ <https://www.kathimerini.gr/1054467/gallery/epikairothta/ellada/patwse-h-ellada-ston-pisa-2018>

⁹ Gioumpasoglou et al, 124

¹⁰ https://ec.europa.eu/education/policies/innovation-in-education/about-innovation-in-education_el (26/03/2020)

¹¹ Perilli, 587.

της ή -διαφορετικά- για να πετύχει τους στόχους της.¹² Η εκπαίδευση κατέχει σημαντική θέση σε αυτή τη θεωρία περί ηπιότητας. Είναι ένα εργαλείο πολιτικής που χρησιμοποιείται κατά το δοκούν με στόχο τους εισερχόμενους φοιτητές.

Επομένως, προκειμένου τα τριτοβάθμια εκπαιδευτικά ιδρύματα να λειτουργούν αποτελεσματικά και αποδοτικά, απαιτείται η δημιουργία κατάλληλου πλαισίου λειτουργίας από τις δημόσιες αρχές κάθε κράτους μέλους της Ε.Ε., το οποίο θα χαρακτηρίζεται από:

- επαρκή χρηματοδότηση
- αποτελεσματικές πολιτικές διασφάλισης ποιότητας
- επαρκείς ανθρώπινους και οικονομικούς πόρους (αποτελεσματικά αξιοποιήσιμους)
- παροχή κινήτρων
- συστήματα επιβράβευσης.¹³

1.3.1 Οφέλη της ανώτατης εκπαίδευσης

Η ανώτατη εκπαίδευση έχει αναμφισβήτητα θετικό αντίκτυπο στο άμεσο μέλλον ενός ατόμου που επιθυμεί μια εργασία. Οι πετρελαϊκές κρίσεις της δεκαετίας του 1970 οδήγησαν σε ανεργία μεγάλο μέρος του παγκόσμιου πληθυσμού και έδειξαν το δρόμο προς τις νέες δεξιότητες. Για να έρθουμε στο σήμερα, αρκετοί ερευνητές θεωρούν το πανεπιστήμιο ως το λύκειο του 21ου αιώνα.¹⁴

Κάθε άτομο μπορεί να αποκομίσει πολλά οφέλη από τις σπουδές του, μερικά από τα οποία είναι τα εξής:

- οι πανεπιστημιακές σπουδές διαμορφώνουν ολοκληρωμένες προσωπικότητες.
- οι λογής εργασίες και έρευνες κάνουν αντιληπτό στον φοιτητή ότι η σε βάθος γνώση αποκτάται με την προσωπική αναζήτηση, έρευνα και συνεργασία.
- οι πανεπιστημιακές σπουδές αποτελούν ένα ισχυρό εφόδιο για την μετέπειτα επαγγελματική απασχόληση, καθώς δίνουν την ευκαιρία στο νέο να συνεχίσει την εκπαίδευσή μέσω των μεταπτυχιακών σπουδών.
- η προσπάθεια και η υπευθυνότητα που απαιτούν οι σπουδές καλλιεργούν την πειθαρχία και τον επαγγελματισμό του φοιτητή, προετοιμάζοντάς τον για την αγορά εργασίας, στην οποία απαιτούνται και τα δύο αυτά χαρακτηριστικά προκειμένου να ανταπεξέλθει επιτυχώς.
- οι σπουδές δίνουν στο άτομο την ευκαιρία να αποκτήσει βιώματα και εμπειρίες που διαφορετικά δεν θα είχε (να συνεργαστεί με μεγάλες πολυεθνικές εταιρίες ή με καταξιωμένους επαγγελματίες, να συμμετέχει σε έρευνες εθνικού και διεθνούς επιπέδου στα πλαίσια πρακτικών εκπαιδεύσεων κ.λπ.)¹⁵

¹² Nye, 18.

¹³ https://ec.europa.eu/education/policies/higher-education/effective-and-efficient-higher-education_el (26/03/2020)

¹⁴ Καλογήρου, 173.

¹⁵ Μαραβέγιας, 227

1.3.2 Αποστολή ΑΕΙ

Σύμφωνα με τον Ν.4485/2017 «Οργάνωση και λειτουργία της ανώτατης εκπαίδευσης, ρυθμίσεις για την έρευνα και άλλες διατάξεις», τα ΑΕΙ έχουν ως αποστολή:

- την παραγωγή και μετάδοση γνώσης μέσω της έρευνας και της διδασκαλίας
- την προετοιμασία των φοιτητών για την σωστή εφαρμογή της και την καλλιέργεια των τεχνών και του πολιτισμού
- την συμβολή στη δια βίου μάθηση μέσω της διδασκαλίας από απόσταση καθώς και άλλων σύγχρονων μεθόδων διδασκαλίας με βάση την επιστημονική και τεχνολογική έρευνα στο ανώτερο επίπεδο ποιότητας σύμφωνα με τα διεθνώς αναγνωρισμένα κριτήρια
- την ανάπτυξη την κριτικής ικανότητας και των δεξιοτήτων των φοιτητών, την ανάδειξη νέων ερευνητών μέσα από τη δημιουργία των απαραίτητων συνθηκών και την παροχή απαραίτητων γνώσεων και εφοδίων στους απόφοιτους για την επαγγελματική τους σταδιοδρομία
- τον εντοπισμό και την ικανοποίηση των αναγκών της χώρας με σκοπό την περαιτέρω ανάπτυξή της, την ανάπτυξη των τεχνών, την προώθηση και διάχυση της γνώσης με την παράλληλη αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της έρευνας, καθώς και την καινοτομία, με προσήλωση στις αρχές προσήλωση στις αρχές της επιστημονικής δεοντολογίας, της βιώσιμης ανάπτυξης και της κοινωνικής συνοχής.
- την συμμετοχή στην ευρωπαϊκή και διεθνή ακαδημαϊκή κοινότητα μέσω της συνεργασίας με άλλα εκπαιδευτικά ιδρύματα και ερευνητικούς φορείς εντός και εκτός της χώρας και την προώθηση της κινητικότητας των φοιτητών, των αποφοίτων και του εκπαιδευτικού προσωπικού
- τη διαμόρφωση υπεύθυνων πολιτών, ικανών να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις των ανθρώπινων δραστηριοτήτων με επιστημονική, επαγγελματική και πολιτιστική επάρκεια και υπευθυνότητα καθώς και με σεβασμό απέναντι στις αξίες της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της ισότητας, της κοινωνικής δικαιοσύνης και αλληλεγγύης και της ειρήνης
- την ανάπτυξη και την προώθηση της έρευνας, της τεχνολογίας και του πολιτισμού.

Τα εκπαιδευτικά ιδρύματα, προκειμένου να ανταποκριθούν στην αποστολή τους λειτουργούν σύμφωνα με κανόνες, οι οποίοι διασφαλίζουν την τήρηση των ακόλουθων αρχών:

- της ελευθερίας στην έρευνα και τη διδασκαλία
- της ερευνητικής και επιστημονικής δεοντολογίας
- της ποιότητας της εκπαίδευσης
- της ποιότητας των υπηρεσιών που προσφέρουν και της διαχείρισης του προσωπικού, των πόρων και των υποδομών τους με αποτελεσματικό και αποδοτικό τρόπο
- της διαφάνειας στις δραστηριότητές τους

- της αμεροληψίας των οργάνων τους τόσο κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους όσο και κατά τη λήψη ατομικών και συλλογικών αποφάσεων
- της αξιοκρατίας στην επιλογή και στην εξέλιξη του προσωπικού τους
- της ίσης μεταχείρισης ανεξάρτητα από το φύλο και του σεβασμού της διαφορετικότητας¹⁶

1.3.3 Αριθμός φοιτητών στην Ελλάδα 2016-2017 και 2017-2018

Η Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ) δημοσιοποίησε στατιστικές σχετικά με την Ανώτατη Εκπαίδευση, Πανεπιστημιακού και Τεχνολογικού Τομέα, για τα ακαδημαϊκά έτη 2016-2017 και 2017-2018, σύμφωνα με τις οποίες παρατηρήθηκε ότι¹⁷¹⁸:

Προπτυχιακό Επίπεδο

Εκπαιδευτικό Ίδρυμα	Α.Ε.Ι.			Τ.Ε.Ι.		
	2016-17	2017-18	Μεταβολή %	2016-17	2017-18	Μεταβολή %
Φοιτητές						
Σύνολο	409.413	426.058	4,1	226.599	233.477	3,0
Απόφοιτοι						
Σύνολο	33.380	33.430	0,1	16.417	14.747	-10,2

Πηγή:ΕΛΣΤΑΤ,2019

Μεταπτυχιακό Επίπεδο

Εκπαιδευτικό Ίδρυμα	Α.Ε.Ι.			Τ.Ε.Ι.		
	2016-17	2017-18	Μεταβολή %	2016-17	2017-18	Μεταβολή %
Φοιτητές						

¹⁶ <https://www.e-nomothesia.gr/kat-ekpaideuse/tritobathmia-ekpaideuse/nomos-4485-2017-fek-114a-4-8-2017.html> (24/03/2020)

¹⁷

https://www.statistics.gr/el/statistics?p_p_id=documents_WAR_publicationsportlet_INSTANCE_qDQ8fBKKo4IN&p_p_lifecycle=2&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_cacheability=cacheLevelPage&p_p_col_id=column-2&p_p_col_count=4&p_p_col_pos=1&documents_WAR_publicationsportlet_INSTANCE_qDQ8fBKKo4IN_javax.faces.resource=document&documents_WAR_publicationsportlet_INSTANCE_qDQ8fBKKo4IN_in=downloadResources&documents_WAR_publicationsportlet_INSTANCE_qDQ8fBKKo4IN_documentID=395615&documents_WAR_publicationsportlet_INSTANCE_qDQ8fBKKo4IN_locale=el (16/03/2020)

Σύνολο	66.295	71.313	7,6	*	6.793	
Απόφοιτοι						
Σύνολο	15.292	18.373	20,1	1.548	2.200	42,1

* Τα στοιχεία για το Αλεξάνδρειο ΤΕΙ Θεσσαλονίκης για το 2016-2017 υποβάλλονται σε περαιτέρω ελέγχους και για το λόγο αυτό δεν είναι διαθέσιμα

Πηγή:ΕΛΣΤΑΤ,2019

Διδακτορικό Επίπεδο

Εκπαιδευτικό Ίδρυμα	Α.Ε.Ι.		
	2016-17	2017-18	Μεταβολή %
Φοιτητές			
Σύνολο	28.682	29.221	1,9
Απόφοιτοι			
Σύνολο	1.877	1.558	-17,0

Πηγή:ΕΛΣΤΑΤ,2019

Όπως φαίνεται από τα παραπάνω στοιχεία, ο αριθμός των εγγεγραμμένων φοιτητών και στα τρία επίπεδα Ανώτατης Εκπαίδευσης παρουσίασε αύξηση κατά το ακαδημαϊκό έτος 2017-2018 σε σχέση με το 2016-2017. Ωστόσο, ο αριθμός των αποφοίτων δεν αυξήθηκε και στα τρία επίπεδα. Συγκεκριμένα, οι απόφοιτοι των Τ.Ε.Ι προπτυχιακού επιπέδου και οι απόφοιτοι διδακτορικού επιπέδου μειώθηκαν σημαντικά κατά το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα.

Πρέπει να γίνει κατανοητό ότι η ζήτηση στις πανεπιστημιακές σχολές δεν συνεπάγεται και επαγγελματική αποκατάσταση. Ναι μεν οι δεξιότητες παίζουν σημαίνοντα ρόλο στην αγορά εργασίας, εντούτοις δεν είναι θέσφατη η εξασφάλιση ενός εργασιακού περιβάλλοντος, όμοιου με το αντικείμενο σπουδών. Η Ελλάδα είναι αρκετά χαμηλά στις χώρες του ΟΟΣΑ, αναφορικά με την επαγγελματική ένταξη των αποφοίτων.¹⁹ Αυτό πρακτικά μπορεί να λειτουργήσει θετικά, υπό την έννοια των αλλαγών στα πανεπιστήμια. Το αντιφατικό στοιχείο εδώ ανάγεται στο γεγονός ότι θέλουμε οι φοιτητές να μένουν στη χώρα αλλά να μην υπάρχει πληθώρα αποφοίτων και μια συσσώρευση ειδικοτήτων που μένουν χωρίς απασχόληση. Την ίδια στιγμή, δεν ξεχνάμε ότι η εκπαίδευση είναι δωρεάν, συνεπώς η ύπαρξη ιδιωτικών πανεπιστημίων θα κρατούσε το φοιτητικό κύμμα εντός αλλά ενδεχομένως να

¹⁹ Κοκκός, 109.

χαμίλωνε το επίπεδο παροχών εκπαίδευσης. Τέλος, πρέπει να έχουμε υπόψιν ότι η οδηγία της Ε.Ε. για τα έτη της εκπαίδευσης είναι ότι αυτή αφορά τρία έτη. Εάν δηλαδή ένα ιδιωτικό ίδρυμα της Αθήνας δίνει πτυχία στα τρία έτη, αυτομάτως αποκτά συγκριτικό πλεονέκτημα από το δημόσιο ίδρυμα της επαρχίας, στο οποίο είναι τετραετής η φοίτηση.

1.3.4 Αριθμός φοιτητών στις χώρες της Ε.Ε. τα έτη 2016 και 2017

Ας δούμε όμως τι γίνεται και στις υπόλοιπες Ευρωπαϊκές χώρες σχετικά με τον αριθμό των φοιτητών κατά τα έτη 2016 και 2017.

Αριθμός φοιτητών (προπτυχιακού, μεταπτυχιακού και διδακτορικού επιπέδου) στις Ευρωπαϊκές χώρες, 2016, 2017 (σε χιλιάδες), και ποσοστιαία μεταβολή²⁰²¹

	2016	2017	Μεταβολή %
EU-28	18168.4	18637.8	3
Βέλγιο	484	503.3	4
Βουλγαρία	266.8	249.9	-6
Τσεχία	371	351.9	-5
Δανία	280.1	276.9	-1
Γερμανία	3042.8	3091.4	2
Εσθονία	51	47.8	-6
Ιρλανδία	201.9	205.5	2
Ελλάδα	709.5	735	4
Ισπανία	1600.1	1938.6	21
Γαλλία	1983.5	2031.6	2
Κροατία	162	165.1	2
Ιταλία	1807.6	1826	1

²⁰ [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Number_of_tertiary_education_graduates_in_each_field_of_education,_2017_\(thousands\)_ET19.png](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Number_of_tertiary_education_graduates_in_each_field_of_education,_2017_(thousands)_ET19.png) (16/03/2020)

²¹ [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Number_of_tertiary_education_students_by_level_and_sex,_2016_\(thousands\)_ET18.png](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Number_of_tertiary_education_students_by_level_and_sex,_2016_(thousands)_ET18.png) (16/03/2020)

Κύπρος	36.7	40.7	11
Λετονία	69.1	68.3	-1
Λιθουανία	133.7	125.8	-6
Λουξεμβούργο	6.3	6.3	0
Ουγγαρία	283.4	273.7	-3
Μάλτα	11.6	12.7	9
Ολλανδία	816.6	851.6	4
Αυστρία	353.8	354.5	0
Πολωνία	1599.8	1550	-3
Πορτογαλία	336.8	336	0
Ρουμανία	535.2	531.6	-1
Σλοβενία	69.6	68.6	-1
Σλοβακία	164.5	153.2	-7
Φινλανδία	297.1	295.6	-1
Σουηδία	401.7	401.7	0
Ηνωμένο Βασίλειο	2092.2	2144.5	2

Πηγή: Eurostat, 2019

Σύμφωνα με τα παραπάνω στοιχεία, ο αριθμός των φοιτητών δεν έχει μεγάλες αποκλίσεις μεταξύ των δύο ετών στις Ευρωπαϊκές χώρες. Με εξαίρεση την Ισπανία που σημείωσε τη μεγαλύτερη αύξηση, στις υπόλοιπες χώρες παρατηρήθηκε μικρή αύξηση ή μείωση του αριθμού των φοιτητών. Το θετικό σχόλιο είναι ότι στην Ελλάδα αυξήθηκαν οι φοιτητές, έστω και ελάχιστα, από το 2016 μέχρι το 2017, πράγμα που σημαίνει ότι μακροπρόθεσμα θα αυξηθεί το ποσοστό του καταρτισμένου ανθρώπινου δυναμικού της χώρας.

Αναμφισβήτητα, οι σπουδές καταλήγουν στην απόκτηση πτυχίου και η απόκτηση πτυχίου δίνει τη δυνατότητα άσκησης επαγγέλματος καθώς δημιουργεί συγκριτικά περισσότερες ευκαιρίες απασχόλησης στην αγορά εργασίας. Σε μια εποχή λοιπόν που η ένταξη στην αγορά εργασίας είναι ιδιαίτερα δύσκολη και τα ποσοστά ανεργίας ιδιαίτερα υψηλά, η απόκτηση πτυχίου καθίσταται ολοένα και πιο σημαντική. Για το λόγο αυτό, κρίνεται απαραίτητη η ολοκλήρωση σπουδών των φοιτητών και των τριών

επιπέδων της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Το κάθε επίπεδο για ξεχωριστούς λόγους, όχι μόνο επαγγελματικής αποκατάστασης. Προκειμένου, όμως, το αντικείμενο που έχουν επιλέξει οι φοιτητές να σπουδάσουν, να προκαλέσει το ενδιαφέρον και τον ενθουσιασμό τους και να ευθυγραμμιστεί με τις απαιτήσεις της αγοράς, θα πρέπει να εφαρμόζονται συνεχώς καλές πρακτικές στη διδασκαλία και τη μάθηση, οι οποίες θα αναβαθμίζουν την ποιότητα της εκπαίδευσης.

1.4 Ορισμός καλών πρακτικών (good practices)

Ο όρος *καλές πρακτικές* στην ανώτατη εκπαίδευση συνδέεται συνήθως με στρατηγικές διδασκαλίας καθώς και με το αποτέλεσμα που έχουν αυτές στη μάθηση. Για να θεωρηθεί καλή πρακτική μια διδασκαλία, θα πρέπει είτε να έχει δοκιμαστεί στην αίθουσα ή γενικότερα στο χώρο του εκπαιδευτικού ιδρύματος, είτε να αναμένεται να εφαρμοστεί και να επιφέρει θετικά αποτελέσματα. Η εφαρμογή των καλών πρακτικών δεν συνεπάγεται την εγκατάλειψη των παραδοσιακών στρατηγικών διδασκαλίας, ειδικά όταν αυτές επιφέρουν ορατά θετικά αποτελέσματα. Παρέχουν όμως τη δυνατότητα στον εκπαιδευτικό να έχει στη διάθεση του μια ποικιλία εναλλακτικών επιλογών για κάθε δύσκολη περίπτωση.²²

Οι καλές πρακτικές προωθούν την ποιοτική διδασκαλία στα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης τα οποία πρέπει να εξασφαλίσουν ότι η εκπαίδευση που προσφέρουν ανταποκρίνεται στις προσδοκίες των φοιτητών και στις απαιτήσεις των εργοδοτών, τόσο σήμερα όσο και στο μέλλον. Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τα βασικά χαρακτηριστικά που καθιστούν μία πρακτική «καλή» είναι τα εξής:

- η καινοτομία, δηλαδή να προτείνει νέες δημιουργικές λύσεις, που όμως ταυτόχρονα να συνδυάζονται και με ρεαλιστικές πολιτικές
- η αποτελεσματικότητα, δηλαδή να επιφέρει επιθυμητά αποτελέσματα
- η βιωσιμότητα, δηλαδή να έχουν διάρκεια τα αποτελέσματά της, να έχει δυνατότητες αναπαραγωγής κάτω από ίδιες συνθήκες και δυνατότητες μεταφοράς και αξιοποίησης σε διαφορετικά περιβάλλοντα, από νέους χρήστες που θέλουν να τις υιοθετήσουν.²³

Οι καλές πρακτικές αποβλέπουν στη δημοσιοποίησή τους, προκειμένου να γίνουν ευρέως γνωστές και να υιοθετηθούν από διάφορους φορείς.

1.5 Ορισμός ποιοτικής διδασκαλίας

Με τον όρο *ποιοτική διδασκαλία* νοείται η χρήση παιδαγωγικών τεχνικών οι οποίες συμβάλλουν στην παροχή ουσιαστικών και χρήσιμων γνώσεων στους μαθητές από καλούς και αποτελεσματικούς καθηγητές. Στην ανώτατη εκπαίδευση η έννοια του καλού και αποτελεσματικού καθηγητή προσδιορίζεται με βάση την επίδρασή του στη γνωστική, κοινωνική, ψυχοκινητική και συναισθηματική ανάπτυξη των φοιτητών του

²² <http://dide.eyr.sch.gr/site/sites/default/files/5.%20Kales%20Praktikes.pdf> (05/03/2020)

²³ <http://socialactivism.gr/index.php/kales-praktikes/358-kales-praktikes-orismos-antikeimeno-methodos> (22/03/2020)

καθώς και στην παρακίνηση των τελευταίων για ενεργό συμμετοχή στη διαδικασία της διδασκαλίας. Η ποιοτική διδασκαλία περιλαμβάνει διάφορες διαστάσεις όπως:

- τον αποτελεσματικό σχεδιασμό του προγράμματος σπουδών και του περιεχομένου των μαθημάτων
- τη συνεργασία των φοιτητών τόσο κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας όσο και κατά την εκπόνηση εργασιών
- τη διεξαγωγή ερευνών για την καλύτερη κατανόηση του διδασκόμενου μαθήματος
- την αξιολόγηση των διδασκόμενων μαθημάτων και των καθηγητών
- την παροχή κατάλληλων εκπαιδευτικών υποδομών, εξοπλισμών καθώς και υπηρεσιών υποστήριξης φοιτητών.

Στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, η ποιοτική διδασκαλία επιδρά στα μαθησιακά αποτελέσματα των φοιτητών. Όμως, η προώθηση της ποιοτικής διδασκαλίας στα πανεπιστήμια εμφανίζει μια σειρά προκλήσεων σε μια εποχή που ο τομέας της εκπαίδευσης δέχεται πιέσεις από πολλές διαφορετικές κατευθύνσεις. Τα εκπαιδευτικά ιδρύματα πρέπει να εξασφαλίσουν ότι η εκπαίδευση που προσφέρουν ανταποκρίνεται στις προσδοκίες των φοιτητών και στις απαιτήσεις των εργοδοτών, τόσο σήμερα όσο και για το μέλλον. Ωστόσο, τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι περίπλοκοι οργανισμοί και το όραμα και η στρατηγική τους πρέπει να ευθυγραμμιστούν με τις πρακτικές και τις καινοτομίες στη διδασκαλία και τη μάθηση. Η μετατροπή των ιδρυμάτων σε αποτελεσματικές μαθησιακές κοινότητες στις οποίες αναπτύσσονται και μοιράζονται καλές παιδαγωγικές πρακτικές απαιτεί ηγεσία, συνεργασία και την υιοθέτηση μιας εργασιακής κουλτούρας που δεν αντιστέκεται στις αλλαγές.

Ορισμένοι παράγοντες έχουν φέρει την ποιοτική διδασκαλία στο προσκήνιο των καλών πρακτικών στη τριτοβάθμια εκπαίδευση. Σχεδόν κάθε εκπαιδευτικό σύστημα παρουσίασε σημαντική αύξηση του αριθμού των σπουδαστών τις τελευταίες δεκαετίες με αποτέλεσμα να παρουσιάζεται μεγάλη ποικιλία φοιτητών. Σε γενικές γραμμές, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα προωθούν την ποιοτική διδασκαλία κυρίως για τους εξής λόγους:

- να ανταποκριθούν στην αυξανόμενη ζήτηση για ουσιαστική διδασκαλία. Οι φοιτητές καθώς και οι εργοδότες θέλουν να εξασφαλίσουν ότι η εκπαίδευσή τους θα οδηγήσει σε αμειβόμενη απασχόληση και θα τους εξοπλίσει με τις δεξιότητες που απαιτούνται για να εξελιχθούν επαγγελματικά καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής τους
- να αποδείξουν ότι είναι αξιόπιστοι φορείς παροχής υψηλής ποιότητας τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ενώ λειτουργούν σε ένα περιβάλλον, με πολλούς ενδιαφερόμενους με δικές τους προσδοκίες (υπουργεία, οργανισμοί χρηματοδότησης, τοπικές αρχές, εργοδότες
- να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα της διδασκαλίας και μάθησης, καθώς οι περιορισμοί της χρηματοδότησης καθίστανται πιο αυστηροί

Η ποιοτική διδασκαλία σε ολόκληρο τον κόσμο επηρεάζεται επίσης από τις μεταβολές που υφίστανται η τριτοβάθμια εκπαίδευση. Οι σημερινοί παράγοντες που επηρεάζουν την ποιότητα της διδασκαλίας περιλαμβάνουν:

- α) τη διεθνοποίηση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης,
- β) την όλο και μεγαλύτερη διεύρυνση του πεδίου της εκπαίδευσης και μεγαλύτερη ποικιλία των προφίλ σπουδαστών,
- γ) τις ραγδαίες αλλαγές στην τεχνολογία, οι οποίες μπορούν γρήγορα να καταστήσουν ξεπερασμένο το περιεχόμενο του προγράμματος και τις παιδαγωγικές τεχνικές,
- δ) τις αυξημένες πιέσεις του παγκόσμιου ανταγωνισμού, την οικονομική αποδοτικότητα
- ε) την ανάγκη δημιουργίας ειδικευμένου εργατικού δυναμικού για την αντιμετώπιση των προκλήσεων του 21ο αιώνα.

Οι απόφοιτοι εισέρχονται σε ένα εργασιακό περιβάλλον το οποίο είναι ιδιαίτερα απαιτητικό, αβέβαιο, πολύπλοκο και αλλάζει διαρκώς. Για το λόγο αυτό η πανεπιστημιακή εκπαίδευση και ο τρόπος διδασκαλίας στα πανεπιστήμια θα πρέπει να προετοιμάσουν τους φοιτητές για να εισέλθουν σε ένα τέτοιο περιβάλλον και να τους εξοπλίσουν με τα κατάλληλα προσόντα, γνώσεις, αξίες και χαρακτηριστικά ώστε να μπορέσουν να ανταπεξέλθουν και να επιβιώσουν σε αυτό.

Η τριτοβάθμια εκπαίδευση δεν μπορεί πλέον να ανήκει σε μια κοινότητα ειδημόνων που μεταδίδουν απλά γνώσεις στους φοιτητές. Τόσο η πολυπλοκότητα, όσο και η αβεβαιότητα της κοινωνίας και της οικονομίας απαιτούν από τα θεσμικά όργανα να προσαρμόζονται συνεχώς, ενώ παράλληλα να τηρούν τα πρότυπα ποιότητας. Στην πράξη, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα θα πρέπει να μάθουν πώς να εξυπηρετούν καλύτερα την φοιτητική κοινότητα. Για αυτό τον λόγο, οι φοιτητές έχουν γίνει το επίκεντρο της μάθησης σε πολλές περιοχές του κόσμου. Πέρα από αυτό, οι φοιτητές αποτελούν μια κοινωνική ομάδα με ισχυρό οικονομικό αντίκρισμα.

Οι βασικές παράμετροι που μπορούν να ληφθούν υπόψη για την προώθηση της ποιοτικής διδασκαλίας είναι οι εξής:

- ο τελικός στόχος των ποιοτικών εκπαιδευτικών πολιτικών είναι η βελτίωση της ποιότητας των μαθησιακών πρακτικών των φοιτητών και - μέσω αυτών - των αποτελεσμάτων της μάθησης. Επομένως, οι πολιτικές και οι πρακτικές για την προώθηση της ποιοτικής διδασκαλίας θα πρέπει να καθοδηγούνται από αυτόν τον απώτερο σκοπό.
- η ποιότητα της διδασκαλίας δεν εξαρτάται από το μέγεθος του εκπαιδευτικού ιδρύματος. Μικρές εξειδικευμένες πολυτεχνικές σχολές ή μεγάλα πολυεπιστημονικά πανεπιστήμια μπορούν εξίσου να βελτιώσουν την ποιότητα της διδασκαλίας που παρέχουν.
- οι υπουργικές αρχές, τα όργανα χρηματοδότησης και οι οργανισμοί διασφάλισης της ποιότητας πρέπει να συμβάλλουν στην προώθηση ενός κλίματος αλλαγής. Η

ισχυρή και αξιόπιστη εταιρική σχέση μεταξύ των φορέων είναι καθοριστική για την αναβάθμιση της ποιότητας της διδασκαλίας.

- οι ποιοτικές πρωτοβουλίες διδασκαλίας ανταποκρίνονται σε συγκεκριμένους στόχους ενός ιδρύματος και συνεπώς δεν θα μπορούσαν να είναι εξίσου αποτελεσματικές όταν εφαρμόζονται σε άλλο ίδρυμα ή σε άλλο τμήμα στο ίδιο ίδρυμα.
- το κοινωνικό περιβάλλον, τα προφίλ και οι απαιτήσεις των σπουδαστών καθώς και αυτές της αγοράς εργασίας, είναι σημαντικοί παράγοντες μεταξύ άλλων που επηρεάζουν μια στρατηγική βελτίωσης της διδασκαλίας.
- η παράδοση μαθήματος μπορεί να λαμβάνει χώρα σε πολλά διαφορετικά μαθησιακά περιβάλλοντα, χωρίς να περιορίζεται σε αμφιθέατρα και αίθουσες διδασκαλίας. Η διδασκαλία μπορεί να γίνεται επίσης εκτός του εκπαιδευτικού ιδρύματος, καθώς και από απόσταση.
- η ποιοτική διδασκαλία πραγματοποιείται πρώτα στην αίθουσα διεξαγωγής μαθημάτων. Λίγες καλές πρακτικές μπορούν να διαδοθούν και να διατηρηθούν χωρίς αποτελεσματική οργανωτική δομή. Για να επιτευχθεί η βελτίωση της ποιότητας της διδασκαλίας στην ανώτατη εκπαίδευση απαιτείται ιεράρχηση προτεραιοτήτων, σύμφωνα με τους στόχους που θέτει το θεσμικό όργανο.²⁴

1.6 Πολιτικές και πρακτικές που οδηγούν στην ποιοτική διδασκαλία

Οι βασικές πολιτικές και πρακτικές που μπορούν να οδηγήσουν στην ποιοτική διδασκαλία, η σημασία της οποίας αναλύθηκε στην προηγούμενη παράγραφο, παρουσιάζονται παρακάτω.

1.γνώση του ρόλου και της σπουδαιότητας της ποιοτικής διδασκαλίας.

Η ποιοτική διδασκαλία θα πρέπει να αποτελεί απώτερο σκοπό των τριτοβάθμιων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Είναι απαραίτητο να προσδιοριστεί ο όρος ποιοτική διδασκαλία από το εκάστοτε εκπαιδευτικό ίδρυμα, προκειμένου αυτό να την θέσει ως προτεραιότητα και να δεσμευτεί να προωθήσει τη συνεχή βελτίωση της διδασκαλίας και την εφαρμογή αποτελεσματικών στρατηγικών.

Στη συνέχεια θα πρέπει να διαμορφωθεί ένα κατάλληλο και εκσυγχρονισμένο πλαίσιο διδασκαλίας και μάθησης, το οποίο θα αντικατοπτρίζει την αποστολή, τις αξίες και τις ειδικότητες του ιδρύματος καθώς επίσης θα ορίζει τους στόχους της διδασκαλίας και τα αναμενόμενα μαθησιακά αποτελέσματα που θα έχει για τους φοιτητές.

Προκειμένου να γίνει ευρέως κατανοητή η σπουδαιότητα της ποιοτικής διδασκαλίας θα πρέπει, αφενός να ενεργοποιηθούν τα μέλη του διοικητικού και διδακτικού προσωπικού, αφετέρου να ληφθούν υπόψη κατά την ανάπτυξη του εν λόγω πλαισίου διδασκαλίας και μάθησης, οι απόψεις των φοιτητών σχετικά με αυτό το ζήτημα.

²⁴ <https://www.oecd.org/education/imhe/QT%20policies%20and%20practices.pdf>
(05/03/2020)

Η ποιοτική διδασκαλία θα πρέπει να προωθείται εντός και εκτός του εκπαιδευτικού ιδρύματος. Για να διαδοθούν και να γίνουν ευρέως γνωστές οι βέλτιστες πρακτικές στην ανώτατη εκπαίδευση που κατά συνέπεια συμβάλλουν στην ποιοτική διδασκαλία, θα πρέπει κάθε ίδρυμα που τις εφαρμόζει να συμμετέχει σε τοπικές, εθνικές και διεθνείς εκδηλώσεις στις οποίες θα προβάλλονται και θα προωθούνται αυτές οι πρακτικές.

Σε κάθε περίπτωση, τα διοικητικά μέλη των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων οφείλουν να τονίζουν και να υπενθυμίζουν στο ακαδημαϊκό προσωπικό το πόσο σημαντική και αξιολογη είναι η διδασκαλία και η μάθηση, ώστε να μην παρεκκλίνουν από τον στόχο τους.

Για να επιτύχει όμως η εφαρμογή καλών πρακτικών που θα αποφέρουν την ποιοτική διδασκαλία, κρίνεται απαραίτητη η ενίσχυση των δεσμών μεταξύ της διδασκαλίας και της έρευνας. Αρχικά, το διδακτικό προσωπικό που δεσμεύεται να προωθήσει την ποιοτική διδασκαλία, μέσω της έρευνας και της δοκιμής καλών πρακτικών, θα πρέπει να υποστηρίζεται από το εκπαιδευτικό ίδρυμα και να αναγνωρίζεται η προσπάθειά του.

Ωστόσο, και οι φοιτητές μπορούν να συμβάλλουν σε μια τέτοια έρευνα είτε με τη μορφή εργασίας στα πλαίσια κάποιου μαθήματος, είτε με τη χρήση ερωτηματολογίων σε αυτούς, όπου θα αξιολογούν την υπάρχουσα κατάσταση και θα προτείνουν πρακτικές που, κατά τη γνώμη τους, μπορούν να βελτιώσουν την ποιότητα της διδασκαλίας.

2.Ανάπτυξη άριστων εκπαιδευτικών

Οι παιδαγωγικές δεξιότητες που οφείλουν να διαθέτουν οι εκπαιδευτικοί, προκειμένου να προωθείται η ποιοτική διδασκαλία, θα πρέπει να προσδιορίζονται επακριβώς και να βελτιώνονται διαρκώς.

Αρχικά θα πρέπει να γίνονται σαφείς και κατανοητοί οι στόχοι της διδασκαλίας στους καθηγητές προκειμένου να εφαρμόζουν κατάλληλες τακτικές. Οι εκπαιδευτικοί οφείλουν να διαθέτουν ικανότητες σχεδιασμού προγραμμάτων σπουδών, μάθησης μέσω project, αξιολογήσεων, φοιτητοκεντρικής διδασκαλίας κ.λπ., δεδομένου ότι εμπλέκονται στη διαμόρφωσή τους. Για το λόγο αυτό, θα πρέπει να παρέχεται επαρκής χρόνος, υποστήριξη από την ηγεσία του ιδρύματος και διευκολύνσεις προκειμένου να εφαρμοστούν επιτυχώς τα παραπάνω.²⁵

Επιπλέον, οι καλές πρακτικές που εφαρμόζουν οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να παρακολουθούνται (π.χ. μέσω ερευνών) ώστε να βεβαιώνεται ότι είναι καλά σχεδιασμένες και ότι μπορούν να επιφέρουν τα επιθυμητά μαθησιακά αποτελέσματα.

Ακόμα, κρίνεται απαραίτητο ανά τακτά χρονικά διαστήματα το ακαδημαϊκό προσωπικό καθώς και τα ηγετικά στελέχη του εκπαιδευτικού ιδρύματος να

²⁵ Κοκκός, 128.

οργανώνουν συναντήσεις προκειμένου να συζητούν και να ανταλλάσσουν εμπειρίες σχετικά με τη διδασκαλία και τη μάθηση, έτσι ώστε να εντοπίζονται τυχόν ελαττωματικές μέθοδοι και να διορθώνονται. Μέσα από αυτές τις συζητήσεις θα αναδεικνύονται οι καθηγητές που εφαρμόζουν τις καλύτερες πρακτικές και θα ερευνάται τι είναι αυτό που κάνει τη διδασκαλία τους εξαιρετική. Τόσο οι πρακτικές αυτές όσο και το «μυστικό» της επιτυχίας των καθηγητών, θα πρέπει να δημοσιεύονται προκειμένου να γίνουν ευρέως γνωστές και να τις υιοθετήσουν και άλλοι εκπαιδευτικοί από όλο τον κόσμο.

3. Συμμετοχή των φοιτητών

Θα πρέπει να γίνει κατανοητό στους φοιτητές, ποιος είναι ο ρόλος τους στην ποιοτική διδασκαλία.

Πρώτα απ'όλα πρέπει να αναγνωρίζεται η δυνατότητα των φοιτητών να διαδραματίσουν ενεργό και εποικοδομητικό ρόλο στην προώθηση της ποιοτικής διδασκαλίας. Μεταξύ φοιτητών και καθηγητών θα πρέπει να υπάρχει σχέση εμπιστοσύνης ώστε να επιφέρει επιθυμητά αποτελέσματα η συνεργασία τους. Οι φοιτητές μπορούν να συμμετέχουν στην προώθηση της ποιοτικής διδασκαλίας, για παράδειγμα με την ανάθεση εργασιών σε αυτούς με το συγκεκριμένο θέμα, μέσω ερωτηματολογίων (όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω), μέσω της δημιουργίας ενός φόρουμ όπου θα μπορούν να συζητούν μεταξύ τους και να ανταλλάσσουν απόψεις σχετικά με τη διδασκαλία και τη μάθηση κ.λπ.²⁶

Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στις απόψεις των φοιτητών ανάλογα με την κατάσταση και την αρχαιότητά τους. Για παράδειγμα, άλλες απαιτήσεις έχουν οι πρωτοετείς προπτυχιακοί φοιτητές και άλλες οι διδακτορικοί φοιτητές. Σε κάθε περίπτωση πάντως, αξίζει να εξετάζονται οι απόψεις όλων των φοιτητών και να διαμορφώνονται καλές πρακτικές ανάλογα με το αντίστοιχο επίπεδο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Ωστόσο, το εκπαιδευτικό ίδρυμα θα πρέπει να παρέχει κίνητρα στους φοιτητές ώστε να συμμετέχουν στην προώθηση της ποιοτικής διδασκαλίας. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί π.χ. με την παροχή πρόσθετων μονάδων στη συνολική τους βαθμολογία.

Οι ενέργειες των φοιτητών θα πρέπει να παρακολουθούνται και να ενημερώνονται για την εξέλιξή τους τόσο οι ίδιοι όσο και το ακαδημαϊκό προσωπικό, έτσι ώστε όσες δεν είναι κατάλληλες ή παρεκκλίνουν από τον στόχο να διακόπτονται, ενώ αντιθέτως οι καλύτερες να συνεχίζονται.

4. Ρυθμίσεις στην ηγεσία με σκοπό την αλλαγή και την προώθηση της ποιοτικής διδασκαλίας

Η αλλαγή συμβάλλει στη βελτίωση της ποιότητας της διδασκαλίας και της μάθησης μόνο στο βαθμό που υπάρχει κατάλληλη εσωτερική υποστήριξη. Η αποτελεσματική αλλαγή οδηγείται συνήθως από ένα συνδυασμό πρωτοβουλιών από πάνω προς τα

²⁶ Κοκκός, 95.

κάτω και από τη βάση προς την κορυφή της ιεραρχίας, οι οποίες αλλάζουν και εξελίσσονται με την πάροδο του χρόνου.

Αρχικά, θα πρέπει να υπάρχει ένα σχεδιάγραμμα στο οποίο θα απεικονίζονται οι ευθύνες που έχει ο καθένας στην ποιοτική διδασκαλία και μάθηση. Σύμφωνα με αυτό, θα προσδιορίζεται ποιος είναι σε θέση εξουσίας ώστε να πραγματοποιήσει σημαντικές στρατηγικές αλλαγές και να επιβάλει την εφαρμογή κατάλληλων πρακτικών στη διδασκαλία. Θα προσδιορίζονται επιπλέον, εκείνοι οι οποίοι είναι ικανοί να εφαρμόσουν με επιτυχία τις πρακτικές αυτές. Η καλή συνεννόηση και η συνεργασία μεταξύ όλων των βαθμίδων της ιεραρχίας είναι καθοριστικής σημασίας για την επίτευξη της αποστολής και των στόχων του ιδρύματος. Οι ευθύνες που αναλαμβάνει ο καθένας από αυτούς θα πρέπει να είναι σαφείς, έτσι ώστε να ενισχύεται η καλή συνεργασία μεταξύ τους και οι πράξεις τους να είναι σύμφωνες με τον απώτερο σκοπό, δηλαδή την προώθηση της ποιοτικής διδασκαλίας και μάθησης. Ωστόσο, οι ευθύνες της ηγεσίας εξαρτώνται από τους πόρους και τα εργαλεία που απαιτούνται για την επίτευξη των στόχων του ιδρύματος.

5. Παροχή υπηρεσιών από το ίδρυμα που συμβάλλουν στην ποιοτική διδασκαλία και αξιοποίηση υπαρχουσών γνώσεων

Η ποιοτική διδασκαλία εξασφαλίζεται και με την παροχή υπηρεσιών προς τους φοιτητές. Τέτοιες μπορεί να είναι υπηρεσίες ψυχολογικής υποστήριξης, υπηρεσίες πληροφόρησης για ζητήματα σταδιοδρομίας, καθώς και υπηρεσία συμβουλευτικής σταδιοδρομίας, υπηρεσίες προστασίας και ασφάλειας των φοιτητών²⁷ κ.λπ. Ακόμα, είναι απαραίτητο να προσδιορίζεται ο ειδικός τύπος φοιτητών (π.χ. φοιτητές με αναπηρία) που υπάρχει στο κάθε τριτοβάθμιο εκπαιδευτικό ίδρυμα και να παρέχονται ειδικές/εξατομικευμένες υπηρεσίες. Επιπλέον, θα πρέπει να παρέχονται προγράμματα στους νέους φοιτητές που δεν είναι εξοικειωμένοι με τους στόχους και τη φιλοσοφία της διδασκαλίας, τα οποία π.χ. θα τους κατευθύνουν πώς να γίνουν ενεργοί φοιτητές κ.λπ.

Οι γνώσεις και οι εμπειρίες που έχουν αποκτήσει τόσο οι καθηγητές όσο και οι φοιτητές που πηγαίνουν στο εξωτερικό, είτε για σπουδές είτε για επαγγελματικούς λόγους, καθώς και εκείνες που μπορεί να έχουν αποκτήσει από την αγορά εργασίας, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και να αξιοποιούνται στην προσπάθεια βελτίωσης της ποιοτικής διδασκαλίας.

6. Ανάδειξη της καινοτομίας ως οδηγό αλλαγής

Η καινοτομία μπορεί να αποτελέσει έναν από τους κύριους μοχλούς βελτίωσης της ποιότητας της εκπαίδευσης όταν υποστηρίζεται από όλους όσους συμβάλλουν σε αυτή. Απαιτεί συνήθως πειραματισμό με εναλλακτικές παιδαγωγικές προσεγγίσεις και εναλλακτικές πρακτικές διδασκαλίας. Ωστόσο, σημαντικές καινοτομίες χρειάζονται προσεκτική εξέταση πριν από την εφαρμογή τους και συνεχής παρακολούθηση για απροσδόκητα μειονεκτήματα. Τα εκπαιδευτικά ιδρύματα πρέπει επίσης να

²⁷ Ν.4485/2017 «Οργάνωση και λειτουργία της ανώτατης εκπαίδευσης, ρυθμίσεις για την έρευνα και άλλες διατάξεις» αρ.7

αποδίδουν ιδιαίτερη προσοχή στην αξιολόγηση καινοτόμων πρακτικών και να παρακολουθούν τον ευρύτερο αντίκτυπο της καινοτομίας στη διδασκαλία και τα μαθησιακά αποτελέσματα.

Η καινοτομία αφορά κοινωνικές, οικονομικές ή τεχνικές εξελίξεις. Είναι μια προγραμματισμένη διαδικασία, για την οποία υπάρχει πρόβλεψη ότι θα καταλήξει σε απτό αποτέλεσμα, εξυπηρετώντας συγκεκριμένους σκοπούς. Δεν υπάρχει αποκλειστική εξάρτηση από την επιστημονική γνώση και βασική παράμετρος είναι η αξιοποίηση παλαιότερων εμπειριών. Οδηγεί μοιραία στον ανταγωνισμό, ο οποίος δημιουργεί ισχυρά κίνητρα για την παραγωγή νέας γνώσης μέσω της έρευνας. Οι ριζοσπαστικά νέες καινοτομίες είναι σε θέση να δημιουργούν ακόμη και νέους βιομηχανικούς κλάδους, δυναμικά υπό μονοπωλιακές συνθήκες.

Οι εκπαιδευτικοί και οι φοιτητές θα πρέπει να ενθαρρύνονται να συμμετέχουν ενεργά στην καινοτομία. Οι πειραματισμοί και οι καινοτομίες στις πρακτικές διδασκαλίας θα πρέπει να ενθαρρύνονται, ενώ ταυτόχρονα τα πειράματα που αποτυγχάνουν και δεν επιφέρουν το επιθυμητό αποτέλεσμα πρέπει να αντιμετωπίζονται ως σημαντικές ευκαιρίες μάθησης. Κρίνεται απαραίτητο οι φοιτητές να συμμετέχουν στον σχεδιασμό, την υλοποίηση και την αξιολόγηση καινοτόμων πειραμάτων διδασκαλίας και μάθησης, έτσι ώστε να διαμορφώνεται η καλύτερη δυνατή πρακτική λαμβάνοντας υπόψη και τις απαιτήσεις και προσδοκίες των φοιτητών.

Οποιαδήποτε καινοτομία εφαρμόζεται στο εκπαιδευτικό ίδρυμα χρειάζεται να παρακολουθείται έτσι ώστε να εξασφαλιστεί ότι είναι συνεπής με την στρατηγική του ιδρύματος και να αντιμετωπίζεται έγκαιρα οποιοδήποτε εμπόδιο προκύπτει. Ιδιαίτερα χρήσιμη και αποτελεσματική είναι η ανταλλαγή γνώσεων αλλά και ορθών πρακτικών μεταξύ των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων έτσι ώστε να βελτιώνονται διαρκώς και κατά συνέπεια να αναβαθμίζεται συνεχώς η ποιότητα της διδασκαλίας.

7. Εκτίμηση/Αξιολόγηση

Η προώθηση της ποιοτικής διδασκαλίας, όπως και η επιδίωξη οποιουδήποτε στόχου απαιτεί μια ρεαλιστική εκτίμηση του σημείου έναρξης - του σημερινού επιπέδου της ποιότητας της διδασκαλίας - και της προόδου που σημειώνεται. Ωστόσο, η ποιότητα της διδασκαλίας στην τριτοβάθμια εκπαίδευση επηρεάζεται από μια σειρά παραγόντων που είναι τόσο εσωτερικοί όσο και εξωτερικοί των ιδρυμάτων (π.χ. υποστήριξη εκπαιδευτικών, διαθέσιμα εκπαιδευτικά εργαλεία, χρηματοδοτήσεις κ.λπ.). Κατά την αξιολόγηση της ποιοτικής διδασκαλίας δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην αποστολή και στους στόχους που έχει θέσει το εκπαιδευτικό ίδρυμα. Θα πρέπει να διασφαλίζεται ότι τα αποτελέσματα που προκύπτουν από την αξιολόγηση ερμηνεύονται προσεκτικά και συμβάλλουν στη βελτίωση της διδασκαλίας και της μάθησης. Σε ορισμένες περιπτώσεις, για την αποφυγή οποιασδήποτε παρερμηνείας αυτών των αποτελεσμάτων, ίσως χρειάζεται βοήθεια από ειδικά σε τέτοια θέματα άτομα.

Επιπλέον, θα πρέπει να παρέχεται υποστήριξη στους καθηγητές ώστε να μετατρέπουν τα αποτελέσματα της αξιολόγησης σε αποτελεσματικές πρακτικές

διδασκαλίας, έτσι ώστε να βελτιώνουν την ποιότητα της διδασκαλίας και να γίνονται όλο και καλύτεροι εκπαιδευτικοί.

Στη διαδικασία της αξιολόγησης μπορούν ασφαλώς να συμμετέχουν και οι φοιτητές, όπως προαναφέρθηκε. Με τον τρόπο αυτό παρέχεται η δυνατότητα αλληλεπίδρασης μεταξύ φοιτητών και καθηγητών, καθώς και η ανάπτυξη διαλόγου σε θέματα σχετικά με το πρόγραμμα σπουδών, το μαθησιακό περιβάλλον, την οργάνωση των μαθημάτων, την παρακίνηση των φοιτητών όπως και σε άλλα ζητήματα που αφορούν την ποιοτική διδασκαλία.²⁸

1.7 Συστάσεις της ΕΕ για τη βελτίωση της ποιότητας διδασκαλίας και της μάθησης

Οι καλές πρακτικές και η ποιοτική διδασκαλία στην τριτοβάθμια εκπαίδευση αποτελούν ένα σημαντικό ζήτημα στη σημερινή εποχή. Το ζήτημα αυτό έχει απασχολήσει ιδιαίτερα και την Ευρωπαϊκή Ένωση. Συγκεκριμένα, η ομάδα υψηλού επιπέδου της ΕΕ σχετικά με την αναβάθμιση της ποιότητας της διδασκαλίας και της μάθησης στα πανεπιστήμια διατύπωσε ορισμένες συστάσεις, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στην παροχή βοήθειας στους σπουδαστές ώστε να αναπτύξουν επιχειρηματικές και καινοτόμες δεξιότητες αλλά και στην πιστοποιημένη παιδαγωγική κατάρτιση του διδακτικού προσωπικού. Σύμφωνα με την ομάδα υψηλού επιπέδου ΕΕ η διδασκαλία είναι ιδιαίτερα σημαντική και θα πρέπει συνεχώς να βελτιώνονται οι μέθοδοι υλοποίησής της. Ειδικότερα, οι συστάσεις που διατυπώθηκαν είναι οι εξής:

1. Οι αρμόδιες για την τριτοβάθμια εκπαίδευση δημόσιες αρχές θα πρέπει να μεριμνούν για την ύπαρξη ενός βιώσιμου, καλά χρηματοδοτούμενου πλαισίου για τη στήριξη των προσπαθειών των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης για τη βελτίωση της ποιότητας της διδασκαλίας και της μάθησης.
2. Κάθε εκπαιδευτικό ίδρυμα οφείλει να αναπτύσσει και να εφαρμόζει διαρκώς στρατηγικές για τη συνεχή βελτίωση της ποιότητας της διδασκαλίας και της μάθησης, διαθέτοντας για τον σκοπό αυτό επαρκείς ανθρώπινους και δημοσιονομικούς πόρους και να ενσωματώσει την εν λόγω προτεραιότητα στη συνολική αποστολή του.
3. Τα τριτοβάθμια εκπαιδευτικά ιδρύματα θα πρέπει να ενθαρρύνουν, να επικροτούν και να λαμβάνουν υπόψη τις απόψεις και τις προτάσεις των φοιτητών που θα μπορούσαν να εντοπίσουν αδυναμίες στη διδακτική και μαθησιακή διαδικασία και να οδηγούν σε ταχύτερες και πιο αποτελεσματικές βελτιώσεις του τρόπου διεξαγωγής αυτών.
4. Όλα τα μέλη του διδακτικού προσωπικού στα ιδρύματα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης θα πρέπει όχι μόνο να διαθέτουν πιστοποιημένη παιδαγωγική κατάρτιση αλλά και να εκπαιδεύονται διαρκώς από τους εκπαιδευτικούς που εργάζονται στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης έτσι ώστε να μην μένουν στάσιμοι σε ξεπερασμένες τακτικές διδασκαλίας.

²⁸ <https://www.oecd.org/education/imhe/QT%20policies%20and%20practices.pdf>
(05/03/2020)

5. Οι αποφάσεις σχετικά με την πρόσληψη, την εξέλιξη και την προαγωγή του ακαδημαϊκού προσωπικού θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη την αξιολόγηση της διδακτικής ικανότητας παράλληλα με άλλους παράγοντες.
6. Η συμβολή των καθηγητών ανώτατης εκπαίδευσης στη βελτίωση της ποιότητας της διδασκαλίας και της μάθησης θα πρέπει να αναγνωρίζεται και να ανταμείβεται από τους επικεφαλής των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, για παράδειγμα μέσω υποτροφιών ή διακρίσεων/βραβείων. Η συμβολή αυτή μπορεί να πραγματοποιείται είτε μέσω της εφαρμογής καλών πρακτικών ή μέσω της διεξαγωγής ερευνών σχετικά με τη διδασκαλία και τη μάθηση.
7. Η διαμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών θα πρέπει να επιτυγχάνεται μέσω διαλόγου και εταιρικών σχέσεων μεταξύ του διδακτικού προσωπικού, φοιτητών, πτυχιούχων και των παραγόντων της αγοράς εργασίας, σύμφωνα με τις νέες μεθόδους διδασκαλίας και μάθησης, έτσι ώστε οι μαθητές να αποκτούν δεξιότητες με τις οποίες θα μπορούν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της αγοράς και να βελτιώνουν τις επιδόσεις τους.
8. Η αξιολόγηση των επιδόσεων των φοιτητών στις δραστηριότητες μάθησης θα πρέπει να γίνεται σύμφωνα με σαφή και προκαθορισμένα μαθησιακά αποτελέσματα, τα οποία αναπτύσσονται με συνεργασία όλων των μελών του εκπαιδευτικού ιδρύματος που εμπλέκονται στην επίτευξη των αποτελεσμάτων αυτών.
9. Τα τριτοβάθμια εκπαιδευτικά ιδρύματα και οι εθνικοί φορείς χάραξης πολιτικής, σε συνεργασία με τους σπουδαστές, θα πρέπει να διαμορφώσουν συστήματα παροχής συμβουλών, εποπτείας, καθοδήγησης από συμβούλους και παρακολούθησης, ώστε οι φοιτητές να αναζητούν σε αυτά υποστήριξη και συμβουλές τόσο κατά τη διάρκεια της φοίτησής τους στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, όσο και μετά την αποφοίτησή τους.
10. Τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης θα πρέπει να αναπτύξουν και να εφαρμόσουν νέες διεπιστημονικές προσεγγίσεις στη διδασκαλία, τη μάθηση και την αξιολόγηση, παρέχοντας στους φοιτητές όχι μόνο εξειδικευμένες αλλά και ευρύτερες γνώσεις. Επιπλέον, θα τους βοηθούν να καλλιεργήσουν και να υιοθετήσουν επιχειρηματική και καινοτομική νοοτροπία.
11. Τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης - ενισχυόμενα από τις δημόσιες διοικήσεις και την ΕΕ - θα πρέπει να υποστηρίζουν τους καθηγητές τους, ώστε να αναπτύξουν τις δεξιότητες για καλή και αποτελεσματική διδασκαλία αξιοποιώντας και εκμεταλλεύοντας τις ευκαιρίες που προσφέρει η τεχνολογία στη σημερινή ψηφιακή εποχή, οι οποίες μπορούν να συμβάλλουν στη βελτίωση της ποιότητας της διδασκαλίας και της μάθησης.
12. Τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης θα πρέπει να εφαρμόζουν στρατηγικές διεθνοποίησης με τις οποίες η αυξημένη κινητικότητα των σπουδαστών και του προσωπικού, η διεθνής διάσταση των προγραμμάτων σπουδών, η επαρκής γνώση της αγγλικής και μια δεύτερη ξένη γλώσσα και διαπολιτισμικές ικανότητες, η διακρατική ανάπτυξη των προγραμμάτων σπουδών και πτυχίων καθώς και οι διεθνείς συμπράξεις θα αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της αποστολής και των καθηκόντων τους.²⁹
13. Για να μπορέσουν να εφαρμοστούν οι εν λόγω συστάσεις, θα πρέπει η Ευρωπαϊκή Ένωση να συμβάλλει στην προώθηση:

²⁹ Schultz, 90.

- καινοτόμων μεθόδων διδασκαλίας και μάθησης,
 - μεθόδων παροχής συμβουλών και καθοδήγησης,
 - μιας καλύτερης οργάνωσης του προγράμματος σπουδών, κατά την οποία θα λαμβάνονται υπόψη πρόσφατες έρευνες σχετικά με την ανθρώπινη μάθηση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση
 - του επαγγελματισμού και της βελτίωσης των καθηγητών
 - της ανταλλαγής και των αποσπάσεων του ακαδημαϊκού προσωπικού για λόγους διδασκαλίας
 - της συστηματικής συλλογής δεδομένων και πληροφοριών για θέματα που επηρεάζουν την ποιότητα της διδασκαλίας και της μάθησης
14. Η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να στηρίξει τη δημιουργία μιας Ευρωπαϊκής Ακαδημίας για τη διδασκαλία και την εκμάθηση από τους ενδιαφερόμενους φορείς, και θα εμπνέεται από τις ορθές πρακτικές που αντικατοπτρίζονται στην παρούσα έκθεση.
15. Οι ερευνητές που υποστηρίζονται από τις δράσεις Marie Skłodowska-Curie, η οποία είναι διάσημη για την καινοτόμο έρευνά της για τη ραδιενέργεια, και που σκοπεύουν να ακολουθήσουν ακαδημαϊκή σταδιοδρομία πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να αποκτήσουν προσόντα επαγγελματικής διδασκαλίας και να υποστηρίζονται στις διδακτικές τους δραστηριότητες, παράλληλα με την έρευνά τους.
16. Τα κράτη-μέλη θα πρέπει να συνδέσουν την εκπαίδευση με τις κοινωνικές ανάγκες και με την αγορά εργασίας καθώς επίσης τα τριτοβάθμια εκπαιδευτικά ιδρύματα θα πρέπει να αναπτύξουν σχέσεις συνεργασίας με επιχειρήσεις και με τον τομέα της έρευνας.³⁰

1.8 Καλές πρακτικές στην ανώτατη εκπαίδευση

Σε αυτή την υποενότητα θα σχολιαστούν μερικές πρακτικές, οι οποίες παρουσιάζουν έντονο θεωρητικό ενδιαφέρον από ερευνητικής άποψης.

1.8.1 Βιωματική μάθηση

Ο παραδοσιακός τρόπος διδασκαλίας, ο οποίος περιορίζεται στην παράδοση του μαθήματος μέσα σε αίθουσες διδασκαλίας και στον οποίο ο καθηγητής κυριαρχεί και καθορίζει τον τρόπο μάθησης, στην πλειοψηφία των περιπτώσεων μετατρέπεται τους φοιτητές σε παθητικούς αποδέκτες πληροφοριών, αναγκάζοντάς τους συχνά να

³⁰ <http://www.eteachers.gr/%CE%AD%CE%BA%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B7-%CE%B2%CE%B5%CE%BB%CF%84%CE%AF%CF%89%CF%83%CE%B7-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CF%80%CE%BF%CE%B9%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B1%CF%82-%CF%84/>

αποστηθίσουν και να απομνημονεύσουν ορισμένη θεωρία προκειμένου να επιτύχουν στις εξετάσεις. Αποδεδειγμένα αυτή η μέθοδος δεν προάγει τη δημιουργικότητα ούτε εξασφαλίζει στους φοιτητές μια σε βάθος γνωριμία με το αντικείμενο του μαθήματος.³¹ Η διδασκαλία για να είναι αποδοτική πρέπει να ενεργοποιεί τον μαθητή, να διεγείρει το ενδιαφέρον του για γνώση και να τον κινητοποιεί ώστε να βιώνει όσα μαθαίνει σε ένα περιβάλλον ανταλλαγής γνώσεων και εμπειριών.

Για το λόγο αυτό κρίθηκε απαραίτητη η προσπάθεια αναζήτησης και ανεύρεσης νέων τρόπων διδασκαλίας, όπου πρωταγωνιστές θα είναι οι φοιτητές και θα αποκτούν γνώσεις μέσα από προσωπικές εμπειρίες και βιώματα. Δεδομένου ότι το βίωμα είναι ο πιο ενδεδειγμένος τρόπος να αποκτήσει νόημα η μάθηση, έχει αρχίσει τα τελευταία χρόνια να εφαρμόζεται επιτυχώς η βιωματική μάθηση.

Υπό το ίδιο πρίσμα που περιγράφεται, η βιωματική μάθηση εφαρμόστηκε στις τάξεις του δημοτικού, στα πλαίσια του μαθήματος της ευέλικτης ζώνης. Το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο έχει ταχθεί και παλαιότερα υπέρ ενός μαθήματος που δεν θα καλύπτεται συμβατικά με ύλη αλλά θα είναι διαθεματικό και θα προσεγγίζει ζητήματα που άπτονται του ενδιαφέροντος της τάξης. Έτσι, ως τέτοιο μάθημα εισήχθη η Ευέλικτη Ζώνη, αρχικά, στο δημοτικό με διαφορετικούς στόχους και επιδιώξεις. Πλέον, υφίσταται στις πρώτες τάξεις του δημοτικού και αποτελεί μάθημα ελεύθερης και συλλογικής επιλογής, το οποίο εξαρτάται από τα ενδιαφέροντα των μαθητών. Το μάθημα είναι προσαρμοσμένο και προσανατολισμένο στην απόκτηση γνώσεων όπως: δικαιώματα του παιδιού, τα επαγγέλματα που χάνονται ή η ισότητα των δύο φύλων. Αντιλαμβανόμαστε ότι έχει ένα σαφέστατο προσανατολισμό που προσιδιάζει στην εύπλαστη ηλικία των μικρών μαθητών.³²

Η βιωματική μάθηση αποτελεί έναν εναλλακτικό τρόπο εκπαίδευσης, ο οποίος προάγει την ενεργό συμμετοχή των φοιτητών, την ανάληψη ευθυνών ως προς το έργο που έχουν αναλάβει να εκτελέσουν, τη δημιουργικότητα, την έρευνα και την καλλιέργεια της κριτικής τους σκέψης. Επεκτείνεται πέρα από τα έδρανα και τα βιβλία και δίνει τη δυνατότητα στους φοιτητές να κατανοήσουν σε βάθος, μέσω πρακτικής εφαρμογής, όσα έχουν διδαχτεί στη θεωρία. Δίνει ιδιαίτερη έμφαση στο σημαντικό ρόλο της εμπειρίας στη διαδικασία της μάθησης. Σε αυτό τον τρόπο εκπαίδευσης, το επίκεντρο του μαθήματος είναι οι ίδιοι οι φοιτητές και όχι οι καθηγητές. Απώτερος σκοπός της βιωματικής διδασκαλίας είναι η άμεση επαφή του φοιτητή με το αντικείμενο του μαθήματος που παραδίδει ο καθηγητής. Το μάθημα σε αυτή την περίπτωση κρίνεται από τα βιώματα και τις εμπειρίες που έχει αποκομίσει ο φοιτητής και όχι από την αποστήθιση και από τα όσα θυμάται από την παράδοση. Η επιτυχημένη υλοποίηση της βιωματικής μάθησης προϋποθέτει την καλή επικοινωνία, συνεργασία και αλληλεπίδραση των καθηγητών με τους φοιτητές. Στην τριτοβάθμια εκπαίδευση αυτή η μέθοδος διδασκαλίας περιλαμβάνει διάφορες πρακτικές, όπως για παράδειγμα τη συμμετοχή σε προσομοιώσεις, σε projects, σε έρευνες κ.λπ. Η βιωματική διδασκαλία μπορεί να εφαρμοστεί αποτελεσματικά σε συνδυασμό με άλλες μεθόδους (π.χ. με τον παραδοσιακό τρόπο διδασκαλίας).

³¹ <https://cityportal.gr/biwmantikh-didaskalia-mathshsh-methodologia-kai-efarmogh-apotelesmatikwn-texnikwn,38784,188,40,0> (06/03/2020)

³² Ματσαγγούρας, 19.

Αξίζει να σημειωθεί πως η Νευρο-Επιστήμη, η επιστήμη της Μάθησης και η Εκπαιδευτική Ψυχολογία έχουν ως στόχο την αποκρυπτογράφηση του ανθρώπινου εγκεφάλου και τις μαθησιακές και γνωστικές του ιδιότητες, καθώς επίσης μας εξηγούν πώς να μαθαίνουμε πιο αποτελεσματικά. Οι εν λόγω επιστήμες έχουν αποδείξει ότι η πιο αποτελεσματική μέθοδος μάθησης όχι μόνο ενός συγκεκριμένο/υ αντικειμένου σπουδών αλλά ως τρόπος ανάπτυξης της προσωπικότητας και προετοιμασίας των φοιτητών για την επαγγελματική τους σταδιοδρομία είναι η βιωματική μάθηση.³³

1.8.2 Υπηρεσίες Υποστήριξης φοιτητών με αναπηρία

Η εισαγωγή στην ανώτατη εκπαίδευση αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα γεγονότα στην σταδιοδρομία και στην κοινωνική εξέλιξη του κάθε ανθρώπου. Θεωρείται ότι έχει καθοριστικό ρόλο στην επαγγελματική πορεία των ατόμων αφού όσο υψηλότερα είναι τα επίπεδα εκπαίδευσης, τόσο υψηλότερες αναμένεται να είναι και οι επιδόσεις των εργαζομένων.

Ωστόσο, ένα από τα σοβαρότερα προβλήματα του συστήματος της ανώτατης παιδείας στη χώρα μας είναι η διαχρονική έλλειψη μέτρων και πολιτικών για την ανεμπόδιστη ένταξη των ατόμων με αναπηρία στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Η απουσία μέτρων για την φυσική και ηλεκτρονική προσβασιμότητα των ΑΕΙ και ΤΕΙ αποτελεί έναν από τους βασικούς παράγοντες για τους οποίους τα άτομα με αναπηρία δυσκολεύονται να φοιτήσουν στα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα ή να εργαστούν ως μέλη των ΔΕΠ ή σε διοικητικές θέσεις κ.λπ.

Απαραίτητη προϋπόθεση για τη διασφάλιση της ισότιμης ένταξης των ατόμων με αναπηρία -με όποια ιδιότητα και εάν έχουν (φοιτητές, εργαζόμενοι κλπ)- στο σύστημα της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, αποτελεί η παροχή κατάλληλων υποδομών και υπηρεσιών του στα εν λόγω άτομα. Δεδομένου ότι τα άτομα με αναπηρία αποτελούν ευάλωτη ομάδα πληθυσμού, διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο να βιώσουν αποκλεισμό από την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Συγκεκριμένα, τα άτομα με αναπηρία έρχονται αντιμέτωπα με τον αποκλεισμό με διάφορους τρόπους όπως:

- τους αφαιρείται το δικαίωμα εισαγωγής στο εκπαιδευτικό σύστημα (π.χ. άτομα με βαριές αναπηρίες),
- αναγκάζονται να εγκαταλείψουν τις σπουδές τους εξαιτίας των εκπαιδευτικών πρακτικών που εφαρμόζονται (π.χ. λόγω έλλειψης προσαρμοσμένου εκπαιδευτικού υλικού),
- γίνονται αποδέκτες μιας υποδεέστερης και υποβαθμισμένης εκπαίδευσης σε σχέση με τους άλλους μαθητές / φοιτητές.

Είναι προφανές ότι τα άτομα με αναπηρία με οποιονδήποτε τρόπο και εάν έχουν αποκλεισθεί από την εκπαίδευση διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο να αποκλεισθούν στη συνέχεια από την αγορά εργασίας.

³³ <https://mellon-gr.com/blog/191-2018-05-08-17-57-40.html> (06/03/2020)

Το σημαντικά χαμηλό ποσοστό των ατόμων με αναπηρία που έχουν ολοκληρώσει τις σπουδές τους στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (17,2% στα άτομα ηλικίας 30-39 ετών έναντι του 34,5% του αντίστοιχου γενικού πληθυσμού) αποδεικνύει την επείγουσα ανάγκη εφαρμογής ολοκληρωμένων μέτρων που θα προωθούν την ενίσχυση της συμμετοχής τους στην ανώτατη εκπαίδευση και θα βελτιώνουν τη διδασκαλία προς αυτούς³⁴. Ενδεικτικά, τα μέτρα αυτά θα αφορούν:

- Υπηρεσίες υποδοχής, ενημέρωσης και υποστήριξης των φοιτητών με αναπηρία.
- Τη διασφάλιση της προσβασιμότητας των φοιτητών με αναπηρία τόσο στους χώρους φοίτησης (αμφιθέατρα, εργαστήρια, βιβλιοθήκες, κλπ.) αλλά και στους χώρους όπου συχνάζουν φοιτητές (φοιτητικές εστίες, φοιτητικές λέσχες σίτισης, κλπ.).
- Την παροχή τεχνικού εξοπλισμού (π.χ. ηλεκτρονικοί υπολογιστές με προσβάσιμο λογισμικό ανάλογα με την κατηγορία αναπηρίας).
- Την παροχή βοήθειας (συνοδών, αναγνώστων, επαγγελματιών διερμηνέων της νοηματικής γλώσσας κ.λπ.) προκειμένου να διευκολύνουν την πρόσβαση των ατόμων με αναπηρία σε όλες τις εκπαιδευτικές δραστηριότητες.
- Την επεξεργασία των παιδαγωγικών μέσων όπως η ηχογράφηση των εγχειριδίων και των σημειώσεων έτσι ώστε να είναι χρήσιμα και στους φοιτητές με προβλήματα όρασης.
- Τη θέσπιση ατομικής βοήθειας(π.χ. προσωπικός συνοδός για κάποιες βαριές αναπηρίες, νοηματική διερμηνεία για άτομα με κώφωση, αναγνώστης για άτομα με τύφλωση κ.λπ.).
- Την προσαρμογή του τρόπου και του χρόνου εξέτασης στις ανάγκες του φοιτητή (μεγέθυνση γραμμάτων, εκτύπωση σε γραφή braille, κλπ.)
- Έναν ενιαίο τρόπο εξέτασης για όλους τους φοιτητές ανεξαρτήτως αναπηρίας(δηλαδή εξέταση στην ίδια ύλη ανεξάρτητα από τον τρόπο με τον οποίο γίνεται η εξέταση, γραπτός ή προφορικός).³⁵

1.8.3 Web 2.0

Με την πάροδο των ετών, το Web 2.0 γίνεται ευρέως γνωστό στους χρήστες του Διαδικτύου καθώς δίνει τη δυνατότητα στους ανθρώπους να δημιουργήσουν, να δημοσιεύσουν και να ανταλλάξουν πληροφορίες. Οι χρήστες του Web 2.0 δεν είναι απλοί αποδέκτες πληροφοριών που περιηγούνται σε ιστοσελίδες αλλά ενεργά άτομα τα οποία μοιράζονται απόψεις, ιδέες, συναισθήματα και πληροφορίες. Πρόκειται για ένα σύνολο διαδικτυακών υπηρεσιών και εφαρμογών το οποίο δημιούργησε τις κατάλληλες προϋποθέσεις για την εφαρμογή νέων κοινωνικών και διδακτικών πρακτικών.

³⁴ <https://www.esamea.gr/our-actions/ypdbmth/3474-ypomnima-tis-e-s-a-mea-anaforika-me-ti-diasfalisi-tis-isotimis-prosbasis-stin-tritobathmia-ekpaideysi-epa-aformi-toy-sxedioy-nomoy-rythmiseis-gia-tin-anotati-ekpaideysi-tin-ereyna-kai-alles-diataxeis> (07/03/2020)

³⁵ <https://www.esamea.gr/publications/others/49-our-actions/ypdbmth/361-atoma-me-anapiria-kai-tritobathmia-ekpaideysi?tmpl=component> (07/03/2020)

Οι σύγχρονες πρακτικές διδασκαλίας προωθούν την ενεργό συμμετοχή των φοιτητών, την συμμετοχή τους σε δραστηριότητες σχετικές με το αντικείμενο σπουδών τους καθώς και την κοινωνική τους αλληλεπίδραση μέσω της συνεργασίας, της επικοινωνίας και της ανταλλαγής γνώσεων. Οι Web 2.0 εφαρμογές προσφέρουν διαδραστικότητα, πλούσιο περιεχόμενο και συνεργασία μεταξύ των χρηστών δίνοντας έτσι τη δυνατότητα υλοποίησης των παραπάνω πρακτικών. Η χρήση τους στην εκπαίδευση παρέχει πληθώρα πλεονεκτημάτων καθώς μέσω αυτών:

- ενισχύεται η ενεργή συμμετοχή των μαθητών
- παρέχεται μια ποικιλία μέσων μάθησης στους φοιτητές με αποτέλεσμα να προκαλείται ενθουσιασμός και να αυξάνεται το ενδιαφέρον τους για μάθηση
- δημιουργούνται περισσότερες ευκαιρίες για συμμετοχή και συνεργασία
- αυξάνεται η ανταπόκριση των μαθητών και η δυνατότητα αφομοίωσης σύνθετων εννοιών
- προσφέρεται η δυνατότητα καλύτερης διδασκαλίας σε παιδιά με διαφορετικό τρόπο μάθησης (ακουστικό, οπτικό, κιναισθητικό)
- προωθείται και ενισχύεται η συνεργασία μεταξύ ατόμων αλλά και ομάδων
- οι εφαρμογές είναι συχνά ευκολότερες στη χρήση και παρέχουν άμεση πρόσβαση σε υλικό σε σχέση με άλλα εκπαιδευτικά εργαλεία³⁶

Αν και οι υπάρχουν αρκετές εφαρμογές Web 2.0, οι πιο γνωστές από αυτές είναι τα ιστολόγια(blogs), το wikispaces και τα κοινωνικά δίκτυα – κοινωνικά μέσα.

Ιστολόγια(blogs)

Τα ιστολόγια (blogs) είναι ιστοσελίδες στις οποίες μπορεί ο δημιουργός τους αλλά και οι επισκέπτες, εφόσον τους επιτρέπεται, να καταχωρούν τις απόψεις τους ή ηλεκτρονικό υλικό με οποιοδήποτε περιεχόμενο. Το υλικό αυτό μπορεί να αποτελείται από άρθρα, φωτογραφίες, video, εργασίες κ.τ.λ. και παρουσιάζεται στο blog κατά χρονολογική σειρά έτσι, ώστε οι πιο πρόσφατες αναρτήσεις να εμφανίζονται πρώτες. Η χρησιμότητα των blogs είναι πολύ σημαντική, αφού όλο και περισσότεροι εκπαιδευτικοί έχουν προσωπικά ιστολόγια μέσω των οποίων μοιράζονται εκπαιδευτικό υλικό και εμπειρίες διδασκαλίας, έχουν άμεση επαφή με τους μαθητές τους μέσω των αναρτήσεων, μοιράζονται και σχολιάζουν συνδέσμους που είναι σχετικοί με το αντικείμενο διδασκαλίας τους. Επίσης δίνεται η δυνατότητα στους μαθητές να αναρτούν τις εργασίες τους και ό,τι άλλο σχετίζεται με τη διδασκαλία του μαθήματος.

Wikispaces - Wiki

Τα wikispaces αποτελούν μια από τις σημαντικότερες εφαρμογές στην ηλεκτρονική εκπαίδευση. Πρόκειται για μια πλατφόρμα με την οποία ο χρήστης μπορεί να δημιουργήσει το δικό του Wiki, δηλαδή τη δική του «εγκυκλοπαίδεια». Το πιο γνωστό

³⁶ <http://dide.sam.sch.gr/keplinet/index.php/articles-menu-item/educational-menu-item/149-web-2-0-apps> (07/03/2020)

wiki είναι η Wikipedia, μια ηλεκτρονική εγκυκλοπαίδεια με πολλούς συγγραφείς. Τα wikis αποτελούνται από ένα σύνολο ιστοσελίδων που επιτρέπουν στους χρήστες τους να εμπλουτίσουν, να αφαιρέσουν ή να τροποποιήσουν το περιεχόμενό τους, πολύ γρήγορα και εύκολα. Όσον αφορά την ανώτατη εκπαίδευση, προωθούν τη συνεργασία πολλών ατόμων για τη συγγραφή ενός εκπαιδευτικού έργου³⁷ καθώς παρέχουν τη δυνατότητα να χρησιμοποιηθούν στο πλαίσιο μιας ερευνητικής εργασίας, όπου οι ενδιαφερόμενοι θα ανταλλάσουν απόψεις για ένα συγκεκριμένο θέμα. Το περιεχόμενό τους μπορεί να αφορά διάφορες σχετικές ανακοινώσεις, ένα ημερολόγιο, χρονοδιάγραμμα, καθώς και μια διαδικτυακή εφημερίδα.³⁸

Κοινωνικά δίκτυα-κοινωνικά μέσα

Από όλες τις εφαρμογές του web 2.0, τα κοινωνικά δίκτυα και τα κοινωνικά μέσα είναι εκείνα που έχουν τη μεγαλύτερη επίδραση σε οργανισμούς. Τα πιο διαδεδομένα είναι το Facebook, το Instagram, το Youtube, το Twitter και το LinkedIn. Στις εφαρμογές αυτές οι χρήστες μπορούν να ανταλλάξουν άμεσα μηνύματα, αρχεία και να επικοινωνούν σε πραγματικό χρόνο. Στην εκπαίδευση διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο καθώς μέσω αυτών δίνεται η δυνατότητα στους φοιτητές να επικοινωνούν με τους συμφοιτητές ή και με τους καθηγητές τους οποιαδήποτε χρονική στιγμή. Επιπλέον, μέσω αυτών γίνονται ενημερώσεις σχετικά με εργασίες και σημαντικά γεγονότα που συμβαίνουν στο εκπαιδευτικό ίδρυμα έτσι ώστε όλοι οι χρήστες/ενδιαφερόμενοι να είναι ενήμεροι.³⁹

1.8.4 Πρόγραμμα Erasmus+

Το Erasmus+ είναι ένα πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την στήριξη της εκπαίδευσης, της κατάρτισης, της νεολαίας και του αθλητισμού στην Ευρώπη. Ξεκίνησε να εφαρμόζεται το 2014 και θα διαρκέσει έως τα τέλη του 2020 δίνοντας την ευκαιρία σε περισσότερους από 4 εκατομμύρια Ευρωπαίους να σπουδάσουν, να εκπαιδευτούν και να αποκτήσουν εμπειρίες και βιώματα στο εξωτερικό σχετικά με το αντικείμενο των σπουδών τους. Είναι μέρος του Ευρωπαϊκού Ανώτατου Χώρου Εκπαίδευσης και αποτελεί την ευρωπαϊκή απάντηση στη διεθνοποίηση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Το Erasmus+ αφορά την επιχορηγούμενη κινητικότητα φοιτητών καθώς και διδακτικού και διοικητικού προσωπικού σε άλλα εκπαιδευτικά ιδρύματα και οργανισμούς στην Ευρώπη. Δίνει τη δυνατότητα σε φοιτητές εγγεγραμμένους σε ιδρύματα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης να μετακινηθούν για σπουδές σε

³⁷ <https://tpe-ekpaideusi.webnode.gr/a-e-s-p-p/> (08/03/2020)

³⁸ <http://dide.sam.sch.gr/keplinet/index.php/articles-menu-item/educational-menu-item/149-web-2-0-apps> (08/03/2020)

³⁹ <https://tpe-ekpaideusi.webnode.gr/a-e-s-p-p/> (08/03/2020)

συνεργαζόμενο ίδρυμα του εξωτερικού με πλήρη αναγνώριση για το διάστημα των σπουδών τους και με διάρκεια από 3 έως 12 μήνες. Τη δυνατότητα αυτή μπορούν να χρησιμοποιήσουν οι φοιτητές προπτυχιακού, μεταπτυχιακού και διδακτορικού επιπέδου. Για να μπορέσουν να συμμετέχουν στο εν λόγω πρόγραμμα οι φοιτητές, θα πρέπει να είναι εγγεγραμμένοι τουλάχιστον στο 2ο έτος των σπουδών τους.

Επιπλέον, το πρόγραμμα Erasmus+ παρέχει τη δυνατότητα στους φοιτητές να πραγματοποιήσουν Πρακτική Άσκηση σε φορέα υποδοχής του εξωτερικού με πλήρη αναγνώριση για το διάστημα της απασχόλησής τους και με διάρκεια από 2 έως 12 μήνες. Οι φοιτητές μπορούν να αξιοποιήσουν αυτή τη δυνατότητα από το πρώτο έτος των σπουδών τους. Εκτός από τους φοιτητές παρέχεται και στο Διδακτικό και στο Διοικητικό προσωπικό Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης η δυνατότητα να μετακινηθεί αντίστοιχα για διδασκαλία και επιμόρφωση σε φορείς του εξωτερικού.

Οι χώρες τις οποίες μπορούν να επιλέξουν οι φοιτητές για την κινητικότητά τους είναι τα κράτη-μέλη της Ε.Ε., ορισμένες χώρες που δεν ανήκουν στην Ε.Ε (π.χ. Τουρκία, ΠΓΔΜ, Λιχτενστάιν, Ισλανδία, Νορβηγία), χώρες εταίροι που είναι γειτονικές με την Ε.Ε. καθώς και κάποιες επιπλέον χώρες εταίροι, οι οποίες ανακοινώνονται από το κάθε ανώτατο εκπαιδευτικό ίδρυμα.

Οι φοιτητές που συμμετέχουν στο πρόγραμμα λαμβάνουν ένα ποσό ως μηνιαία επιχορήγηση το οποίο διαφέρει ανάλογα με την χώρα υποδοχής. Το ποσό αυτό αυξάνεται κατά 130€ στην περίπτωση της Πρακτικής Άσκησης. Για τους φοιτητές που προέρχονται από κοινωνικά ευπαθείς ομάδες δικαιούνται προσαύξηση 100 ευρώ το μήνα, στη μηνιαία επιχορήγηση που λαμβάνουν οι φοιτητές που μετακινούνται για σπουδές.

Το πρόγραμμα Erasmus+ :

- Συμβάλλει στη μείωση της ανεργίας, κυρίως των νέων
- Ενθαρρύνει τους νέους να συμμετέχουν στην ευρωπαϊκή δημοκρατία
- Αναδεικνύει και βελτιώνει τις δεξιότητες των συμμετεχόντων που απαιτούνται από την αγορά εργασίας
- Στοχεύει στον εκσυγχρονισμό των συστημάτων εκπαίδευσης
- Αποτρέπει την πρόωρη εγκατάλειψη των σπουδών
- Βελτιώνει τις γλωσσικές γνώσεις των φοιτητών
- Συμβάλλει στην ανταλλαγή γνώσεων πέρα από τα εθνικά σύνορα
- Ενδυναμώνει την αυτοπεποίθηση και την ανεξαρτησία των νέων
- Δίνει τη δυνατότητα στους νέους να γνωρίσουν διαφορετικές κουλτούρες και να διευρύνουν τους ορίζοντές τους
- Στηρίζει την συνεργασία και την κινητικότητα με τις χώρες εταίρους της Ε.Ε.⁴⁰

Αξίζει να σημειωθεί, ότι σύμφωνα με μελέτη σχετικά με τον αντίκτυπο του Erasmus+ πάνω από το 70% πρώην φοιτητών Erasmus+, μόλις επέστρεψε από το εξωτερικό,

⁴⁰ https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/about_el (08/03/2020)

αντιλαμβάνονται ποια θέλουν να είναι η επαγγελματική τους εξέλιξη.⁴¹ Επιπλέον, το 80% απορροφήθηκε από την αγορά εργασίας εντός τριών μηνών από την αποφοίτησή τους, ενώ το 72% δήλωσε ότι η εμπειρία τους στο εξωτερικό συνέβαλε να βρουν την πρώτη τους δουλειά. Αυτό αποδεικνύει τον θετικό αντίκτυπο που έχει το πρόγραμμα Erasmus+ στους φοιτητές.⁴²

Εκτός από το Erasmus+ υπήρξαν και άλλα λιγότερο γνωστά προγράμματα τα οποία στήριζαν τις πολιτικές στην εκπαίδευση. Ένα τέτοιο πρόγραμμα ήταν το πρόγραμμα Tempus που προσανατόλιζε τους φοιτητές σε ειδικότητες ανάγκης. Ήταν εκ των προγραμμάτων της Ε.Ε. που συνόδευε στο προενταξιακό στάδιο τις χώρες που αιτούνταν να γίνουν μέλη της ένωσης.⁴³

1.8.5 Διαγωνισμοί-Βραβεία

Μια από τις πρακτικές που εφαρμόζεται και έχει υιοθετηθεί τα τελευταία χρόνια προκειμένου να αναβαθμιστεί η ποιότητα διδασκαλίας στην τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι η οργάνωση και διεξαγωγή διαγωνισμών σε οποιοδήποτε επιστημονικό κλάδο. Στους διαγωνισμούς αυτούς έχουν τη δυνατότητα να συμμετέχουν φοιτητές είτε ατομικά είτε ομαδικά, ανάλογα με τις ικανότητες και τις προτιμήσεις τους. Οι φοιτητικοί διαγωνισμοί παρέχουν αρκετά πλεονεκτήματα στους συμμετέχοντες, μερικά από τα οποία θα αναλυθούν παρακάτω:

- 1) Οι νέοι έρχονται σε επαφή με άλλους, με τους οποίους ανταλλάσσουν απόψεις και ιδέες για ένα συγκεκριμένο θέμα, με αποτέλεσμα να εμπλουτίζουν τις γνώσεις τους και να καλλιεργούν την κριτική τους σκέψη.
- 2) Οι διαγωνισμοί κινούν το ενδιαφέρον και προκαλούν τον ενθουσιασμό των φοιτητών για ενεργό συμμετοχή καθώς προσθέτουν ένα ξεχωριστό και ιδιαίτερο στοιχείο στη διδασκαλία.
- 3) Δίνουν την ευκαιρία στους συμμετέχοντες να κάνουν λάθη και να μάθουν μέσα από αυτά. Με αυτό τον τρόπο δημιουργείται η επιθυμία στους φοιτητές να προσπαθούν διαρκώς για το καλύτερο και να βελτιώνονται.
- 4) Οι φοιτητές, εφόσον έχουν επιλέξει τον τομέα της αρέσκειάς τους, έχουν τη δυνατότητα μέσω της συμμετοχής τους σε διαγωνισμούς, να «δουλεύουν» πάνω στο αντικείμενό τους και να εμβαθύνουν τις γνώσεις τους. Μέσω της διεξοδικής και πρωτότυπης ανάλυσης του θέματος με το οποίο καταπιάνονται, μετατρέπουν τις γνώσεις τους σε ιδέες και επιβραβεύονται για αυτό.
- 5) Δεδομένου ότι οι φοιτητικοί διαγωνισμοί διέπονται από κάποιους κανόνες, τους οποίους οφείλουν να υπακούνε και να τηρούν οι συμμετέχοντες, μαθαίνουν οι τελευταίοι να συμμορφώνονται σε αυτούς και να προσαρμόζουν ανάλογα τη συμπεριφορά τους. Αυτομάτως, σέβονται τόσο τον εαυτό τους όσο και τους διοργανωτές και τους υπόλοιπους συμμετέχοντες.

⁴¹ https://ec.europa.eu/education/policies/higher-education/mobility-and-cooperation_el (26/03/2020)

⁴² Laliotou et al, 6-7.

⁴³ Τσαούσης, 383.

- 6) Επιπλέον, οι διαγωνισμοί προσφέρουν τη δυνατότητα στους φοιτητές να ανακαλύψουν τα ταλέντα τους, αφού η συμμετοχή τους σε αυτούς απαιτεί δράση, έρευνα, αναζήτηση και ιδιαίτερη αφοσίωση στο αντικείμενο του διαγωνισμού.

Στους φοιτητικούς διαγωνισμούς οι νικητές λαμβάνουν βραβεία-υποστήριξη από τους χορηγούς των διαγωνισμών τα οποία συνήθως αφορούν κάποιο χρηματικό έπαθλο, παροχή κάποιας υπηρεσίας, υποτροφίες ή οτιδήποτε άλλο. Η επιβράβευση αυτή αποτελεί ένα ισχυρό κίνητρο στους φοιτητές για δήλωση συμμετοχής διότι με τον τρόπο αυτό αναγνωρίζεται η αξιολογή προσπάθειά τους και το ξεχωριστό αποτέλεσμα αυτής.⁴⁴

1.8.6 Αξιολόγηση μαθήματος-διδασκαλίας

Η αξιολόγηση των μαθημάτων και της διδασκαλίας έχει ως στόχο τη συνεχή βελτίωση των προγραμμάτων σπουδών και του διδακτικού έργου, προκειμένου να αναβαθμιστεί η ποιότητα της διδασκαλίας. Για το λόγο αυτό, η αξιολόγηση αποτελεί μια καλή πρακτική στην ανώτατη εκπαίδευση, η οποία πραγματοποιείται με τη συμπλήρωση ειδικού ερωτηματολογίου που έχει συνταχθεί για το σκοπό αυτό. Η αξιολόγηση διεξάγεται τόσο στο χειμερινό όσο και στο εαρινό εξάμηνο. Το ερωτηματολόγιο αξιολόγησης συμπληρώνεται από τους φοιτητές τις τελευταίες εβδομάδες του εκάστοτε εξαμήνου (9^η – 11^η), είναι ανώνυμο και περιλαμβάνει ερωτήσεις σχετικά με:

- το μάθημα (π.χ. αν ήταν σαφείς οι στόχοι του μαθήματος, αν η ύλη που καλύφθηκε ανταποκρινόταν στους στόχους του μαθήματος, αν το επίπεδο δυσκολίας ήταν κατάλληλο για προπτυχιακό πρόγραμμα κλπ),
- τον καθηγητή (π.χ. αν ήταν προσιτός στους φοιτητές και συνεπής στις υποχρεώσεις του, αν οργάνωσε καλά την παρουσίαση της ύλης, αν ενθάρρυνε τους φοιτητές να συμμετέχουν στο μάθημα, αν ήταν κατανοητός και είχε μεταδοτικότητα κ.λπ.),
- τον βοηθό του καθηγητή (π.χ. αν βοήθησε στην καλύτερη κατανόηση του μαθήματος, αν ήταν προσιτός κλπ)
- τις εκπαιδευτικές υποδομές σε σχέση με το μάθημα (π.χ. αν οι αίθουσες διδασκαλίας και οι εργαστηριακές υποδομές ήταν κατάλληλες και επαρκείς, αν η ηλεκτρονική υποστήριξη ήταν επαρκής (e-class) κ.λπ.),
- την ανάθεση εργασιών (π.χ. αν ήταν ικανοποιητικός ο χρόνος εκπόνησης της εργασίας, αν υπήρχε καθοδήγηση από τον διδάσκοντα κατά τη διάρκεια συγγραφής της εργασίας κ.λπ.), καθώς και
- τη σχέση του φοιτητή με το μάθημα (π.χ. αν παρακολουθούσε συχνά τις διαλέξεις, αν συμμετείχε ενεργά στο μάθημα κ.λπ.)

⁴⁴ <http://iscreta.gr/2016/05/%CE%B7-%CF%83%CF%85%CE%BC%CE%BC%CE%B5%CF%84%CE%BF%CF%87%CE%AE-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%B4%CE%B9%CE%BF%CF%8D-%CF%83%CE%B5-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%B3%CF%89%CE%BD%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%BF/>
(11/03/2020)

Σκοπός της αξιολόγησης είναι να προσδιοριστούν τα παραπάνω στοιχεία και όποια δεν ικανοποιούν τις προσδοκίες των φοιτητών, να ερευνηθούν και να βελτιωθούν, έτσι ώστε η διδασκαλία να πραγματοποιείται με τον καλύτερο δυνατό τρόπο μέσω καλών και αποτελεσματικών πρακτικών.

1.8.7 E-learning

Η ηλεκτρονική μάθηση, γνωστή και ως e-learning, είναι η διαδικασία με την οποία εκπαιδεύεται κάποιος μέσω της χρήσης ηλεκτρονικών υπολογιστών. Η διδασκαλία με αυτό τον τρόπο μπορεί να γίνει με σύνδεση στο Internet, αλλά και χωρίς σύνδεση (εκπαιδευτικά CD-ROM, αρχεία αποθηκευμένα στον υπολογιστή κλπ.). Για την διεξαγωγή ηλεκτρονικής μάθησης στην εκπαίδευση χρησιμοποιούνται ηλεκτρονικά μέσα, εκπαιδευτικές τεχνολογίες και τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνίας (ΤΠΕ), όπως για παράδειγμα κασέτες βίντεο, ήχου, δορυφορική τηλεόραση, CD-ROM, flash drives, κείμενα, εικόνες, βίντεο, ήχοι κ.λπ.

Το e-learning είναι μια μεθοδολογία εκπαίδευσης, κατά την οποία ο εκπαιδευτικός παρέχει τις υπηρεσίες του στους εκπαιδευόμενους εξ αποστάσεως, δηλαδή οι εκπαιδευόμενοι δεν έχουν την υποχρέωση να βρίσκονται την ίδια στιγμή στον ίδιο χώρο με τον καθηγητή όπως συμβαίνει στον παραδοσιακό τρόπο διδασκαλίας.

Στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση, ο χώρος διδασκαλίας είναι συνήθως η κατοικία του μαθητευόμενου ή ο εργασιακός του χώρος, σε αντίθεση με την κλασική εκπαίδευση που είναι η αίθουσα διδασκαλίας. Μετά την ολοκλήρωση των μαθημάτων και την επιτυχή εξέταση των εκπαιδευόμενων, τους χορηγείται πιστοποιητικό παρακολούθησης και επιτυχούς εξέτασης. Θεωρείται η πιο τεχνολογικά προηγμένη μέθοδος εξ αποστάσεως μάθησης στην οποία συμμετέχουν όλο και περισσότεροι φοιτητές και αυτό γιατί το e-learning παρέχει ποικιλία πλεονεκτημάτων.⁴⁵ Συγκεκριμένα το e-learning:

- Είναι ένας ευέλικτος και βολικός τρόπος μάθησης. Δεν απαιτεί φυσική παρουσία και επομένως ο χώρος διδασκαλίας μπορεί να είναι οποιοδήποτε μέρος επιθυμεί ο φοιτητής. Επιπλέον, παρέχει ελεύθερη πρόσβαση στο εκπαιδευτικό υλικό, οποιαδήποτε χρονική στιγμή στους εκπαιδευόμενους καθιστώντας το έτσι πιο προσίτο σε αυτούς.⁴⁶
- Είναι οικονομικό. Τα e-learning προγράμματα είναι οικονομικότερα από την παραδοσιακή διδασκαλία, δεδομένου ότι οι φοιτητές δεν επιβαρύνονται με μεταφορικά έξοδα για να μεταβούν στη σχολή τους. Εκτός αυτού, προσφέρει σε εταιρίες που θέλουν να βελτιώσουν το μορφωτικό επίπεδο των εργαζομένων τους πακέτα για κάποιο αριθμό εργαζομένων, με πιο οικονομικά δίδακτρα. Επιπλέον, δεν υπάρχει κόστος έντυπου υλικού προς διανομή στους φοιτητές.
- Προσαρμόζεται στις ξεχωριστές ανάγκες του εκπαιδευόμενου. Παρόλο που το εκπαιδευτικό υλικό είναι το ίδιο για όλους τους χρήστες, το e-learning τους δίνει

⁴⁵ Παντάνου, 22.

⁴⁶ Λιοναράκης, 7.

τη δυνατότητα να ελέγξουν το ρυθμό διεξαγωγής του μαθήματος καθώς και τον τρόπο μελέτης.

- Τα προγράμματα e-learning παρέχονται ακόμα και σε περιπτώσεις κατά τις οποίες τα εκπαιδευτικά ιδρύματα παραμένουν κλειστά.
- Βοηθάει το χρήστη να εξοικειωθεί με τις νέες τεχνολογίες.
- Συμβάλλει στην προσωπική εξέλιξη. Δεδομένου ότι ο εκπαιδευόμενος έχει τη δυνατότητα να επιλέξει το χώρο και το χρόνο διδασκαλίας, μπορεί να διαμορφώσει το πρόγραμμά του με τέτοιο τρόπο, ώστε να ασχοληθεί και με άλλες δραστηριότητες που τον ενδιαφέρουν.⁴⁷

Υπάρχουν δύο κατηγορίες εξ αποστάσεως εκπαίδευσης:

- Σύγχρονη Εκπαίδευση: σε αυτή τη μορφή εκπαίδευσης, η διδασκαλία πραγματοποιείται την ίδια χρονική στιγμή αλλά σε διαφορετικούς χώρους. Στη σύγχρονη μάθηση απαιτείται η ταυτόχρονη συμμετοχή του καθηγητή και των εκπαιδευόμενων, οι οποίοι ανταλλάσσουν απόψεις και αλληλεπιδρούν σε πραγματικό χρόνο. Η σύγχρονη εκπαίδευση πραγματοποιείται με συνομιλίες μέσω chat, με ζωντανή αναμετάδοση διαλέξεων μέσω live streaming, με τηλεφωνία μέσω VoIP κ.α.
- Ασύγχρονη Εκπαίδευση: σε αυτή τη μορφή εκπαίδευσης, η διδασκαλία πραγματοποιείται σε διαφορετικό χρόνο και σε διαφορετικούς χώρους. Δεν απαιτείται η ταυτόχρονη συμμετοχή του καθηγητή και των εκπαιδευόμενων και οι τελευταίοι μπορούν να επιλέγουν μόνοι τους το προσωπικό τους εκπαιδευτικό χρονικό πλαίσιο και να συλλέγουν το εκπαιδευτικό υλικό σύμφωνα με αυτό. Η ασύγχρονη εκπαίδευση πραγματοποιείται μέσω ηλεκτρονικών ταχυδρομείων, βιντεοδιασκέψεων, φόρουμ κ.λπ. Αξίζει να σημειωθεί πως είναι πιο ευέλικτη από την σύγχρονη εκπαίδευση.

1.8.8 Επιμορφωτικά σεμινάρια για εκπαιδευτικούς

Ο εκπαιδευτικός διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην εκπαίδευση, πράγμα που σημαίνει ότι για την βελτίωση και την αναβάθμιση της εκπαιδευτικής διαδικασίας απαιτείται διαρκής εξέλιξη και επιμόρφωση των εκπαιδευτικών.

Οι αρχικές γνώσεις και η εκπαίδευση που αποκτούν από τις σπουδές τους, δεν επαρκούν για όλη την επαγγελματική τους σταδιοδρομία. Δεδομένου ότι το εκπαιδευτικό και τεχνολογικό περιβάλλον μεταβάλλονται διαρκώς, οφείλουν οι εκπαιδευτικοί να παρακολουθούν τις εξελίξεις και να προσαρμόζουν την συμπεριφορά τους. Προκειμένου, λοιπόν, να μπορούν να αξιοποιούν αποτελεσματικά τις νέες τεχνολογίες στη μαθησιακή διδασκαλία, αλλά και να εφαρμόζουν κατάλληλα καινοτόμες προσεγγίσεις στη διδακτική μεθοδολογία, οι εκπαιδευτικοί οφείλουν πρέπει να ενημερώνονται και να εκπαιδεύονται συνεχώς. Επιπλέον, οι εκπαιδευτικοί είναι υποχρεωμένοι να εντοπίζουν τους ειδικούς τύπους φοιτητών (π.χ. φοιτητές με αναπηρία, δυσλεξία κ.λπ.) και να προσαρμόζουν ανάλογα

⁴⁷ <https://healthylifestival.com/e-learning-poso-simantiko-ekpaideusi/> (16/03/2020)

τη διδασκαλία τους. Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών αποτελεί μια διαρκή και οργανωμένη διαδικασία, η οποία αποσκοπεί στην επαγγελματική και προσωπική ανάπτυξη του εκπαιδευτικού και είναι ένας από τους τρόπους με τους οποίους μπορεί να επιτευχθεί είναι τα επιμορφωτικά σεμινάρια.

Τα σεμινάρια ανάλογα με τους στόχους και τις επιμορφωτικές ανάγκες που πρέπει να καλύψουν ποικίλουν. Υπάρχουν κάποια που είναι υποχρεωτικά και άλλα που είναι προαιρετικά, κάποια που έχουν μεγάλη διάρκεια ενώ άλλα έχουν μικρότερη, κάποια που δίνουν μεγαλύτερη έμφαση στον εκπαιδευτικό ενώ άλλα στο εκπαιδευτικό ίδρυμα κ.λπ. Ασφαλώς, κάθε επιμορφωτικό σεμινάριο δεν έχει την ίδια επίδραση σε όλους τους συμμετέχοντες, και αυτό εξαρτάται από την ηλικία, τις υπάρχουσες γνώσεις και εμπειρίες, τις προσδοκίες, την αντίληψη σχετικά με το ρόλο του εκπαιδευτικού κ.λπ. που έχει ο κάθε εκπαιδευτικός.

Για να είναι αποτελεσματικό ένα εκπαιδευτικό σεμινάριο και να επιφέρει τα επιθυμητά αποτελέσματα, θα πρέπει να έχει ορισμένα γνωρίσματα, όπως:

- Να συνδέει τη θεωρία με την πράξη, προκειμένου να είναι πιο κατανοητά όσα παρουσιάζονται σε θεωρητικό επίπεδο
- Να παρακινεί τους συμμετέχοντες να υιοθετήσουν νέες πρακτικές διδασκαλίας
- Να εμπλέκει ενεργά τους εκπαιδευτικούς κατά τον σχεδιασμό του⁴⁸

Συνοψίζοντας τα παραπάνω, η εφαρμογή καλών πρακτικών στην ανώτατη εκπαίδευση αφορά:

- Την ενεργό συμμετοχή των φοιτητών
- Την εκπαίδευση των φοιτητών πέρα από τις αίθουσες διδασκαλίας
- Την αλληλεπίδραση καθηγητών-φοιτητών καθώς και την έγκαιρη ενημέρωση αυτών για θέματα σχετικά με την εκπαίδευση
- Την παροχή υπηρεσιών υποστήριξης στους φοιτητές με αναπηρία προκειμένου να ξεπεράσουν τις όποιες δυσκολίες αντιμετωπίζουν στις σπουδές τους
- Την παροχή κινήτρων στους φοιτητές και την κίνηση του ενδιαφέροντός τους για συμμετοχή και ολοκλήρωση των σπουδών τους
- Την υποστήριξη συνεργασίας μεταξύ των φοιτητών
- Την αξιολόγηση λειτουργίας του εκπαιδευτικού ιδρύματος από τους φοιτητές
- Την συναναστροφή φοιτητών και καθηγητών με άλλους πολιτισμούς

Στη συνέχεια, θα παρουσιαστεί η εφαρμογή των παραπάνω καλών πρακτικών σε ορισμένα τριτοβάθμια εκπαιδευτικά ιδρύματα τόσο της Ελλάδας όσο και άλλων Ευρωπαϊκών χωρών.

⁴⁸ http://www.diapolis.auth.gr/epimorfotiko_uliko/index.php/2014-09-05-15-40-12/2014-09-05-15-45-43/89-odigos-maniatis?showall=1 (28/03/2020)

Κεφάλαιο 2^ο

2. Μέθοδος και Υλικό

Παραδείγματα εκπαιδευτικών ιδρυμάτων που εφαρμόζουν καλές πρακτικές

2.1 Βιωματική μάθηση

Το **Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών**, το οποίο θεωρείται από τα καλύτερα Πανεπιστήμια στις επιστήμες της οικονομίας, της διοίκησης και των νέων τεχνολογιών στην Ελλάδα, προκειμένου να παρέχει εμπειρίες και βιώματα στους φοιτητές του σχετικά με το αντικείμενο των σπουδών τους, από το ακαδημαϊκό έτος 2011-2012 τους παρέχει το υψηλής ποιότητας και κατάρτισης Πρόγραμμα Σπουδών στις Επιστήμες της Αγωγής και της Εκπαίδευσης. Το Πρόγραμμα αυτό έχει σκοπό να εκπαιδεύσει υποψήφιους εκπαιδευτικούς, ώστε να είναι ικανοί να διδάξουν το γνωστικό τους αντικείμενο στην τυπική και άτυπη εκπαίδευση.⁴⁹

Το πρόγραμμα σπουδών στις επιστήμες της αγωγής και της εκπαίδευσης του Ο.Π.Α., διαρκεί δύο εξάμηνα και απευθύνεται στους τελειόφοιτους φοιτητές/τριες όλων των τμημάτων του Πανεπιστημίου και οδηγεί στη λήψη του Πιστοποιητικού Παιδαγωγικής και Διδακτικής Επάρκειας. Αξίζει να σημειωθεί ότι το πρόγραμμα σπουδών στις επιστήμες της αγωγής και της εκπαίδευσης του Ο.Π.Α., είναι το πρώτο στο είδος του πρόγραμμα σε επίπεδο ΑΕΙ το οποίο αξιολογήθηκε και πιστοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής και το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων. Το πρόγραμμα σπουδών αποτελείται από δύο ενότητες:

- Την Παιδαγωγική επάρκεια, η οποία αποτελείται για τα δύο εξάμηνα από οκτώ (8) μαθήματα των επιστημών της αγωγής, 2ωρης εβδομαδιαίας διδασκαλίας.
- Την Διδακτική επάρκεια, η οποία αποτελείται για τα δύο εξάμηνα από το μάθημα «Πρακτική Άσκηση στη Διδασκαλία I και II» το οποίο αφορά διδακτικές δραστηριότητες των φοιτητών/τριών σε πραγματικές συνθήκες στις σχολικές μονάδες. Η παρακολούθηση της ΠΑΔ I και II είναι υποχρεωτική και συμβάλλει στην ολοκλήρωση της παιδαγωγικής και διδακτικής κατάρτισης των φοιτητών/τριών του προγράμματος.

Οι δραστηριότητες της Πρακτικής Άσκησης I και II διακρίνονται στην:

- Εσωτερική Πρακτική Άσκηση Διδασκαλίας, η οποία περιλαμβάνει την πραγματοποίηση και παρακολούθηση Μικροδιδασκαλίας και Προκαταρκτικής Διδασκαλίας και
- Εξωτερική Πρακτική Άσκηση Διδασκαλίας, η οποία περιλαμβάνει την πραγματοποίηση διδασκαλιών σε σχολικές μονάδες, παρακολούθηση δειγματικών διδασκαλιών σε Πειραματικά σχολεία και παρακολούθηση καθημερινών διδασκαλιών σε δημόσια σχολεία.

Η Μικροδιδασκαλία είναι μια σύντομη διδασκαλία 15 λεπτών που πραγματοποιείται από κάθε φοιτητή/τρια στο εργαστήριο Π.Α.Δ. σε συνθήκες προσομοίωσης,

⁴⁹ <https://www.dept.aueb.gr/el/tep> (13/03/2020)

προκειμένου ο ασκούμενος να έχει την ευκαιρία τόσο ο ίδιος όσο και ο επόπτης και οι συνασκούμενοι φοιτητές/τριες της ομάδας του να αξιολογήσουν την επίδοσή του. Η Προκαταρκτική Διδασκαλία είναι σαν την μικροδιδασκαλία, με τη μόνη διαφορά ότι η διδασκαλία διαρκεί 30 λεπτά.

Οι διδασκαλίες στη σχολική μονάδα πραγματοποιούνται σε πραγματικές συνθήκες, δηλαδή μέσα στη σχολική τάξη. Στις διδασκαλίες αυτές, ο ασκούμενος φοιτητής/τρια είτε παρακολουθεί δειγματικές και καθημερινές διδασκαλίες, είτε αντικαθιστά τον καθηγητή της τάξης στο μάθημα της ημέρας, κατόπιν σχετικού προγραμματισμού. Αυτό δεν αποτελεί, ωστόσο, πρωτοπορία καθώς η λογική αυτή ακολουθείται πάγια σε όλα τα παιδαγωγικά ιδρύματα αλλά και τις φιλοσοφικές σχολές της χώρας. Στα πλαίσια, λοιπόν, της πρακτικής άσκησης αλλά και της παιδαγωγικής επάρκειας υιοθετείται η βιωματική μάθηση, για να πραγματοποιηθεί το μεταβατικό στάδιο από την θεωρία στην πράξη.

Το πρόγραμμα σπουδών στις επιστήμες της αγωγής και της εκπαίδευσης του Ο.Π.Α. στοχεύει:

- στη βασική παιδαγωγική εκπαίδευση των τελιόφοιτων φοιτητών/τριών, ώστε μετά την αποφοίτησή τους να έχουν και την ιδιότητα του εκπαιδευτικού. Έτσι, μπορούν να στελεχώσουν, τόσο ως εκπαιδευτικοί, όσο και ως διοικητικά στελέχη της εκπαίδευσης, τη Δευτεροβάθμια Γενική και Τεχνολογική Εκπαίδευση.
- στην διδακτική εξάσκηση των τελιόφοιτων φοιτητών/τριών. Η εξάσκηση γίνεται πρώτα σε ασφαλές και ελεγχόμενο περιβάλλον (εργαστήριο πρακτικών ασκήσεων στη διδασκαλία γνωστικού αντικείμενου) και στη συνέχεια σε πραγματικές συνθήκες (δημόσια σχολεία).

Για να μπορέσει ο υποψήφιος εκπαιδευτικός να αποκτήσει το απαραίτητο υπόβαθρο θεωρητικών γνώσεων και ικανοτήτων κρίνεται απαραίτητο να παρακολουθήσει και τα υπόλοιπα μαθήματα του Προγράμματος. Προκειμένου ένας εκπαιδευτικός να έχει επιτυχημένη επαγγελματική σταδιοδρομία, οφείλει να αγαπάει αυτό που κάνει αλλά και να ενδιαφέρεται για τους νέους ανθρώπους και τη μόρφωσή τους.⁵⁰

Το **Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης** στο πρόγραμμα σπουδών του Παιδαγωγικού Τμήματος περιλαμβάνεται υποχρεωτική πρακτική άσκηση των φοιτητών/τριών, η οποία θεωρείται ως αυτοτελές υποχρεωτικό μάθημα (Πρακτική Άσκηση Ι και ΙΙ) και είναι ενταγμένη στο υποχρεωτικό μάθημα «Διδακτική των Μαθηματικών». Η συμμετοχή στην Πρακτική Ι και ΙΙ και η επιτυχής ολοκλήρωσή της είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την απόκτηση του πτυχίου.

Η Πρακτική Άσκηση Ι περιλαμβάνει μαθήματα στη σχολή, παρακολούθηση διδασκαλιών στα συνεργαζόμενα δημοτικά σχολεία και δοκιμαστικές διδασκαλίες. Αρχικά, αναλύεται ένα θέμα στη Σχολή, στη συνέχεια οι φοιτητές παρακολουθούν τη διδασκαλία σε σχολικές τάξεις (2 φοιτητές ανά τάξη, δύο διδακτικές ώρες σε μια μικρότερη και άλλες δύο σε μια ανώτερη τάξη) και τέλος καταγράφουν τις

⁵⁰<https://www.dept.aueb.gr/sites/default/files/tep/files/%CE%95%CE%9D%CE%97%CE%9C%CE%95%CE%A1%CE%A9%CE%A4%CE%99%CE%9A%CE%9F%20%CE%95%CE%9D%CE%A4%CE%A5%CE%A0%CE%9F%202018..pdf> (13/03/2020)

παρατηρήσεις τους σχετικά με το συγκεκριμένο θέμα, τις οποίες συζητούν αργότερα στη Σχολή με τους συμφοιτητές και τους καθηγητές τους.

Η Πρακτική Άσκηση II αποτελείται από δύο φάσεις:

Η 1^η φάση αφορά τον σχεδιασμό, τη διεξαγωγή και την ανάλυση ωριαίων διδασκαλιών. Οι φοιτητές προετοιμάζονται στη Σχολή μέσω διαλέξεων και σεμιναρίων-εργαστηρίων, σχετικά με τον σχεδιασμό, την ανάλυση και την αξιολόγηση διδασκαλίας ορισμένων μαθημάτων του δημοτικού σχολείου. Στη συνέχεια, κάθε ένας φοιτητής/τρια σχεδιάζει τη διδασκαλία του σε ένα μάθημα και αφού πρώτα έχει συνεννοηθεί με τον υπεύθυνο του μαθήματος, πραγματοποιεί τη διδασκαλία στην τάξη του. Μετά την ολοκλήρωση της 1^{ης} φάσης, πραγματοποιούνται συναντήσεις στη σχολή με σκοπό την ανταλλαγή πληροφοριών και τη διεξαγωγή συζητήσεων μεταξύ φοιτητών και καθηγητών.

Η 2^η φάση αφορά τον σχεδιασμό, τη διεξαγωγή και την ανάλυση πολυήμερης διδασκαλίας όλων των μαθημάτων του ημερήσιου προγράμματος μιας τάξης. Οι φοιτητές/τριες προετοιμάζονται στη Σχολή για την εβδομαδιαία διδασκαλία μέσω διαλέξεων και σεμιναρίων-εργαστηρίων, σχετικά με τη διαχείριση της τάξης, το περιεχόμενο και τη μαθησιακή-διδακτική διαδικασία των μαθημάτων. Στη συνέχεια, ο κάθε φοιτητής σχεδιάζει και πραγματοποιεί τη διδασκαλία όλων των μαθημάτων του ημερήσιου προγράμματος της τάξης επί μία εβδομάδα. Οι ασκούμενοι φοιτητές παρακολουθούν κατά τη διάρκεια της εβδομάδας από επόπτες καθηγητές, με σκοπό την υποστήριξή τους. Κάθε επόπτης καθηγητής οργανώνει συνάντηση με τους φοιτητές της ομάδας του στη Σχολή, προκειμένου να συζητήσουν σχετικά με το εκπαιδευτικό τους έργο στο σχολείο. Σκοπός της πρακτικής άσκησης είναι η άμεση επαφή των φοιτητών/τριων με την σχολική πραγματικότητα, η εξοικείωσή τους με το μελλοντικό τους επάγγελμα, η ανάπτυξη των κατάλληλων δεξιοτήτων και ικανοτήτων που θα συμβάλλουν στην αποτελεσματική διδασκαλία και η διαμόρφωση επαγγελματικής συνείδησης.⁵¹

Το Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης προσφέρει και το πρόγραμμα πρακτικής άσκησης «Συνεργάτης Τάξης», το οποίο είναι προαιρετικό και έχει ως σκοπό την εξοικείωση των φοιτητών/τριων με το έργο και το ρόλο του εκπαιδευτικού. Οι φοιτητές έχουν το ρόλο του συνεργάτη και παρακολουθούν τη διαδικασία διδασκαλίας σε συνεργασία με τον εκπαιδευτικό της τάξης, σχεδιάζει εναλλακτικές διδακτικές τεχνικές (π.χ. projects), συμμετέχει σε εκπαιδευτικές επισκέψεις κ.λπ. Η ενασχόληση των φοιτητών στην τάξη είναι τουλάχιστον τέσσερις ώρες εβδομαδιαίως για τρεις μήνες. Με την επιτυχή ολοκλήρωση του προγράμματος, χορηγείται βεβαίωση συμμετοχής στους φοιτητές.⁵²

⁵¹ https://eled.duth.gr/wp-content/uploads/2019/03/%CE%A0%CE%A4%CE%94%CE%95_%CE%A0%CE%A1%CE%91%CE%9A%CE%A4%CE%99%CE%9A%CE%97_%CE%91%CE%A3%CE%9A%CE%97%CE%A3%CE%97_2018-2019_%CE%93%CE%99%CE%91_%CE%91%CE%9D%CE%91%CE%A1%CE%A4%CE%97%CE%A3%CE%97_%CE%A3%CE%A4%CE%9F_SITE-1.pdf (27/03/2020)

⁵² https://eled.duth.gr/wp-content/uploads/2018/09/%CE%A3%CE%A5%CE%9D%CE%95%CE%A1%CE%93%CE%91%CE%A4%CE%97%CE%A3-%CE%A4%CE%91%CE%9E%CE%97%CE%A3_%CE%A0%CE%A1%CE%9F%CE%A3%CE%9A%CE

2.2 Υπηρεσίες υποστήριξης φοιτητών με αναπηρία

Το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, έχει στόχο την εξασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης στις σπουδές των φοιτητών με αναπηρία ή με ιδιαίτερες ικανότητες και απαιτήσεις. Έχει επιχειρήσει να συμβάλει στην ενίσχυση της επιστημονικής και επαγγελματικής κατάρτισης και στην πραγματοποίηση των επιθυμιών των φοιτητών με αναπηρία, με τη συνδρομή της Επιτροπής που συγκροτήθηκε στη Συνεδρία της Συγκλήτου του Πανεπιστημίου αριθμ. 1028/37/3-3-2016. Σκοπός της Επιτροπής ήταν η διαμόρφωση και η υιοθέτηση καλών πρακτικών στην ανώτατη εκπαίδευση, μέσω των οποίων οι φοιτητές με αναπηρία θα ξεπερνούν τις δυσκολίες με τις οποίες έρχονται αντιμέτωποι.

Η εν λόγω Επιτροπή είχε ως στόχο την οργάνωση καινοτόμων δράσεων, οι οποίες θα υποστηρίζουν τους ΦμεΑ. Οι πράξεις αυτές θα συμβάλλουν στην αναβάθμιση του προγράμματος σπουδών και στην παροχή εξειδικευμένων γνώσεων, στην ανάδειξη των ικανοτήτων τους, στην ένταξή τους στην αγορά εργασίας, καθώς και σε άλλα θέματα που αφορούν τους φοιτητές με αναπηρία. Με άλλα λόγια, αυτές οι ενέργειες θα διευκολύνουν και θα καθιστούν πιο ομαλή τη φοίτηση των ΑμεΑ.

Τόσο σε επίπεδο ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης της ακαδημαϊκής κοινότητας όσο και σε επίπεδο παροχής υπηρεσιών πραγματοποιήθηκαν οι ακόλουθες ενέργειες:

Σε επίπεδο ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης της ακαδημαϊκής κοινότητας:

- καταγραφή των φοιτητών ΑμεΑ του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων με στόχο την αποτύπωση και χαρτογράφηση των αναγκών σε επίπεδο συνόλου του Ιδρύματος και σε επίπεδο Τμημάτων, αναφορικά με τα επιμέρους χαρακτηριστικά των ίδιων των φοιτητών και των συνθηκών φοίτησης.
- σχεδιασμός κατάλληλων μορφών παρέμβασης και βελτιστοποίησης των υφισταμένων στρατηγικών και πρακτικών εκπαιδευτικής/κατάρτισης και απόκτησης δεξιοτήτων κατάλληλων για την επαγγελματική σταδιοδρομία των φοιτητών ΑμεΑ
- πληροφόρηση των φοιτητών και της ακαδημαϊκής κοινότητας στο σύνολό της, μέσω ενημερωτικών φυλλαδίων για τις παρεχόμενες υπηρεσίες από τις υπηρεσίες του Πανεπιστημίου
- ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της εκπαιδευτικής κοινότητας του Πανεπιστημίου μέσω της Σύσταξης “Οδηγού Κανόνων Συμπεριφοράς και Στρατηγικών Διδασκαλίας” για φοιτητές ΑμεΑ
- σχεδιασμός και υποβολή ερευνητικών προγραμμάτων στοχευμένων στην ενίσχυση των φοιτητών ΑμεΑ. Ενδεικτική είναι η υποβολή πρότασης στο πρόγραμμα Erasmus+ για φοιτητές ΑμεΑ σε συνεργασία με Πανεπιστήμια πέντε Ευρωπαϊκών χωρών με αντικείμενο την κατάρτιση ομάδας φοιτητών ΑμεΑ σε εξειδικευμένο γνωστικό αντικείμενο.

Σε επίπεδο παροχής υπηρεσιών:

[%9B%CE%97%CE%A3%CE%97-%CE%95%CE%9A%CE%94%CE%97%CE%9B%CE%A9%CE%A3%CE%97%CE%A3-%CE%95%CE%9D%CE%94%CE%99%CE%91%CE%A6%CE%95%CE%A1%CE%9F%CE%9D%CE%A4%CE%9F%CE%A3-2018-19.pdf](#) (27/03/2020)

- ορισμός Καθηγητή-Συμβούλου φοιτητών ΑμεΑ ανά Τμήμα ο οποίος θα συμβάλλει στη δημιουργία κατάλληλης και επιτυχούς επικοινωνίας μεταξύ του φοιτητή και των διδασκόντων, ώστε να επιτευχθεί μείωση των δυσκολιών που πιθανά αντιμετωπίζει στη διάρκεια των σπουδών, την παροχή υψηλού επιπέδου εκπαίδευσης και την παροχή κινήτρων ώστε να ελαχιστοποιηθούν πιθανοί κίνδυνοι εγκατάλειψης των σπουδών
- ορισμός διοικητικού υπαλλήλου ανά γραμματεία Τμήματος/Σχολής υπεύθυνου για την ενημέρωση/υποστήριξη φοιτητών ΑμεΑ σε ζητήματα του Τμήματος/Σχολής: καταχώρηση φοιτητών, διαδικασίες και ημερομηνίες υποβολής δικαιολογητικών, εξέτασης, πληροφόρηση/ενημέρωση των ΑμεΑ για προγράμματα, έκτακτες ανακοινώσεις, κανονισμούς, εκδηλώσεις κ.λπ.)
- δημιουργία ιστοσελίδας προκειμένου για την έγκυρη και έγκαιρη πληροφόρηση των φοιτητών ΑμεΑ: σε εκπαιδευτικά θέματα, ενδιαφέροντα κοινωνικοπολιτισμικά και εκπαιδευτικά γεγονότα και προγράμματα, σημαντικές πληροφορίες για παροχές και υπηρεσίες, ανεύρεση εργασίας, νομοθετικές διατάξεις, συνέχιση σπουδών
- παροχή μορφών συμβουλευτικής και υποστήριξης μέσω εξατομικευμένων συνεδριών, σε ψυχο-συναισθηματικό-κοινωνικό επίπεδο (ενίσχυση εικόνας του εγώ, ενθάρρυνση συμμετοχής σε ομαδικές εργασίες και ανάληψης πρωτοβουλιών στο πλαίσιο σπουδών τους, συζήτηση θεμάτων που αφορούν στους ίδιους τους φοιτητές)
- διεξαγωγή βιωματικών εργαστηρίων με στόχο την εξωτερίκευση, περιγραφή, επαναπροσδιορισμό και καλή διαχείριση των συναισθημάτων και των βιωμάτων των συμμετεχόντων φοιτητών ΑμεΑ, προκειμένου να ολοκληρώσουν επιτυχώς και με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τις σπουδές τους

Η συνέχιση, βελτιστοποίηση και επέκταση σε επίπεδο συνεργασίας με κοινωνικούς φορείς, υπηρεσίες, και θεσμούς, του έργου της ΔΑΣΤΑ του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων για τη στήριξη των φοιτητών ΑμεΑ, κρίνεται επιβεβλημένη.

Προκειμένου να διαμορφωθούν και να υιοθετηθούν προοπτικές με τις οποίες θα βελτιωθεί η παροχή γνώσεων, η καλλιέργεια και απόκτηση δεξιοτήτων και η απορρόφησή τους από την αγορά εργασίας, έγιναν οι ακόλουθες προτάσεις:

- η συνεχής χαρτογράφηση και ερμηνεία των αναγκών των φοιτητών ΑμεΑ του Παν/μίου Ιωαννίνων (στατιστική επεξεργασία και ανάλυση δεδομένων),
- η δημιουργία ομάδων συνεργασίας Εθελοντών (φοιτητών, αποφοίτων, συλλόγων και φορέων)
- η ενεργοποίηση μορφών ισότιμης και επιτυχούς συμμετοχής των φοιτητών ΑμεΑ στους πανεπιστημιακούς πυλώνες κοινωνικής δικτύωσης και δραστηριοποίησης (πολιτιστικές οργανώσεις, ομίλους, συλλόγους φοιτητών)
- η ανάπτυξη μορφών επιτυχούς συνεργασίας με επαγγελματικούς, κοινωνικούς και θεσμικούς φορείς σε τοπικό και εθνικό επίπεδο για τη διασφάλιση συνθηκών κατάλληλων και επαρκών προκειμένου οι φοιτητές ΑμεΑ να ολοκληρώσουν επιτυχώς την Πρακτική τους Άσκηση (ιδιωτικοί και φορείς του δημοσίου), να υποστηριχθούν κατά την ένταξή τους στην αγορά εργασίας (ΟΑΕΔ), να τύχουν ευκαιριών συνέχισης των σπουδών τους (φορείς χορήγησης υποτροφιών)
- η διαμόρφωση προδιαγραφών πρόσβασης και χρήσης των χώρων και των υπηρεσιών του Παν/μίου Ιωαννίνων: (Κτιριακή και Υλικοτεχνική υποδομή, Ειδική σήμανση, Κατασκευή μακετών πρόσβασης κτιρίων σε μορφή Braille), Μετακίνηση

από και προς το Πανεπιστήμιο, Χρήση υπηρεσιών (βιβλιοθήκες, γυμναστήρια, χώροι εκδηλώσεων)⁵³

Στο **Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών** ιδρύθηκε και λειτουργεί από το 2006 η Μονάδα Προσβασιμότητας για Φοιτητές με Αναπηρία (ΦμεΑ). Αποστολή της είναι η εξασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης στις ακαδημαϊκές σπουδές των φοιτητών με διαφορετικές ικανότητες και απαιτήσεις μέσω της παροχής προσαρμογών στο περιβάλλον, Υποστηρικτικών Τεχνολογιών Πληροφορικής και Υπηρεσιών Πρόσβασης. Στόχος της ΜοΠροΦμεΑ είναι να ικανοποιήσει τις βασικές ανάγκες και απαιτήσεις των ΦμεΑ, μερικές από τις οποίες είναι οι εξής: η διαπροσωπική επικοινωνία με τα μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας, η συγγραφή σημειώσεων και εργασιών, η πρόσβαση στις πανεπιστημιακές κτιριακές εγκαταστάσεις, στο εκπαιδευτικό υλικό, στον πίνακα και τις προβολές της αίθουσας διδασκαλίας, στις εξετάσεις, στο περιεχόμενο του διαδικτύου και στις πληροφορίες.

Η Μονάδα Προσβασιμότητας ΦμεΑ περιλαμβάνει:

- Υπηρεσία καταγραφής αναγκών των ΦμεΑ
Η συγκεκριμένη υπηρεσία ασχολείται με την καταγραφή των αναγκών όλων των ΦμεΑ, δηλαδή εκείνων που εισήχθησαν με ειδικές διατάξεις, εκείνων που εισήχθησαν με κανονικές ή ειδικές εξετάσεις, καθώς επίσης και εκείνων που απέκτησαν την αναπηρία κατά τη διάρκεια των σπουδών τους.
- Τμήμα Ηλεκτρονικής Προσβασιμότητας
Μερικές από τις κύριες δραστηριότητες του Τμήματος Ηλεκτρονικής Προσβασιμότητας είναι: α) η καταγραφή των αναγκών ΦμεΑ, β) η αξιολόγηση των ικανοτήτων τους, γ) η Υπηρεσία Εθελοντικής Υποστήριξης για ΦμεΑ, δ) η μετατροπή συγγραμμάτων σε προσβάσιμη μορφή κ.λπ.
- Τμήμα Προσβασιμότητας στο δομημένο χώρο
Οι δραστηριότητες αυτού του τμήματος περιλαμβάνουν την εξασφάλιση προδιαγραφών προσβασιμότητας στα υπό ανέγερση κτίρια του Πανεπιστημίου Αθηνών και τις τροποποιήσεις στα υφιστάμενα κτίρια έτσι ώστε να είναι εύκολα προσβάσιμα στους ΦμεΑ (π.χ. τοποθέτηση ραμπών, ανελκυστήρων, προσβάσιμων τουαλέτων κ.λπ.)
- Υπηρεσία Μεταφοράς
Η Υπηρεσία Μεταφοράς ασχολείται με την μετακίνηση των ΦμεΑ από το σπίτι τους προς τους χώρους φοίτησης και αντίστροφα. Για την μετακίνηση φοιτητών που χρησιμοποιούν αναπηρικό αμαξίδιο, υπάρχουν διαθέσιμα ειδικά διαμορφωμένα οχήματα.
- Υπηρεσία Ψυχολογικής Συμβουλευτικής για ΦμεΑ.
Στόχος της συγκεκριμένης υπηρεσίας είναι η παροχή ψυχοκοινωνικής και συμβουλευτικής υποστήριξης στους ΦμεΑ από την ψυχολόγο της ΜοΠροΦμεΑ.⁵⁴

⁵³ <https://www.uoi.gr/diafora/amea/> (14/03/2020)

⁵⁴ https://www.uoa.gr/foitites/paroches_drastiriotites/foitites_me_anapiria/ (23/03/2020)

Το **University of Bologna** παρέχει Υπηρεσία για φοιτητές με αναπηρία και με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες. Στόχος της είναι να αναγνωρίσει τις ανάγκες και να σχεδιάσει την κατάλληλη υποστήριξη για κάθε τύπο φοιτητή με αναπηρία και με μαθησιακές δυσκολίες, έτσι ώστε να ολοκληρώσουν τις σπουδές τους επιτυχώς. Επιπλέον, η Υπηρεσία συνεργάζεται και με άλλα Πανεπιστήμια, περιφερειακά γραφεία και τοπικά ιδρύματα, θεωρώντας ότι μέσα από ένα ισχυρό δίκτυο ανταλλαγής και συνεργασίας μπορούν να γίνουν σημαντικά βήματα προς ένα Πανεπιστήμιο εύκολα προσβάσιμο σε όλους. Οι δραστηριότητες της Υπηρεσίας συγκεντρώνονται σε τρία βασικά σημεία:

- να ανταποκριθεί στις ανάγκες των φοιτητών με ειδικές μαθησιακές διαταραχές
- να συμβάλει στην μέγιστη δυνατή αποδοχή των συγκεκριμένων φοιτητών από το Πανεπιστήμιο
- να δημιουργούνται επαφές και συνεργασίες με άτομα της περιοχής, τα οποία έχουν ειδικές γνώσεις για το συγκεκριμένο θέμα.

Οι κύριες δραστηριότητες της Υπηρεσίας είναι:

- παροχή υποστήριξης και καθοδήγησης στους ΦμεΑ κατά τη μετάβασή τους από τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση στο Πανεπιστήμιο, έτσι ώστε να εξοικειωθούν με το περιβάλλον του Πανεπιστημίου
- ανάπτυξη προσωπικών/εξατομικευμένων επαφών με τους ΦμεΑ για την παρακολούθηση της εξέλιξης των σπουδών τους και την καταγραφή αιτημάτων, σχολίων και προτάσεων από τους ΦμεΑ
- διατήρηση σχέσεων με τοπικά δημόσια και ιδιωτικά ιδρύματα τα οποία μπορούν να συμβάλουν και να συνεισφέρουν στην Υπηρεσία του Πανεπιστημίου για ΦμεΑ
- παροχή βοήθειας και καθοδήγησης στους φοιτητές με αναπηρίας, ώστε να ενταχθούν πιο εύκολα στην κοινωνία και στην αγορά εργασίας.

Σε περίπτωση ειδικών αναγκών κατά τη διάρκεια ενός μαθήματος είναι διαθέσιμες στους φοιτητές οι εξής υπηρεσίες:

- ειδικές υπηρεσίες σε σχέση με ειδικές ανάγκες και διαφορετικά είδη αναπηρίας
- υπηρεσία υποστήριξης φοιτητών με δυσλεξία
- πανεπιστημιακός φοιτητής ή/και δάσκαλος, ο οποίος βρίσκεται στο 2^ο έτος και, πέραν από αυτό, ειδικός εκπαιδευτής με ειδικές τεχνικές ικανότητες. Για παράδειγμα, άτομα που διδάσκουν τους φοιτητές με προβλήματα όρασης να χρησιμοποιούν ειδικά μέσα πληροφορικής ή άτομα που επικοινωνούν με κωφούς φοιτητές, οι οποίοι χρησιμοποιούν ιταλική νοηματική γλώσσα.⁵⁵

2.3 Web 2.0

Το **Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης** είναι ένα από τα Πανεπιστήμια που έχουν προχωρήσει ιδιαίτερα στην υιοθέτηση των web 2.0 εφαρμογών στη διαδικασία της εκπαίδευσης. Στην κεντρική σελίδα του Πανεπιστημίου υπάρχουν σύνδεσμοι σχετικά με τους λογαριασμούς που διατηρεί το ΑΠΘ στο facebook, στο twitter, στο linkedin, στο youtube καθώς και χάρτη για την εύκολη πρόσβαση στο χώρο του Πανεπιστημίου (google maps).

Συγκεκριμένα οι σύνδεσμοι αυτοί είναι οι ακόλουθοι:

⁵⁵ <https://www.unibo.it/en/services-and-opportunities/guidance-and-tutoring/disabled-and-dyslexic-students-service> (23/03/2020)

Για το Facebook : <https://www.facebook.com/Aristoteleio>

Για το Twitter : https://twitter.com/Auth_University

Για το LinkedIn : <https://www.linkedin.com/school/aristotle-university-of-thessaloniki-auth-/>

Για το Youtube : https://www.youtube.com/channel/UC8x_oAJqJoXGDyxp63tD0mg

Για τον χάρτη : <https://www.auth.gr/access>

Επιπλέον, τα τμήματα του ΑΠΘ χρησιμοποιούν κάποια από τις εφαρμογές του web 2.0. Ενδεικτικά:

- το Τμήμα Γεωπονίας της Σχολής Γεωπονίας, Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος διατηρεί λογαριασμό στο Facebook και στο Twitter (<https://www.facebook.com/geoponiki>, <https://twitter.com/geoponiki>),
- το Τμήμα Νομικής διαθέτει λογαριασμό στο Facebook (<https://www.facebook.com/LawAUTH/>),
- το Τμήμα Δημοσιογραφίας και Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας διαθέτει χάρτη για την εύκολη πρόσβαση (https://www.jour.auth.gr/?page_id=309) καθώς και λογαριασμό στο Facebook και στο Twitter (<https://www.facebook.com/jourauth> , <https://twitter.com/Jourauthgr>)

Ασφαλώς υπάρχουν και άλλα τμήματα του Πανεπιστημίου που χρησιμοποιούν κάποιες από τις εφαρμογές του web 2.0 προκειμένου να βελτιώσουν την ποιότητα της διδασκαλίας. Άλλο ένα πανεπιστήμιο που χρησιμοποιεί ορισμένες εφαρμογές του web 2.0 είναι το **Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών**. Συγκεκριμένα, στην κεντρική σελίδα του Πανεπιστημίου υπάρχουν σύνδεσμοι σχετικά με λογαριασμούς που διαθέτει το Πανεπιστήμιο στο facebook, στο twitter, στο linkedin καθώς και χάρτη για την ευκολότερη πρόσβαση στο χώρο.

Οι σύνδεσμοι είναι οι ακόλουθοι:

Για το Facebook: <https://www.facebook.com/uoa.official>

Για το Twitter: <https://twitter.com/uoaofficial>

Για το LinkedIn: <https://www.linkedin.com/school/ethnikon-kai-kapodistriakon-panepistimion-athinon/>

Για το χάρτη: <https://maps.uoa.gr/>

Επιπλέον, ορισμένα τμήματα του ΕΚΠΑ χρησιμοποιούν κάποιες από τις εφαρμογές του web 2.0. Ενδεικτικά:

το τμήμα Θεολογίας της Θεολογικής Σχολής διατηρεί λογαριασμό στο Facebook (<https://www.facebook.com/athens.theology/>)

το τμήμα Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας της Σχολής Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών διαθέτει λογαριασμό στο Twitter (https://twitter.com/media_uoa)

Ένα ακόμα ίδρυμα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που χρησιμοποιεί web 2.0 εργαλεία είναι το **Πανεπιστήμιο Μακεδονίας**. Στην κεντρική σελίδα του συγκεκριμένου Πανεπιστημίου υπάρχουν σύνδεσμοι σχετικά με τους λογαριασμούς που διατηρεί στο facebook, στο twitter, στο youtube, στο flickr, στο linkedin καθώς επίσης και επίσης διαθέτει blog.

Πιο συγκεκριμένα:

Για το Facebook: <https://www.facebook.com/universityofmacedonia>

Για το Twitter: <https://twitter.com/univofmacedonia>

Για το Youtube: <https://www.youtube.com/user/univofmacedonia>

Για το Flickr: <https://www.flickr.com/photos/128617711@N04/albums>

Για το LinkedIn: <https://www.linkedin.com/school/university-of-macedonia/>

Για το blog: <http://misuom.blogspot.com/>

Το τμήμα Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης της Σχολής Κοινωνικών, Ανθρωπιστικών Επιστημών και Τεχνών διαθέτει λογαριασμούς στο facebook, στο Instagram και στο twitter (https://www.facebook.com/PaMakTMET/?epa=SEARCH_BOX, https://www.instagram.com/msa_university_of_macedonia/, <https://twitter.com/tVF7IBfW5tEFTL3>).

Η εφαρμογή των web 2.0 εργαλείων πραγματοποιείται και σε πολλά Πανεπιστήμια της Ευρώπης. Για παράδειγμα στην κεντρική σελίδα του **University of Amsterdam** υπάρχουν σύνδεσμοι για τους λογαριασμούς που διαθέτει στο Twitter, στο Facebook, στο Instagram, στο LinkedIn και στο Youtube.

Συγκεκριμένα, οι εν λόγω σύνδεσμοι είναι οι ακόλουθοι:

Για το Twitter: https://twitter.com/uva_amsterdam

Για το Facebook: <https://www.facebook.com/UniversityofAmsterdam>

Για το Instagram: https://www.instagram.com/uva_amsterdam/

Για το LinkedIn: <https://www.linkedin.com/school/university-of-amsterdam?pathWildcard=4081>

Για το Youtube: <https://www.youtube.com/user/uvaamsterdam>

Και στην κεντρική σελίδα του **University of Manchester** υπάρχουν σύνδεσμοι σχετικά με τους λογαριασμούς που διαθέτει το Πανεπιστήμιο στο facebook, στο twitter, στο youtube, στο Instagram και στο linkedin.

Πιο συγκεκριμένα:

Για το Facebook: <https://www.facebook.com/TheUniversityOfManchester>

Για το Twitter: <https://twitter.com/OfficialUoM>

Για το Youtube: <https://www.youtube.com/user/universitymanchester>

Για το Instagram: <https://www.instagram.com/officialuom/>

Για το LinkedIn:

https://www.linkedin.com/authwall?trk=gf&trkInfo=AQGIWClejtPurAAAAXDfoRXoflfrCZ9KDUrG-e-EGrDy3edYDLe_0pR8znLrfqg657R1caBqvp7Uh_hb1gBossS4RRm6Em1ZtBvvgC2-eq8rJx1u2xKlRAF-

<https://www.manchester.ac.uk/&sessionRedirect=https%3A%2F%2Fwww.linkedin.com%2Fschool%2Funiversity-of-manchester%2F>

Αναμφισβήτητα η χρήση των web 2.0 εργαλείων δεν περιορίζεται μόνο σε αυτά τα εκπαιδευτικά ιδρύματα, αλλά είναι ευρέως διαδεδομένη και εφαρμόζεται σχεδόν σε όλα τα τριτοβάθμια εκπαιδευτικά ιδρύματα, προκειμένου να αναβαθμίσουν την ποιότητα διδασκαλίας που παρέχουν στους φοιτητές τους.

2.4 *Πρόγραμμα Erasmus+*

Η πλειοψηφία των τριτοβάθμιων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων στην Ελλάδα συμμετέχει στο Πρόγραμμα Erasmus+ .Ενδεικτικά, ορισμένα πανεπιστήμια είναι τα ακόλουθα:

Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών:

<https://www.aueb.gr/el/content/%CF%80%CF%81%CF%8C%CE%B3%CF%81%CE%B1%CE%BC%CE%BC%CE%B1-%CE%AD%CF%81%CE%B1%CF%83%CE%BC%CE%BF%CF%82>

Πανεπιστήμιο Πειραιώς: <https://www.unipi.gr/unipi/el/erasmus-plus.html>

Πανεπιστήμιο Πατρών: <https://erasmus.upatras.gr/>

Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο: <http://erasmus.ntua.gr/>

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων: <https://www.uoi.gr/ekpaideysi/erasmusplus/>

Πανεπιστήμιο Κρήτης:

https://www.uoc.gr/intrel/index.php?option=com_content&view=article&id=87:erasmus-2&catid=37:anakoinoseis&Itemid=334&lang=el

Πολυτεχνείο Κρήτης: <https://www.tuc.gr/index.php?id=145>

Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών:

<http://www.interel.uoa.gr/erasmus/sm.html>

Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης: <http://erasmus.duth.gr/>

Πάντειο Πανεπιστήμιο: <https://erasmus.panteion.gr/index.php/homepage/erasmus>

Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο: <https://www.hua.gr/index.php/el/2011-08-02-11-25-06/71-frontpage/1105-erasmus-sms-2019-20>

Στο Πρόγραμμα Erasmus+ συμμετέχουν και πολλά Πανεπιστήμια της Ευρώπης, μερικά από τα οποία είναι τα εξής:

University of Amsterdam: <https://studyabroad.uva.nl/exchange/erasmus-programme/erasmus-plus/erasmus-plus.html?1584292125113>

University of Oxford: <https://www.ox.ac.uk/students/fees-funding/international/erasmus?wssl=1>

University of Manchester: <https://www.manchester.ac.uk/study/international/study-abroad-programmes/erasmus/>

University of Cambridge: <https://www.iso.admin.cam.ac.uk/erasmus-plus>

Το πρόγραμμα Erasmus θεσπίστηκε στους κόλπους της Ε.Ε. (87/327/ΕΟΚ) και αφορούσε την κινητικότητα των φοιτητών.⁵⁶ Η κινητικότητα των φοιτητών έφερνε πιο κοντά την ευρωπαϊκή οικογένεια μέσω της διεθνοποιημένης τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

2.5 Διαγωνισμοί-Βραβεία

Το **Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών** διοργάνωσε το 2019 για 9^η συνεχή χρονιά το Διαγωνισμό Επιχειρηματικής Ιδέας από τη Μονάδα Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας (ΜοΚΕ) του Πανεπιστημίου.

Στο διαγωνισμό μπορούν να συμμετέχουν όλοι οι προπτυχιακοί, μεταπτυχιακοί και διδακτορικοί φοιτητές και φοιτήτριες του ΟΠΑ καθώς και οι απόφοιτοι των τελευταίων δυο ετών. Οι συμμετέχοντες έχουν τη δυνατότητα να διαγωνιστούν είτε μεμονωμένα είτε σε ομάδες μέχρι πέντε ατόμων. Απαραίτητη προϋπόθεση συμμετοχής είναι πως τουλάχιστον ένα μέλος της ομάδας θα πρέπει να είναι φοιτητής του ΟΠΑ ή απόφοιτος αυτού τα τελευταία δυο χρόνια.

⁵⁶ περισσότερα στον υπερσύνδεσμο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A31987D0327>

Οι διαγωνιζόμενοι αναπτύσσουν τις επιχειρηματικές τους ιδέες, τις οποίες θα μετατρέψουν σε ανταγωνιστικές υπηρεσίες ή προϊόντα, παρακολουθώντας μια σειρά εξειδικευμένων σεμιναρίων και λαμβάνοντας καθοδήγηση από έμπειρους μέντορες, με την υποστήριξη της ΜοΚΕ ΟΠΑ.

Συνολικά υπάρχουν τέσσερις κατηγορίες και οι ομάδες θα πρέπει να επιλέξουν μια από αυτές στην οποία θα αναπτύξουν την πρότασή τους. Οι κατηγορίες είναι οι εξής: (α) Χρηματοοικονομικές Υπηρεσίες, (β) Ηλεκτρονικό Επιχειρείν και Τεχνολογίες Πληροφορικής, (γ) Πράσινη ή Κοινωνική επιχειρηματικότητα, (δ) Γενική Κατεύθυνση.

Ο διαγωνισμός αποτελείται από τρία στάδια:

1^ο στάδιο: Υποβολή Επιχειρηματικής Ιδέας

Οι διαγωνιζόμενοι θα πρέπει να συντάξουν και να στείλουν μια σύντομη, σαφή και τεκμηριωμένη περιγραφή της επιχειρηματικής τους ιδέας. Οι ομάδες που συγκέντρωσαν τις υψηλότερες βαθμολογίες, προκρίνονται στη 2η Φάση για την Ανάπτυξη των Επιχειρηματικών Εγχειρημάτων τους.

2^ο στάδιο: Υποβολή Επιχειρηματικού Σχεδίου

Οι ομάδες που θα προκριθούν στο 2^ο στάδιο του διαγωνισμού θα παρακολουθήσουν μια σειρά εξειδικευμένων σεμιναρίων με τη βοήθεια των οποίων θα αναπτύξουν την επιχειρηματική τους ιδέα και το επιχειρηματικό τους σχέδιο. Κατά το στάδιο αυτό, οι ομάδες θα λάβουν υποστήριξη και καθοδήγηση από έμπειρους μέντορες στο πλαίσιο συναντήσεων και mentoring sessions. Κατά τη διάρκεια αυτών, οι μέντορες θα συμβουλεύουν και θα κατευθύνουν κατάλληλα τις ομάδες χάρη στην εξειδικευμένη τεχνογνωσία τους. Νέοι επιχειρηματίες και έμπειρα στελέχη της αγοράς, μεταξύ των οποίων και μέλη του Κέντρου Εθελοντών Μάνατζερ Ελλάδος (ΚΕΜΕΛ) αξιολογούν τις προτάσεις των ομάδων και οι καλύτερες προκρίνονται στην 3η φάση του Διαγωνισμού.

Με την υποβολή του Επιχειρηματικού Σχεδίου ολοκληρώνεται και το 2^ο στάδιο του διαγωνισμού. Στις ομάδες που θα ολοκληρώσουν τη 2η Φάση του Διαγωνισμού καταθέτοντας το τελικό παραδοτέο, θα δοθεί Βεβαίωση Παρακολούθησης.

3^ο στάδιο: Παρουσίαση των επιχειρηματικών προτάσεων

Στο τελευταίο στάδιο του διαγωνισμού, οι ομάδες που έχουν διακριθεί από την προηγούμενη φάση, θα παρουσιάσουν τις επιχειρηματικές τους προτάσεις στην Επιτροπή Αξιολόγησης του διαγωνισμού. Οι επιτροπή απαρτίζεται από ειδικούς σε θέματα καινοτομίας, πληροφορικής, επιχειρηματικότητας. Τα μέλη της επιτροπής θα ξεχωρίσουν και θα αναδείξουν τις νικήτριες ομάδες.

Στις νικήτριες ομάδες θα χορηγηθούν χρηματικά έπαθλα και θα έχουν τη δυνατότητα να λάβουν περαιτέρω υποστήριξη στην ανάπτυξη της ιδέας τους μέσω της ένταξής τους στην θερμοκοιτίδα Athens Center of Entrepreneurship and Innovation (ACEin) του ΟΠΑ.⁵⁷

⁵⁷ <https://www.aueb.gr/el/mke/content/diagonismos-2019> (14/03/2020)

Η Νομική Σχολή του **Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών** μετέχει κάθε χρόνο σε εθνικούς και διεθνείς φοιτητικούς διαγωνισμούς εικονικών δικών ή διαιτησιών, στους κλάδους του Δημοσίου Διεθνούς Δικαίου, Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Ανθρωπιστικού Δικαίου, Ευρωπαϊκού Δικαίου, Διεθνούς Ποινικού Δικαίου, Ρωμαϊκού Δικαίου, Δικαίου του Διαστήματος, Αεροπορικού Δικαίου, Εμπορικού Δικαίου, Εμπορικής Διαιτησίας, Διεθνής Εμπορική Διαιτησία, καθώς και σε προσομοιώσεις των Ηνωμένων Εθνών, έχοντας σημειώσει αρκετές διακρίσεις.

Η Εικονική Δίκη (Moot Court) αποτελεί μία προσομοίωση δίκης ή διαιτησίας, στην οποία οι φοιτητές καλούνται να διατυπώσουν και να υποστηρίξουν τις απόψεις τους σε ρόλο δικηγόρου (του ενάγοντος, εναγομένου ή μερών διαιτησίας), στην αγγλική γλώσσα, επί μίας υπόθεσης (πρακτικού) με σύνθετα νομικά ζητήματα. Οφείλουν επίσης να απαντούν σε ερωτήσεις των «δικαστών» και να αντικρούουν τα επιχειρήματα των αντιδίκων τους. Σε ορισμένους διαγωνισμούς υποβάλλονται γραπτά υπομνήματα ή οι νομικές πηγές τις οποίες επικαλούνται οι διαγωνιζόμενοι. Τον ρόλο των «δικαστών» αναλαμβάνουν Καθηγητές Νομικής και καταξιωμένοι νομικοί. Οι διαγωνιζόμενοι βαθμολογούνται σύμφωνα με συγκεκριμένα κριτήρια και στους καλύτερους διαγωνιζόμενους απονέμονται ομαδικά και ατομικά έπαθλα, καθώς επίσης έπαθλα καλύτερου υπομνήματος.

Η Εικονική Δίκη διαφέρει από τους διαγωνισμούς ρητορικής (Debate), καθώς βασίζεται στην μελέτη και εφαρμογή του δικαίου συγκεκριμένου επιστημονικού κλάδου και ακολουθεί τους οικείους κανόνες διεξαγωγής δικών ή διαιτησιών. Δεδομένου ότι απώτερος σκοπός της είναι η εξοικείωση των φοιτητών με τη νομική έρευνα, τη δικανική ρητορική, την δεοντολογία του δικηγορικού λειτουργήματος και την ικανότητα διαχείρισης χρόνου, καλλιεργώντας αναγκαίες δεξιότητες της δικηγορίας, όπως η αναλυτική και συνθετική νομική σκέψη και ακριβολογία, αποτελεί μια εξαιρετική πρακτική για τους φοιτητές. Οι σχετικοί διεθνείς διαγωνισμοί δίνουν τη δυνατότητα στους φοιτητές να έρθουν σε επαφή με την παγκόσμια κοινότητα νομικών και τις τελευταίες νομικές εξελίξεις, διευρύνοντας τους ορίζοντές τους και ενισχύοντας την συνεργασία μεταξύ τόσο των φοιτητών διαφορετικών χωρών όσο και των Πανεπιστημίων. Οι φοιτητές που ενδιαφέρονται και θέλουν να συμμετέχουν στο διαγωνισμό προετοιμάζονται κατάλληλα παράλληλα με τις υπόλοιπες ακαδημαϊκές τους υποχρεώσεις, με τη βοήθεια καθηγητών των σχετικών μαθημάτων καθώς και παλαιότερων διαγωνισθέντων φοιτητών.⁵⁸

Για 4^η συνεχόμενη χρόνια το 2015 η Μονάδα Καινοτομίας & Επιχειρηματικότητας του **Παντείου Πανεπιστημίου** διοργάνωσε τον Διαγωνισμό Επιχειρηματικής Ιδέας & Σχεδίου. Οι φοιτητές που συμμετέχουν στο διαγωνισμό έχουν τη δυνατότητα να καλλιεργήσουν την κριτική τους σκέψη αλλά και να βελτιώσουν την οργάνωση και τεκμηρίωση των ιδεών και προτάσεών τους με τη βοήθεια ειδικευμένων ακαδημαϊκών και στελεχών επιχειρήσεων. Ειδική επιτροπή αξιολόγησης θα αξιολογήσει τα επιχειρηματικά σχέδια που θα καταθέσουν οι συμμετέχοντες και όσα γίνουν αποδεκτά θα παρουσιαστούν σε εκδήλωση που θα διοργανωθεί από τη «Μονάδα Καινοτομίας & Επιχειρηματικότητας» Παντείου Πανεπιστημίου, ενώ τα 3 καλύτερα θα

⁵⁸ <http://www.law.uoa.gr/diagwnismoi.html> (23/03/2020)

βραβευθούν.

Στο διαγωνισμό μπορούν να συμμετέχουν όλοι οι ενεργοί φοιτητές του Παντείου Πανεπιστημίου (προπτυχιακοί, μεταπτυχιακοί, υποψήφιοι διδάκτορες), είτε μεμονωμένα είτε σε ομάδες. Αυτό που προτείνεται είναι οι ομάδες να αποτελούνται από φοιτητές μεικτού επιπέδου εκπαίδευσης (π.χ. προπτυχιακοί και μεταπτυχιακοί φοιτητές), ενώ ένα μέλος θα είναι ο συντονιστής και εκπρόσωπος της ομάδας.

Σχετικά με το θεματικό πεδίο του επιχειρηματικού σχεδίου δεν υπάρχει κάποιος περιορισμός. Το επιχειρηματικό σχέδιο αξιολογείται σύμφωνα με κάποια κριτήρια τα οποία είναι τα εξής:

- Η καινοτομία της ιδέας.
- Η πληρότητα περιγραφής της ιδέας στο επιχειρηματικό σχέδιο
- Η κοινωνική προσφορά της ιδέας
- Η δυνατότητα μετεξέλιξής της σε βιώσιμη και εκμεταλλεύσιμη παραγωγική διαδικασία (είτε προϊόντος είτε υπηρεσίας)

Τα 3 καλύτερα επιχειρηματικά σχέδια θα βραβευτούν από ειδική επιτροπή, καθώς επίσης θα δοθούν έπαινοι και σε όσες προτάσεις γίνουν αποδεκτές από την εν λόγω επιτροπή.⁵⁹

2.6 Αξιολόγηση μαθήματος-διδασκαλίας

Τα τριτοβάθμια εκπαιδευτικά ιδρύματα έχουν καθιερώσει το διαμοιρασμό ερωτηματολογίων στους φοιτητές, στο τέλος κάθε εξαμήνου, προκειμένου οι τελευταίοι να αξιολογούν τα μαθήματα που διδάχτηκαν καθώς και τη διδασκαλία αυτών. Επί του πρακτέου, κανείς δεν είναι ικανός να κρίνει το διδακτικό έργο ενός ατόμου, το οποίο ποικιλοτρόπως μορφώνεται διά βίου. Εντούτοις, μελέτες αποδεικνύουν ότι συχνά οι φοιτητές ασκούν, μέσω των αξιολογήσεων, γόνιμη κριτική.⁶⁰ Αυτή η κριτική, όταν συναντά ευήκοα ώτα, είναι μια αφορμή για αλλαγές στον τρόπο διδασκαλίας αλλά και διαφορετικές θεωρήσεις στην εκπαιδευτική πράξη. Ορίζεται σύμφωνα με τον Δημητρόπουλο (2010) ως: «η συστηματική και οργανωμένη διαδικασία κατά την οποία διεργασίες, συστήματα, άτομα, πλαίσια ή αποτελέσματα ενός εκπαιδευτικού μηχανισμού εκτιμούνται με βάση προκαθορισμένα κριτήρια και μέσα και προκαθορισμένους σκοπούς». Ενδεικτικά, ορισμένα από τα πανεπιστήμια που εφαρμόζουν την αξιολόγηση, με σκοπό να αναβαθμίσουν την ποιότητα διδασκαλίας που παρέχουν στους φοιτητές τους, είναι τα εξής:

⁵⁹ http://mke.panteion.gr/images/%CE%94%CE%B9%CE%B1%CE%B3%CF%89%CE%BD%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%BF%CF%82%202015_opt.pdf (23/03/2020)

⁶⁰ Κατσουγιάννη et al, 266.

Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών / Τμήμα Πληροφορικής

Η αξιολόγηση μαθήματος/διδασκαλίας στοχεύει τόσο στη βελτίωση του προγράμματος σπουδών και του διδακτικού έργου του Τμήματος όσο και στην αναβάθμιση του Πανεπιστημίου γενικότερα. Η αξιολόγηση πραγματοποιείται προς το τέλος κάθε εξαμήνου όπου μοιράζεται ειδικό ερωτηματολόγιο στους φοιτητές για να το συμπληρώσουν.⁶¹ Τα μέλη Διοικητικού Ερευνητικού Προσωπικού των Ομάδων Εσωτερικής Αξιολόγησης ορίζουν υπεύθυνους για την τήρηση της διαδικασίας και ενημέρωση των φοιτητών για την συμπλήρωση των ερωτηματολογίων.⁶² Τα συγκεντρωτικά στατιστικά αξιολόγησης για κάθε ακαδημαϊκό έτος και εξάμηνο αναρτώνται στη σελίδα της Μονάδας Διασφάλισης Ποιότητας και είναι προσβάσιμα σε όλους.

Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών/ Τμήμα Φυσικής

Πριν την ολοκλήρωση κάθε εξαμήνου, συμπληρώνεται από τους μεταπτυχιακούς φοιτητές ηλεκτρονικά ένα ειδικό ανώνυμο ερωτηματολόγιο. Το ερωτηματολόγιο αυτό δημιουργήθηκε από την Ομάδα Εσωτερικής Αξιολόγησης του Τμήματος Φυσικής και είναι προσαρμοσμένο στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος Φυσικής. Οι φοιτητές καλούνται να απαντήσουν σε ερωτήματα σχετικά με τη διαδικασία διδασκαλίας και το διδακτικό προσωπικό. Το ερωτηματολόγιο αφορά τη θεωρητική και εργαστηριακή εκπαίδευση των φοιτητών καθώς και την ανάθεση εργασιών.⁶³ Η μορφή που έχει συνήθως το ερωτηματολόγιο για την αξιολόγηση μαθήματος/διδασκαλίας παρουσιάζεται στο Παράρτημα.

2.7 E-learning

Το Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών είναι ένα από τα τριτοβάθμια εκπαιδευτικά ιδρύματα της Ελλάδας, που προσφέρουν e-learning προγράμματα. Συγκεκριμένα, το e-learning του ΕΚΠΑ προσφέρει περισσότερα από 350 προγράμματα στην ελληνική γλώσσα και πάνω από 40 στην αγγλική γλώσσα, με περισσότερους από 100 καθηγητές του Ιδρύματος. Με τα προγράμματα αυτά έχουν εκπαιδευτεί πάνω από 90.000 άτομα. Τα προγράμματα που προσφέρονται από το e-learning του ΕΚΠΑ καλύπτουν 40 εκπαιδευτικές κατευθύνσεις, μερικές από τις οποίες είναι η Οργάνωση και Διοίκηση Επιχειρήσεων, τα Χρηματοοικονομικά, τα Ναυτιλιακά, η Λογιστική, τα Παιδαγωγικά, η Νοσηλευτική κ.λπ.

Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση του ΕΚΠΑ πραγματοποιείται μέσω μιας φιλικής προς το χρήστη εκπαιδευτικής πλατφόρμας που αξιοποιεί τις νέες τεχνολογίες προκειμένου να διευκολύνεται η επικοινωνία μεταξύ εκπαιδευτή και εκπαιδευόμενων.

⁶¹ <https://www.dept.aueb.gr/el/CS-EvalUG-GR> (15/03/2020)

⁶² <https://www.aueb.gr/sites/default/files/modip/Axiologisi-math/%CE%9F%CE%B4%CE%B7%CE%B3%CF%8C%CF%82%20%CE%B3%CE%B9%CE%B1%20%CF%84%CE%B1%20%CE%B5%CF%81%CF%89%CF%84%CE%B7%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%BF%CE%BB%CF%8C%CE%B3%CE%B9%CE%B1.pdf> (15/03/2020)

⁶³ <http://www.phys.uoa.gr/metapt-spyodes/palaia-programmata-metapyxiakon-spyodon-eisax8entes-ews-2017-18/a3iologhsh-ma8imatos-didaskalias.html> (15/03/2020)

Στα e-learning προγράμματα μπορούν να συμμετέχουν απόφοιτοι Πανεπιστημίου/ΤΕΙ και απόφοιτοι Λυκείου με σχετική εργασιακή εμπειρία ή μη, ανάλογα με τις απαιτήσεις του προγράμματος. Με άλλα λόγια τα προγράμματα δεν απευθύνονται σε φοιτητές για να βελτιώσουν τις ακαδημαϊκές τους γνώσεις αλλά σε αποφοίτους Πανεπιστημίου/ΤΕΙ και γενικότερα σε όσους συμμετέχουν στην αγορά εργασίας (εργαζομένους ή ανέργους), προκειμένου να βελτιώσουν τα επαγγελματικά τους προσόντα.

Η επιτυχής ολοκλήρωση του προγράμματος πιστοποιείται με τη χορήγηση Πιστοποιητικού Επιμόρφωσης ή Εξειδικευμένης Επιμόρφωσης.

Σε όλα τα Προγράμματα απονέμονται βαθμοί ECVET (European Credit System for Vocational Education and Training). Στους απόφοιτους, μαζί με το πιστοποιητικό, χορηγείται και Συμπλήρωμα Πιστοποιητικού Europass.⁶⁴

E-learning προγράμματα παρέχει και το **University of Nicosia (UNIC)**. Συγκεκριμένα προσφέρει 28 πρωτοποριακά προγράμματα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς φοιτητές με τη χρήση προηγμένων τεχνολογιών. Σκοπός του UNIC είναι η συνεχής παροχή γνώσεων στους φοιτητές καθώς και η προώθηση της μεταξύ τους συνεργασίας και της συμμετοχής τους στην κοινωνική μάθηση. Μερικές από τις κατευθύνσεις που καλύπτουν τα προγράμματα e-learning του UNIC είναι οι εξής: Λογιστική, Διοίκηση Επιχειρήσεων, Αγγλική Γλώσσα και Λογοτεχνία, Ψυχολογία κ.λπ.

Αξίζει να σημειωθεί πως το Πανεπιστήμιο έχει διακριθεί με τα σημαντικότερα βραβεία για την ποιότητα και την αριστεία στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Είναι το πρώτο πανεπιστήμιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης που επιτυγχάνει την υψηλότερη βαθμολογία 5 αστέρων (QS Stars) στην Ηλεκτρονική Μάθηση/Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση. Επιπλέον, έχει απονεμηθεί στο UNIC Πιστοποίηση UNIQUe για την Ποιότητα στην Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και Αριστεία στη Χρήση της Τεχνολογίας της Πληροφορικής στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.⁶⁵ Όλες αυτές οι διακρίσεις το καθιστούν μοναδικό και εξηγούν ως ένα βαθμό την αύξηση του αριθμού των φοιτητών στην Κύπρο κατά 11% από το 2016 μέχρι το 2017.

2.8 Επιμορφωτικά σεμινάρια για εκπαιδευτικούς

Το Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο - «Εργαστήριο Οικονομικής και Κοινωνικής Ανάλυσης της Οικογένειας και του Καταναλωτή» του Τμήματος Οικιακής Οικονομίας και Οικολογίας, σε συνεργασία με την «Ένωση Ελλήνων Φυσικών» και το «Ελληνικό Επιστημονικό Ινστιτούτο Οικονομικής της Εκπαίδευσης και της Διά Βίου Μάθησης», πραγματοποιεί επιμορφωτικό σεμινάριο με θέμα «Εκπαίδευση Εκπαιδευτών Ενηλίκων».

Το Επιμορφωτικό Σεμινάριο απευθύνεται:

⁶⁴ <https://elearningekpa.gr/profile> (16/03/2020)

⁶⁵ <https://www.unic.ac.cy/el/distance-learning/about-distance-learning/> (17/03/2020)

- Σε εκπαιδευτικούς που εργάζονται στους τομείς της Εκπαίδευσης και της Διά Βίου Μάθησης
- Σε Στελέχη της Διοίκησης
- Σε πτυχιούχους ΑΕΙ οι οποίοι ενδιαφέρονται να εργαστούν στους τομείς της Εκπαίδευσης και της Διά Βίου Μάθησης και
- Σε πτυχιούχους ΑΕΙ οι οποίοι έχουν επιστημονικό ενδιαφέρον για τα αναφερόμενα γνωστικά πεδία

Σκοπός του σεμιναρίου είναι οι εκπαιδευτικοί να αποκτήσουν τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες, ώστε να μπορούν να εκπαιδεύουν κατάλληλα ομάδες ενηλίκων στο γνωστικό αντικείμενο της ειδικότητάς τους. Η παρακολούθηση του σεμιναρίου συμβάλλει στην ανάπτυξη και βελτίωση των απαραίτητων δεξιοτήτων και ικανοτήτων που οφείλουν να έχουν οι έμπειροι εκπαιδευτές όσο και οι νέοι, καθώς και εκείνοι που ενδιαφέρονται και επιθυμούν να ασχοληθούν με την εκπαίδευση ενηλίκων. Μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του σεμιναρίου χορηγείται Πιστοποιητικό Επιμόρφωσης στους συμμετέχοντες.⁶⁶

66

<https://www.hua.gr/files/ooo/%CE%A3%CE%95%CE%9C%CE%99%CE%9D%CE%91%CE%A1%CE%99%CE%9F%CE%B5%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%84%CF%89%CE%BD%CE%B5%CE%BD%CE%B7%CE%BB%CE%B9%CE%BA%CF%89%CE%BD.pdf> (28/03/2020)

3. Αποτελέσματα

Για κάθε μια από τις προαναφερόμενες πρακτικές προκύπτουν τα εξής αποτελέσματα:

Για τη βελτίωση της μάθησης και της διδασκαλίας, θα πρέπει οι μαθητές να συμμετέχουν ενεργά στη διαδικασία αυτή και όχι να είναι παθητικοί αποδέκτες πληροφοριών. Η βιωματική μάθηση αποτελεί μια πρακτική διδασκαλίας, η οποία εφαρμόζεται τα τελευταία χρόνια στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και στην οποία τα βιώματα, οι εμπειρίες, η εκπαίδευση και η εργασία διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην απόκτηση γνώσεων. Στη συγκεκριμένη μορφή μάθησης, επίκεντρο της διδασκαλίας δεν αποτελούν οι καθηγητές, αλλά οι μαθητές. Ο ρόλος του καθηγητή σε αυτή τη διαδικασία είναι να διευκολύνει παρά να κατευθύνει την πρόοδο του μαθητή.⁶⁷ Τα πανεπιστήμια έχουν υποχρέωση να παρέχουν τα απαραίτητα εφόδια στους φοιτητές τους και να τους προετοιμάζουν κατάλληλα, διαμορφώνοντας άτομα τα οποία θα συνεισφέρουν σημαντικά στην κοινωνία και θα είναι σε θέση να εφαρμόσουν στην πράξη τις γνώσεις που έχουν αποκτήσει για την αντιμετώπιση των όποιων προβλημάτων προκύπτουν, σχετικά με το αντικείμενο των σπουδών τους. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί αποτελεσματικά μέσω της άμεσης επαφής των φοιτητών με το αντικείμενο του μαθήματος που διδάσκονται στην αίθουσα από τον καθηγητή. Δεδομένου λοιπόν, ότι για την αναβάθμιση της ποιότητας της διδασκαλίας κρίνεται απαραίτητη η συμμετοχή των μαθητών σε αυτή, η βιωματική μάθηση αποτελεί αναμφισβήτητα μια καλή πρακτική.

Η αποτυχία αντιμετώπισης ανισοτήτων και διακρίσεων σχετικά με την οικονομική κατάσταση, το φύλο, την εθνικότητα, τη γλώσσα, την θρησκεία και τις κινητικές δυσκολίες ή οποιαδήποτε άλλη μορφή αναπηρίας, εμποδίζει την ισότιμη ένταξη όλων των ατόμων στην εκπαίδευση. Δεδομένου ότι τα άτομα με αναπηρία, αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην εκπαίδευσή τους, κρίνεται απαραίτητη η παροχή υπηρεσιών υποστήριξης και διευκόλυνσης των συγκεκριμένων ομάδων φοιτητών. Ο αριθμός των πανεπιστημίων που προσφέρουν υπηρεσίες στους φοιτητές με αναπηρία έχει αυξηθεί σημαντικά την τελευταία δεκαετία παγκοσμίως. Η στάση των καθηγητών και γενικότερα του ακαδημαϊκού προσωπικού απέναντι στους φοιτητές με αναπηρία είναι ένας βασικός παράγοντας που επηρεάζει την ανάπτυξη της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης χωρίς αποκλεισμούς. Η παροχή αποτελεσματικών ακαδημαϊκών υπηρεσιών απαιτεί μεταξύ άλλων κατάλληλη οργάνωση και σχεδιασμό, ανθρώπινο δυναμικό με ειδική κατάρτιση, προηγμένη τεχνολογική υποστήριξη, καθώς και προσπάθεια εφαρμογής και υλοποίησης των διαθέσιμων εργαλείων.

Οι βασικές απαιτήσεις των φοιτητών με αναπηρία περιλαμβάνουν την πρόσβαση και συμμετοχή των ΦμεΑ στις εκπαιδευτικές δραστηριότητες, την προσαρμογή του τρόπου και του χρόνου διεξαγωγής των εξετάσεων στις ανάγκες τους, την ενημέρωσή τους σχετικά με εκπαιδευτικά ζητήματα, την παροχή τεχνικού εξοπλισμού και ατομικής βοήθειας καθώς και τη διευκόλυνση μεταφοράς τους από και προς το

⁶⁷ Kolb, A., & Kolb, D. (2009). The learning way: Meta-cognitive aspects of experiential learning. *Simulation Gaming*, 40(3), 297-327.

χώρο του εκπαιδευτικού ιδρύματος και μπορούν να ικανοποιηθούν με την ανάλογη παροχή υπηρεσιών. Για το λόγο αυτό, οι υπηρεσίες υποστήριξης φοιτητών με αναπηρία, είναι απολύτως απαραίτητες και αποτελούν καλή πρακτική για την επιτυχή ολοκλήρωση των σπουδών τους.

Οι web 2.0 τεχνολογίες όπως τα ιστολόγια(blogs), το wikispaces και τα κοινωνικά δίκτυα – κοινωνικά μέσα, δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στη συμμετοχή, καθώς ενθαρρύνουν και επιτρέπουν στους εκπαιδευτικούς και στους μαθητές να μοιράζονται ιδέες και να συνεργάζονται με τη βοήθεια καινοτόμων μεθόδων άμεσα και αποτελεσματικά. Επιπλέον, παρέχουν πολλές ευκαιρίες για κοινωνικές αλληλεπιδράσεις και συνεργασία μεταξύ μαθητών, δασκάλων, ειδικών σε συγκεκριμένα θέματα, επαγγελματιών σε διάφορους τομείς, καθώς και πολλών άλλων με συναφή ενδιαφέροντα. Είναι γεγονός, πως οι μαθητές τη σημερινή εποχή χρησιμοποιούν όλο και περισσότερο τις web 2.0 τεχνολογίες στην καθημερινότητά τους. Από την άλλη πλευρά, οι εκπαιδευτικοί οφείλουν να συνειδητοποιήσουν τις ευκαιρίες και τις ευκολίες που παρέχουν αυτές οι τεχνολογίες στη διδασκαλία και τη μάθηση και θα πρέπει να μπορούν να τις εφαρμόζουν αποτελεσματικά.

Τα κύρια οφέλη από τη χρήση των web 2.0 εφαρμογών στη διαδικασία της διδασκαλίας αφορούν την αλληλεπίδραση, επικοινωνία και συνεργασία μεταξύ φοιτητών και καθηγητών, τη δημιουργία γνώσεων, την ευκολία χρήσης τους, την ευελιξία που αυτές παρέχουν καθώς και την ανάπτυξη τεχνολογικών δεξιοτήτων. Συνεπώς, εφόσον συμβάλλουν στη βελτίωση της διδασκαλίας, πράγματι αποτελούν μια καλή πρακτική στην ανώτατη εκπαίδευση, η οποία δεν θα πρέπει να απουσιάζει από τα τριτοβάθμια εκπαιδευτικά ιδρύματα.

Το πρόγραμμα Erasmus+, το οποίο αφορά την κινητικότητα των φοιτητών και του ακαδημαϊκού προσωπικού σε άλλα εκπαιδευτικά ιδρύματα και οργανισμούς στην Ευρώπη, έχει συμβάλει στη βελτίωση των προγραμμάτων σπουδών που παρέχουν τα τριτοβάθμια εκπαιδευτικά ιδρύματα. Σε ορισμένες περιπτώσεις μάλιστα, αποτελεί τη μοναδική ευκαιρία για τους ενδιαφερόμενους να ταξιδέψουν στο εξωτερικό και να σπουδάσουν ή να εργαστούν στο αντικείμενό τους, δεδομένου ότι τα εκπαιδευτικά ιδρύματα καλύπτουν ένα μέρος των οικονομικών τους εξόδων. Επιπλέον, με το πρόγραμμα Erasmus+ ενισχύεται η αλληλεπίδραση των τριτοβάθμιων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, ανταλλάσσοντας μεταξύ τους αποτελεσματικές πρακτικές, αναβαθμίζοντας έτσι την ποιότητα διδασκαλίας και μάθησης και γενικότερα τις υπηρεσίες που παρέχουν στους φοιτητές και στο ακαδημαϊκό προσωπικό. Το πρόγραμμα αυτό συμβάλλει επίσης στην βελτίωση των δεξιοτήτων των ενδιαφερόμενων που απαιτούνται από την αγορά εργασίας, καθώς και στην ολοκλήρωση της προσωπικότητάς τους, μέσω της συναναστροφής τους με άλλες κουλτούρες και πολιτισμούς. Συνεπώς, το πρόγραμμα Erasmus+ αναμφισβήτητα αποτελεί μια καλή πρακτική στην ανώτατη εκπαίδευση, η οποία θα πρέπει να συνεχίσει να εφαρμόζεται και μετά το 2020.

Οι φοιτητές προκειμένου να μην εγκαταλείψουν τις σπουδές τους και να αυξάνεται διαρκώς ο ενθουσιασμός και το ενδιαφέρον τους για το αντικείμενο που έχουν επιλέξει να σπουδάσουν, χρειάζονται κίνητρα. Ορισμένες φορές τα κίνητρα σχετίζονται με την πρόβλεψη για κάποια ανταμοιβή καθώς και τη σημασία της ανταμοιβής. Η διεξαγωγή φοιτητικών διαγωνισμών και η βράβευση των νικητών,

αποτελούν ένα ισχυρό κίνητρο για τους φοιτητές προκειμένου να συμμετέχουν σε αυτούς, αλλά και να εμβαθύνουν τις γνώσεις τους. Οι φοιτητές έχουν την δυνατότητα να συμμετέχουν είτε ατομικά είτε ομαδικά, όπου στη δεύτερη περίπτωση καλλιεργείται παράλληλα το αίσθημα της ομαδικότητας και της συνεργασίας. Στις περισσότερες περιπτώσεις, οι μαθητές που συνεργάζονται ως ομάδα προκειμένου να ανταγωνιστούν μια άλλη ομάδα, έχουν καλύτερες επιδόσεις από εκείνους που προτιμούν να διαγωνιστούν ατομικά. Παράλληλα, οι συμμετέχοντες ανταλλάσσουν απόψεις και ιδέες εμπλουτίζοντας με αυτό τον τρόπο τις γνώσεις τους. Έτσι, οι φοιτητικοί διαγωνισμοί, οι οποίοι όχι μόνο ενδυναμώνουν τις σχέσεις μεταξύ των φοιτητών αλλά και τους παρέχουν επιπλέον γνώσεις και εμπειρίες σχετικές με το αντικείμενο των σπουδών τους, πράγματι αποτελούν μια καλή πρακτική στην ανώτατη εκπαίδευση.

Η αξιολόγηση των μαθημάτων και της διδασκαλίας αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της εκπαιδευτικής διαδικασίας, προκειμένου να παρέχεται ποιοτική διδασκαλία. Κατά την αξιολόγηση δεν αξιολογείται μόνο το περιεχόμενο του μαθήματος, αλλά και τα μέσα που χρησιμοποιεί ο καθηγητής κατά την παράδοση, οι διαθέσιμες εκπαιδευτικές υποδομές που απαιτούνται για την καλύτερη παράδοση του μαθήματος, καθώς επίσης ο ίδιος ο καθηγητής. Με αυτό τον τρόπο οι φοιτητές εκφράζουν το κατά πόσο είναι ικανοποιημένοι από την διδασκαλία και τον καθηγητή του εκάστοτε μαθήματος. Γίνεται σαφές, λοιπόν, πως η αξιολόγηση αποτελεί ουσιαστικά μια έρευνα προκειμένου να εντοπιστούν τυχόν αδυναμίες της εκπαιδευτικής διαδικασίας και να διορθωθούν άμεσα από τους αρμόδιους, έτσι ώστε να λειτουργεί αρμονικά το εκπαιδευτικό ίδρυμα και να παρέχει ποιοτική διδασκαλία στους φοιτητές του. Παράλληλα όμως, δεδομένου ότι αξιολογούνται και οι εκπαιδευτικές υποδομές, με την αναβάθμιση αυτών διευκολύνεται το έργο των καθηγητών. Καταλήγουμε, λοιπόν, στο συμπέρασμα πως η αξιολόγηση των μαθημάτων και της διδασκαλίας είναι μια καλή πρακτική στην ανώτατη εκπαίδευση, όπου η αναβάθμιση και η βελτίωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας επέρχεται με τη συνδρομή των φοιτητών.

Η συνεχής και διαρκής χρήση του Internet και η ολοένα και πιο διαδεδομένη πρόσβαση στις προηγμένες τεχνολογίες, συνέβαλαν στην ανάπτυξη των E-learning προγραμμάτων. Η εξ αποστάσεως ηλεκτρονική εκπαίδευση – E-learning, δηλαδή η διαδικασία εκπαίδευσης μέσω ηλεκτρονικών υπολογιστών, δίνει τη δυνατότητα στους μαθητές να αποκτήσουν πτυχίο με ευκολότερο τρόπο και χαμηλότερο κόστος, καθώς η εκπαίδευσή τους γίνεται συνήθως στο χώρο και χρόνο της επιλογής τους, χωρίς φυσική παρουσία όπως συμβαίνει στον παραδοσιακό τρόπο διδασκαλίας. Έτσι, παράλληλα με τις σπουδές τους, μπορούν να ικανοποιούν αποτελεσματικά τις διάφορες οικογενειακές και επαγγελματικές τους υποχρεώσεις. Με άλλα λόγια, τα προγράμματα E-learning παρέχουν περισσότερες ευκαιρίες για εκπαίδευση. Επειδή η πρόσβαση σε προηγμένες τεχνολογίες εκτιμάται ιδιαίτερα από τους νέους, οι οποίοι είναι εξοικειωμένοι με την χρήση των ηλεκτρονικών μέσων σε καθημερινή βάση, τα e-learning προγράμματα θεωρούνται μια μοντέρνα και ελκυστική μορφή μάθησης. Τα τριτοβάθμια εκπαιδευτικά ιδρύματα προκειμένου να εκσυγχρονίσουν το πρόγραμμα σπουδών τους και να βελτιώσουν τη λειτουργία τους, άρχισαν να παρέχουν ολοένα και περισσότερα E-learning προγράμματα. Επομένως, και η εξ αποστάσεως εκπαίδευση αποτελεί μια καλή πρακτική στην ανώτατη εκπαίδευση,

συμβάλλοντας στην αύξηση των πτυχιούχων και συνεπώς στην βελτίωση του μορφωτικού επιπέδου κάθε χώρας.⁶⁸

Η βελτίωση και η αναβάθμιση της ποιοτικής διδασκαλίας σχετίζεται άμεσα με τις μεθόδους και τα μέσα που χρησιμοποιούν οι καθηγητές. Συγκεκριμένα, πρέπει να εφαρμόζουν αποτελεσματικά τις νέες τεχνολογίες κατά τη διδασκαλία, οι οποίες μάλιστα είναι ιδιαίτερα προσιτές στους νέους και προκαλούν το ενδιαφέρον τους, αλλά και τις καινοτόμες προσεγγίσεις κατά τη διδασκαλία. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με τα επιμορφωτικά σεμινάρια για εκπαιδευτικούς, τα οποία είναι οργανωμένα και ανάλογα με το περιεχόμενο και τους στόχους τους ποικίλουν. Σε αυτά τα σεμινάρια ενημερώνονται για τις νέες μεθόδους που μπορούν να χρησιμοποιήσουν κατά την παράδοση, αλλά και για τον τρόπο ή τους τρόπους εφαρμογής τους προκειμένου να επέλθουν τα επιθυμητά αποτελέσματα. Με αυτό τον τρόπο, οι εκπαιδευτικοί δεν παραμένουν στάσιμοι σε ξεπερασμένες πρακτικές και θεωρίες, βελτιώνοντας έτσι την εκπαιδευτική διαδικασία. Συνεπώς, τα επιμορφωτικά σεμινάρια για τους εκπαιδευτικούς αποτελούν μια καλή πρακτική στην ανώτατη εκπαίδευση, των οποίων η παρακολούθηση κρίνεται απαραίτητη προκειμένου να εξελίσσονται διαρκώς οι ίδιοι και μέσω αυτών τα τριτοβάθμια εκπαιδευτικά ιδρύματα να παρέχουν ποιοτική διδασκαλία.

Η έρευνα κάλυψε τις πρακτικές που αναφέρθηκαν και εφαρμόζονται στα ιδρύματα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Τα αποτελέσματα είναι τα εξής:

Βιωματική Μάθηση
Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΟΠΑ)
Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης (ΔΠΘ)
Υπηρεσίες υποστήριξης φοιτητών με αναπηρία
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ)
University of Bologna
Web 2.0
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)
Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ)
Πανεπιστήμιο Μακεδονίας (ΠαΜακ)
University of Manchester
Πρόγραμμα Erasmus+
Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΟΠΑ)
Πανεπιστήμιο Πειραιώς (ΠαΠει)
Πανεπιστήμιο Πατρών
Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Πανεπιστήμιο Κρήτης

⁶⁸ https://www.researchgate.net/publication/311639096_E-learning_in_Higher_Education (6/5/2020)

Πολυτεχνείο Κρήτης
Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ)
Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης (ΔΠΘ)
Πάντειο Πανεπιστήμιο
Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο
University of Amsterdam
University of Oxford
University of Manchester
University of Cambridge
Διαγωνισμοί-Βραβεία
Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΟΠΑ)
Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ)
Πάντειο Πανεπιστήμιο
Αξιολόγηση μαθήματος-διδασκαλίας
Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΟΠΑ)
Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ)
E-learning
Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ)
University of Nicosia
Επιμορφωτικά σεμινάρια για εκπαιδευτικούς
Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο

Αυτό που παρατηρείται είναι ότι οι συγκεκριμένες καλές πρακτικές εφαρμόζονται τόσο σε ελληνικά όσο και σε άλλα ευρωπαϊκά τριτοβάθμια εκπαιδευτικά ιδρύματα προκειμένου να αναβαθμίσουν την ποιότητα της διδασκαλίας που προσφέρουν στους φοιτητές τους. Τα ελληνικά ιδρύματα προσαρμόζουν τις λειτουργίες τους, κατά τις διεθνείς επιταγές ή/και τις ευρωπαϊκές οδηγίες. Οι ευρωπαϊκές οδηγίες δεν είναι νομικά δεσμευτικές αλλά έχουν γνωμοδοτικό χαρακτήρα. Συν τοις άλλοις, γίνεται αντιληπτό ότι η εναρμόνιση με τις διεθνείς πρακτικές στην εκπαίδευση, αναβαθμίζει συγκριτικά το επίπεδο των εκπαιδευτικών παροχών.

Συμπληρωματικά προς τα αποτελέσματα, πρέπει να σχολιαστεί ότι η ενσωμάτωση νέων πρακτικών συμβάλει πολύποικίλα στην πορεία ενός ιδρύματος. Ένα σπουδαίο ζήτημα προς αναθεώρηση για το υπουργείο Παιδείας είναι η εισροή ξένων φοιτητών, οι οποίοι θα συνεισφέρουν με πολύτιμο συνάλλαγμα, αλλά και η παραμονή των Ελλήνων, για την αποφυγή του brain drain. Ενθαρρυντικά εμφανίζονται τα αποτελέσματα σχετικά με το πρόγραμμα Erasmus+, το οποίο στηρίζεται σε πολιτικές διεθνοποίησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το πρόγραμμα Erasmus ενισχύει και συσφίγγει τις σχέσεις των κρατών μελών διαμέσου των φοιτητών.

4. Συμπεράσματα

Η εκπαίδευση αποτελούσε και αποτελεί ένα από τα βασικότερα αγαθά του ανθρώπου και αποτελεί μέριμνα κάθε κράτους για τους πολίτες του. Τα άτομα, στην προσπάθειά τους να βελτιώσουν διαρκώς το μορφωτικό τους επίπεδο, επιλέγουν να σπουδάσουν προκειμένου να αποκτήσουν πτυχίο στο αντικείμενο σπουδών που τους ενδιαφέρει. Δεδομένου ότι η απόκτηση πτυχίου αυξάνει τις πιθανότητες και τις ευκαιρίες απασχόλησης στην αγορά εργασίας, ο αριθμός των φοιτητών και στα τρία επίπεδα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης αυξάνεται σταδιακά. Όμως, τα τριτοβάθμια εκπαιδευτικά ιδρύματα δεν πρέπει να λειτουργούν σαν κρατικές υπηρεσίες που χορηγούν πτυχία στους φοιτητές αλλά σαν χώροι παροχής επιστημονικών γνώσεων και παραγωγής καλλιεργημένων ατόμων, τα οποία θα είναι σε θέση να εφαρμόζουν και να μεταλαμπαδεύουν τις γνώσεις που έχουν αποκτήσει, όχι μόνο στο χώρο εργασίας τους αλλά και στην προσωπική τους ζωή γενικότερα. Επειδή με το πέρασμα των ετών, η σύνδεση της εκπαίδευσης με την παραγωγική διαδικασία γίνεται όλο και πιο έντονη, τα τριτοβάθμια εκπαιδευτικά ιδρύματα δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στην ποιότητα και στην αποτελεσματικότητα. Για να προσφέρουν όμως ποιοτική και αποτελεσματική διδασκαλία τα εκπαιδευτικά ιδρύματα οφείλουν να εφαρμόζουν καλές πρακτικές, δηλαδή τακτικές οι οποίες θα αξιοποιούν τις νέες τεχνολογίες, θα στοχεύουν στην ενεργό συμμετοχή των φοιτητών στη διαδικασία της διδασκαλίας, θα διευκολύνουν και θα βελτιώνουν τη διδασκαλία για τις ευάλωτες ομάδες, θα αναδεικνύουν τόσο τους άριστους φοιτητές όσο και καθηγητές και θα γνωστοποιούν τις στρατηγικές που ακολούθησαν και έγιναν ξεχωριστοί, ορίζοντάς τους ως πρότυπο και παράδειγμα προς μίμηση για τους υπόλοιπους. Θα προωθούν την κινητικότητα των φοιτητών και του ακαδημαϊκού προσωπικού σε διεθνές επίπεδο καθώς και τη συνεργασία μεταξύ των Πανεπιστημίων για τη διαρκή βελτίωση της λειτουργίας τους.

Για να μπορέσουν όμως να εφαρμοστούν επιτυχώς οι καλές πρακτικές, τα ιδρύματα οφείλουν να υποστηρίζουν το εκπαιδευτικό προσωπικό που διαθέτουν παρέχοντάς τους τον κατάλληλο υλικοτεχνικό εξοπλισμό. Οφείλουν να διαθέτουν επαρκείς ανθρώπινους και δημοσιονομικούς πόρους. Πρέπει να θέτουν ως προτεραιότητα στην συνολική τους αποστολή τη βελτίωση της ποιότητας της διδασκαλίας και να ενθαρρύνουν τις διεθνείς συμπράξεις και την κινητικότητα των φοιτητών και των εκπαιδευτικών.

Ωστόσο, θα πρέπει και οι καθηγητές από την πλευρά τους να αξιοποιούν τις καινοτόμες μεθόδους που έχουν στη διάθεσή τους. Να εκπαιδεύονται διαρκώς ώστε να μην μένουν στάσιμοι σε ξεπερασμένες μεθόδους διδασκαλίας, να ενθαρρύνουν και να επικροτούν τη συμμετοχή των φοιτητών στη βελτίωση της ποιότητας της διδασκαλίας και να προωθούν τη διεξαγωγή ερευνών.

Στην εργασία αυτή καταγράφηκαν οι πιο διαδεδομένες καλές πρακτικές που εφαρμόζονται στην ανώτατη εκπαίδευση και τα χαρακτηριστικά τους, οι οποίες συνοπτικά είναι οι εξής: η βιωματική μάθηση, η παροχή υπηρεσιών υποστήριξης σε φοιτητές με αναπηρία, η χρήση των web 2.0 εφαρμογών, το πρόγραμμα Erasmus+, η συμμετοχή των φοιτητών σε διαγωνισμούς και η επιβράβευση των νικητών, η

αξιολόγηση του μαθήματος/διδασκαλίας από τους φοιτητές, τα προγράμματα e-learning και τα επιμορφωτικά σεμινάρια για εκπαιδευτικούς.

Επιπλέον, διερευνήθηκε η εφαρμογή των προαναφερόμενων πρακτικών σε τυχαία Πανεπιστήμια τόσο της Ελλάδας, όσο και των υπόλοιπων Ευρωπαϊκών χωρών. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, οι πρακτικές αυτές εφαρμόζονται σε ένα τουλάχιστον εκπαιδευτικό ίδρυμα, πράγμα που σημαίνει ότι τα Πανεπιστήμια αλλά και οι καθηγητές τους δεν παραμένουν προσηλωμένοι στον παραδοσιακό τρόπο διδασκαλίας αλλά προσπαθούν διαρκώς να αναβαθμίζουν τις στρατηγικές και τις πρακτικές που εφαρμόζουν, έτσι ώστε οι γνώσεις και τα εφόδια που παρέχουν στους φοιτητές να συμβαδίζουν με τις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας. Μετά από επίσκεψη σε ιστοσελίδες πολλών ακόμα εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, προκύπτει ότι σχεδόν όλα, αν όχι όλα, έχουν υιοθετήσει καλές πρακτικές. Ασφαλώς, υπάρχουν και άλλες καλές πρακτικές, που εφαρμόζονται στην ανώτατη εκπαίδευση, οι οποίες όμως δεν εξετάστηκαν στην παρούσα εργασία.

Επειδή κάθε μάθημα έχει διαφορετικές απαιτήσεις από τους φοιτητές, οι εκπαιδευτικοί οφείλουν να διερευνήσουν ποιές παιδαγωγικές προσεγγίσεις και ποια εργαλεία θα επιφέρουν τα επιθυμητά μαθησιακά αποτελέσματα, και να τα εφαρμόσουν. Αυτό όμως δεν είναι πάντα εύκολο. Για το λόγο αυτό, κρίνεται απαραίτητη η διεξαγωγή σεμιναρίων τα οποία θα απευθύνονται στους εκπαιδευτικούς και θα έχουν ως στόχο την ενημέρωση και την απόκτηση δεξιοτήτων προκειμένου να μπορούν να εκπαιδεύουν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τους φοιτητές.

Το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα πρέπει να παρακολουθεί τις διεθνείς εκπαιδευτικές και διοικητικές εξελίξεις, ώστε να υιοθετεί καινοτόμες μεθόδους και να προσαρμόζει ανάλογα τη λειτουργία του, αναβαθμίζοντας διαρκώς την ποιότητα διδασκαλίας και τις υπηρεσίες που προσφέρει τόσο στους φοιτητές όσο και στο ακαδημαϊκό προσωπικό.

Παράρτημα

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ/ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΦΟΙΤΗΤΕΣ					
Τμήμα:					
Όνομασία Μαθήματος:					
Υπεύθυνος/οι Διδάσκων/όντες(Ον/μο):					
Ημερομηνία:					
Αξιολογήστε τις ακόλουθες προτάσεις σημειώνοντας Χ στο αντίστοιχο τετραγωνάκι με βάση την ακόλουθη βαθμολογική κλίμακα:					
Καθόλου	Λίγη	Μέτρια	Πολύ	Πάρα Πολύ	
1	2	3	4	5	
Απαράδεκτη	Μη ικανοποιητική	Μέτρια	Ικανοποιητική	Πολύ Καλή	
A. Το Μάθημα:					
	1	2	3	4	5
1.Οι στόχοι του μαθήματος είναι σαφείς					
2.Η ύλη που καλύπτεται ανταποκρίνεται στους στόχους του μαθήματος					
3.Το βιβλίο είναι ικανοποιητικό					
4.Το επίπεδο δυσκολίας του μαθήματος είναι κατάλληλο για προπτυχιακό πρόγραμμα					
5.Το εκπαιδευτικό υλικό (συγγράμματα, σημειώσεις, διαφάνειες κλπ) βοηθούν στην καλύτερη κατανόηση του μαθήματος					
6.Ο τρόπος που υπολογίζεται ο τελικός βαθμός είναι δίκαιος					
7.Οι ασκήσεις/εργασίες βοηθούν στην καλύτερη κατανόηση του μαθήματος					
8.Η γνώση που αποκτάται από την παρακολούθηση του μαθήματος είναι σημαντική					
9.Χρησιμοποιούνται συμπληρωματικές μορφές διδασκαλίας (εργαστήρια, φροντιστηριακά μαθήματα κ.λπ.)					
B. Ο Διδάσκων:					
10.Οργανώνει καλά την παρουσία της ύλης στα μαθήματα					
11.Ενθαρρύνει τους φοιτητές να συμμετέχουν και να διατυπώνουν ερωτήσεις					
12.Είναι προσιτός στους φοιτητές					
13.Είναι συνεπής στις υποχρεώσεις του					
14.Απαντά στις ερωτήσεις των φοιτητών με σαφήνεια και πληρότητα					
15.Διεγείρει το ενδιαφέρον των φοιτητών					
16.Αναλύει τις έννοιες με τρόπο κατανοητό και μεταδοτικό					
Γ. Ο Βοηθός:					
17.Συμβάλλει στην καλύτερη κατανόηση του μαθήματος					
Δ. Οι Εκπαιδευτικές υποδομές (σε σχέση με το μάθημα):					
18.Οι αίθουσες διδασκαλίας είναι επαρκείς και κατάλληλες					
19.Οι εργαστηριακές υποδομές είναι επαρκείς και κατάλληλες					
20.Το υλικό της βιβλιοθήκης είναι επαρκές					
21.Η ηλεκτρονική υποστήριξη του μαθήματος (e-class κ.λπ.) και οι λοιπές τεχνολογίες πληροφορικής που χρησιμοποιούνται είναι επαρκείς και κατάλληλες					
E. Ανάθεση εργασιών: (Σε περίπτωση που ανατέθηκαν)					

22.Ο χρόνος για την εκπόνηση της εργασίας ήταν ικανοποιητικός						
23.Η εργασία βοήθησε στην καλύτερη κατανόηση του μαθήματος						
24.Υπήρχε καθοδήγηση από τον διδάσκοντα στην εκπόνηση της εργασίας(με συμβουλές, παρατηρήσεις, διευκρινίσεις κ.λπ.)						
ΣΤ. Η σχέση του φοιτητή με το μάθημα:						
25.Παρακολουθούσα τακτικά τις παραδόσεις του μαθήματος						
26.Ανταποκρίθηκα στις γραπτές ασκήσεις/εργασίες						
27.Συμμετείχα ενεργά στο μάθημα						
28.Εκτός των ωρών διδασκαλίας αφιέρωνα χρόνο για μελέτη του μαθήματος						
Ζ. Το εργαστήριο: (Σε περίπτωση που υπήρχε)						
29.Ήταν ποσοτικά και ποιοτικά ικανοποιητικός ο εξοπλισμός του εργαστηρίου						
30.Πώς κρίνετε τη συμβολή του διδακτικού προσωπικού στη διεξαγωγή του εργαστηρίου						
31.Βοήθησε στην καλύτερη κατανόηση του μαθήματος						
Η. Σχόλια/Προτάσεις:						

Βιβλιογραφία

- 87/327/ΕΟΚ: Απόφαση του Συμβουλίου της 15ης Ιουνίου (1987) για τη θέσπιση του κοινοτικού προγράμματος δράσης σχετικά με την κινητικότητα των φοιτητών, ανάκτηση από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A31987D0327> (17.04.20)
- Disabled and dyslexic students service: <https://www.unibo.it/en/services-and-opportunities/guidance-and-tutoring/disabled-and-dyslexic-students-service> (23/03/2020)
- E-learning: Πόσο σημαντικό είναι τελικά για την εκπαίδευση και τη δια βίου μάθηση; <https://healthylifefestival.com/e-learning-poso-simantiko-ekpaideusi/> (16/03/2020)
- Eurostat, (2016). *Number of Tertiary education students by level and sex*, [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Number_of_tertiary_education_students_by_level_and_sex,_2016_\(thousands\)_ET18.png](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Number_of_tertiary_education_students_by_level_and_sex,_2016_(thousands)_ET18.png) (16/03/2020)
- Eurostat, (2017). *Number of Tertiary education graduates in each field of education*, [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Number_of_tertiary_education_graduates_in_each_field_of_education,_2017_\(thousands\)_ET19.png](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Number_of_tertiary_education_graduates_in_each_field_of_education,_2017_(thousands)_ET19.png) (16/03/2020)
- Giouzmpasoglou, C., Marinakou, E. & Paliktzoglou, V. (2016). Economic Crisis and Higher Education in Greece στο *Impact of Economic Crisis on Education and the Next-Generation Workforce*, Hershey: IGI Global.
- Gorska, D. (2016). E-learning in Higher Education στο *The Person and the Challenges*, Vol 6, Number 2, DOI: <http://dx.doi.org/10.15633/pch.1868>
- Η αξιολόγηση της επιμόρφωσης: το παράδειγμα ενός επιμορφωτικού σεμιναρίου για τη διαφοροποιημένη διδασκαλία, http://www.diapolis.auth.gr/epimorfotiko_uliko/index.php/2014-09-05-15-40-12/2014-09-05-15-45-43/89-odigos-maniatis?showall=1 (28/03/2020)
- Laliotou, I., Patsikas, S., Kyridis, A. & Vidalis, P. (2017). EDUCATION, TRAINING AND YOUTH INTERIM EVALUATION REPORT, Athens: Ministry of Education, Research and Religious Affairs, ανάκτηση από: https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/sites/erasmusplus2/files/el_national_report/EL_National%20Report.pdf(17.04.20)
- Nye, J. (2005). *Ήπια Ισχύς: Το μέσο επιτυχίας στην Παγκόσμια Πολιτική*, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
- OECD, (2012). *Fostering Quality Teaching in Higher Education: Policies and Practices*, <https://www.oecd.org/education/imhe/QT%20policies%20and%20practices.pdf> (05/03/2020)
- Schultz, T. (1972). *Η Οικονομική Αξία της Εκπαιδύσεως*, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
- University of Nicosia: <https://www.unic.ac.cy/el/distance-learning/about-distance-learning/> (17/03/2020)

- Ασδεράκη, Φ. (2008). *Ευρώπη και Παιδεία: Ο Ευρωπαϊκός Χώρος Ανώτατης Εκπαίδευσης*, Αθήνα: Σιδέρης
- Δημητρόπουλος, Σ. (2010). *Εκπαιδευτική Αξιολόγηση*, Αθήνα: Γρηγόρης.
- ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΡΑΚΗΣ, ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ, ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ: https://eled.duth.gr/wp-content/uploads/2019/03/%CE%A0%CE%A4%CE%94%CE%95_%CE%A0%CE%A1%CE%91%CE%9A%CE%A4%CE%99%CE%9A%CE%97_%CE%91%CE%A3%CE%9A%CE%97%CE%A3%CE%97_2018-2019_%CE%93%CE%99%CE%91_%CE%91%CE%9D%CE%91%CE%A1%CE%A4%CE%97%CE%A3%CE%97_%CE%A3%CE%A4%CE%9F_SITE-1.pdf (27/03/2020)
- Δίκτυο Ευρυδίκη: <http://dide.eyr.sch.gr/site/sites/default/files/5.%20Kales%20Praktikes.pdf> (05/03/2020)
- Δίκτυο Ευρυδίκη: Ελλάδα: *Οργάνωση του Εκπαιδευτικού Συστήματος και της Δομής του*, https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-education-system-and-its-structure-33_el (23/03/2020)
- Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο: https://www.uoa.gr/foitites/paroches_drastiriotes/foitites_me_anapiria/ (23/03/2020)
- Έκθεση για τη βελτίωση της ποιότητας της διδασκαλίας και της μάθησης στα ΑΕΙ από την Ε.Ε. (2013): <http://www.eteachers.gr/%CE%AD%CE%BA%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B7-%CE%B2%CE%B5%CE%BB%CF%84%CE%AF%CF%89%CF%83%CE%B7-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CF%80%CE%BF%CE%B9%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B1%CF%82-%CF%84/>
- ΕΚΠΑ: <https://elearningekpa.gr/profile> (16/03/2020)
- Εκπαιδευτικές Εφαρμογές (webnote): <https://tpe-ekpaideusi.webnode.gr/a-e-s-p-p/> (08/03/2020)
- ΕΛΣΤΑΤ, (2019). *SURVEY ON TERTIARY EDUCATION (TECHNOLOGICAL INSTITUTIONS) END OF SCHOOL YEAR 2017/2018*, https://www.statistics.gr/el/statistics?p_p_id=documents_WAR_publicationsportlet_INSTANCE_qDQ8fBKKo4IN&p_p_lifecycle=2&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_cacheability=cacheLevelPage&p_p_col_id=column-2&p_p_col_count=4&p_p_col_pos=1&_documents_WAR_publicationsportlet_INSTANCE_qDQ8fBKKo4IN_javax.faces.resource=document&_documents_WAR_publicationsportlet_INSTANCE_qDQ8fBKKo4IN_in=downloadResources&_documents_WAR_publicationsportlet_INSTANCE_qDQ8fBKKo4IN_documentID=395615&_documents_WAR_publicationsportlet_INSTANCE_qDQ8fBKKo4IN_locale=el (16/03/2020)
- ΕΣΑμεΑ επιστολή προς το υπουργείο Παιδείας: <https://www.esamea.gr/our-actions/ypdbmth/3474-ypomnima-tis-e-s-a-mea-anaforika-me-ti-diasfalisi-tis-isotimis-prosbasis-stin-tritobathmia-ekpaideysi-epa-aformi-toy-sxedioy-nomoy-rhythmiseis-gia-tin-anotati-ekpaideysi-tin-ereyna-kai-alles-diataxeis> (07/03/2020)

- ΕΣΑμεΑ: <https://www.esamea.gr/publications/others/49-our-actions/ypdbmth/361-atoma-me-anapiria-kai-tritobathmia-ekpaideysi?tmpl=component> (07/03/2020)
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή: *Λίγα λόγια για την καινοτομία στην εκπαίδευση*, https://ec.europa.eu/education/policies/innovation-in-education/about-innovation-in-education_el (26/03/2020)
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή: *Αποτελεσματική και αποδοτική τριτοβάθμια εκπαίδευση*, https://ec.europa.eu/education/policies/higher-education/effective-and-efficient-higher-education_el (26/03/2020)
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή: *Κινητικότητα και συνεργασία*, https://ec.europa.eu/education/policies/higher-education/mobility-and-cooperation_el (26/03/2020)
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή: *Τί είναι το Erasmus*, https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/about_el (08/03/2020)
- Η συμμετοχή του παιδιού σε διαγωνισμούς: Τα οφέλη στη ψυχολογία και στην ανάπτυξή του, <http://iscreta.gr/2016/05/%CE%B7-%CF%83%CF%85%CE%BC%CE%BC%CE%B5%CF%84%CE%BF%CF%87%CE%AE-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%B4%CE%B9%CE%BF%CF%8D-%CF%83%CE%B5-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%B3%CF%89%CE%BD%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%BF/> (11/03/2020)
- Καλογήρου, Γ. (2010). Ελληνικό Πανεπιστήμιο: Οργανισμός πιστοποίησης τίτλων ή φορέας αλλαγής προς την οικονομία και την κοινωνία της γνώσης; στο *Το Πανεπιστήμιο Σήμερα: Όψεις της κρίσης και βήματα προσαρμογής*, Αθήνα: Θεμέλιο.
- Κατεβάογλου, Σ. (2014). *30 Web 2.0 Εφαρμογές για την τάξη*, <http://dide.sam.sch.gr/keplinet/index.php/articles-menu-item/educational-menu-item/149-web-2-0-apps> (07/03/2020)
- Κατσουγιάννη, Κ., Τούντας, Γ., Δημητρακάκη, Χ. & Χλέτσος, Μ. (2010). Αξιολόγηση του Διδακτικού Έργου στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση στο *Το Πανεπιστήμιο Σήμερα: Όψεις της κρίσης και βήματα προσαρμογής*, Αθήνα: Θεμέλιο.
- Κοκκός, Α. (2005). *Εκπαίδευση Ενηλίκων: Ανιχνεύοντας το Πεδίο*, Αθήνα: Μεταίχιμο.
- Λακασάς Α. (2019). Πάτωσε η Ελλάδα στον PISA 2018, ανάκτηση από: <https://www.kathimerini.gr/1054467/gallery/epikairothta/ellada/patwse-h-ellada-..ston-pisa-2018> (17.04.20)
- Λιοναράκης, Α. (2006). *Η Θεωρία της εξ αποστάσεως Εκπαίδευσης και η πολυπλοκότητα της διάστασής της*, Αθήνα: Προπομπός.
- Μαραβέγιας, Ν. (2010) Η Επιστημονική Έρευνα και ο ρόλος του Πανεπιστημίου στην Ελλάδα, στο *Το Πανεπιστήμιο Σήμερα: Όψεις της κρίσης και βήματα προσαρμογής*, Αθήνα: Θεμέλιο.
- Ματσαγγούρας, Η. (2002). Ευέλικτη Ζώνη Διαθεματικών Προσεγγίσεων στο Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων, τ.6, ανάκτηση από: <http://www.pi-schools.gr/download/publications/epitheorisi/teyxos6/matsagouras.PDF>
- Νομική Σχολή: <http://www.law.uoa.gr/diagwnismoi.html> (23/03/2020)
- ΟΠΑ (2017). *Μονάδα Διασφάλισης Ποιότητας (ΜΟ.ΔΙ.Π.)*, <https://www.aueb.gr/sites/default/files/modip/Axiologisi->

math/%CE%9F%CE%B4%CE%B7%CE%B3%CF%8C%CF%82%20%CE%B3%CE%B9%CE%B1%20%CF%84%CE%B1%20%CE%B5%CF%81%CF%89%CF%84%CE%B7%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%BF%CE%BB%CF%8C%CE%B3%CE%B9%CE%B1.pdf (15/03/2020)

- ΟΠΑ: <https://www.aueb.gr/el/mke/content/diagonismos-2019> (14/03/2020)
- ΟΠΑ: <https://www.dept.aueb.gr/el/CS-EvalUG-GR> (15/03/2020)
- ΟΠΑ: <https://www.dept.aueb.gr/el/tep> (13/03/2020)
- Παιδεία και Εκπαίδευση. Ποιά η διαφορά τους;, ανάκτηση από: <https://landk.edu.gr/paideia-kai-ekpaideusi-poia-einai-i-diafora-tous/> (25/03/2020)
- Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων: <https://www.uoi.gr/diafora/amea/> (14/03/2020)
- Παντάνου, Φ. (2000). *Παιδαγωγικά μοντέλα και διαδικασίες επικοινωνίας με τη χρήση υπερμέσων στην πανεπιστημιακή διδασκαλία από απόσταση*, αδημοσίευτη διδακτορική διατριβή Πανεπιστημίου Αιγαίου.
- Πάντειο Πανεπιστήμιο (2015). *6ος Διαγωνισμός Επιχειρηματικής Ιδέας & Σχεδίου*, http://mke.panteion.gr/images/%CE%94%CE%B9%CE%B1%CE%B3%CF%89%CE%BD%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%BF%CF%82%202015_opt.pdf (23/03/2020)
- ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΣΥΝΕΡΓΑΤΗΣ ΤΑΞΗΣ»: https://eled.duth.gr/wp-content/uploads/2018/09/%CE%A3%CE%A5%CE%9D%CE%95%CE%A1%CE%93%CE%91%CE%A4%CE%97%CE%A3-%CE%A4%CE%91%CE%9E%CE%97%CE%A3_%CE%A0%CE%A1%CE%9F%CE%A3%CE%9A%CE%9B%CE%97%CE%A3%CE%97-%CE%95%CE%9A%CE%94%CE%97%CE%9B%CE%A9%CE%A3%CE%97%CE%A3-%CE%95%CE%9D%CE%94%CE%99%CE%91%CE%A6%CE%95%CE%A1%CE%9F%CE%9D%CE%A4%CE%9F%CE%A3-2018-19.pdf (27/03/2020)
- Σύνταγμα της Ελλάδας, μέρος β' (Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα), άρθρο 16/2, ανάκτηση από: <https://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Syntagma/>.
- Τσαούσης, Δ. (2007). *Η Εκπαιδευτική Πολιτική των Διεθνών Οργανισμών*, Αθήνα: Gutenberg.
- ΦΕΚ 114α (04.08.2017): <https://www.e-nomothesia.gr/kat-ekpaideuse/tritobathmia-ekpaideuse/nomos-4485-2017-fek-114a-4-8-2017.html> (24/03/2020)
- Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο: https://www.hua.gr/files/ooo/%CE%A3%CE%95%CE%9C%CE%99%CE%9D%CE%91%CE%A1%CE%99%CE%9F_%CE%B5%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%84%CF%89%CE%BD_%CE%B5%CE%BD%CE%B7%CE%BB%CE%B9%CE%BA%CF%89%CE%BD.pdf (28/03/2020)